

ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

พันตำรวจโทจรัส สุทกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

Problems Criminal of Inquiry Official

Pol.Lt.Col.Jarad Suttakun

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

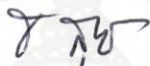
Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน
ชื่อและนามสกุล พันตำรวจโทจรุส สุทกุล
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชวิชัย สุวรรณพานิช

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชวิชัย สุวรรณพานิช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ดาวัลย์ หอนพรัตน์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเจนงาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน
ผู้ศึกษา พันตำรวจโทจรุส สุทกุล รหัสนักศึกษา 2574001497 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึง ปัญหาของการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน กระบวนการยุติธรรมในชั้นตำรวจด้านการสอบสวน หลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย และศึกษา คำสั่ง หัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 ประกอบกับศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไทย อันเนื่องมาจากสายการบังคับบัญชา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ให้สอดคล้องกับสภาพ สังคมในปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของ หนังสือกฎหมาย หนังสือวารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยต่างๆ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารเผยแพร่ของหน่วยราชการต่างๆ คำวินิจฉัยชี้ขาดคณะกรรมการกฤษฎีกา และยังสัมภาษณ์ ผู้ที่ปฏิบัติงานสอบสวน เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดทางกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย, ปัญหาในการออกคำสั่ง ของหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 และปัญหาที่แท้จริงของงานสอบสวน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มาจากสายการบังคับบัญชา เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไข กฎหมาย ระเบียบ และ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน อันจะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาของพนักงานสอบสวน เพื่อ จะทำให้การสอบสวนคดีอาญา เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของประเทศไทย พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติงานที่แท้จริง สะดวกในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ความเป็นธรรมต่อประชาชนต่อไป

คำสำคัญ พนักงานสอบสวน การสอบสวน

Independent Study title: Problems Criminal of inquiry official
Author: Pol.Lt.Col.Jarad Suttakun; **ID:** 2574001497; **Degree:** Master of Laws ;
Independent Study advisor: Dr.Thawatchai Suvanpanich, Associate Professor;
Academic year: 2015

Abstract

The purpose of the research is to study the issue of criminal investigation officers by reviewing the process in the police investigation, the law governing the criminal investigation of the officers, and chief of maintaining national 7/2559 In addition, this research is also study the problems and obstacles in the criminal investigation of the officers by the chain of command. This is beneficial for finding the suitable solutions for current situation in Thailand.

This independant study is a qualitative research based on documentary study on a data compilation and analysis of related provision of law, legislation, research reports, journal articles, seminar documentation from government agencies, ruling council of state and interview the investigation officers.

The result found that the law officers of the criminal investigation by head of the National Council for Peace and Order, the head of maintaining national 7/2559 and the investigation by the chain of command still have drawback. Therefore, Thailand need to amend the legislations and the regulations relating to the investigation for facilitating for the investigation officers in gathering the evidence. This results in citizens to assess the fairness of legal procedure.

Keywords: Inquiry Official, Inquiry

กิตติกรรมประกาศ

รายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจจะนำมากล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งผู้มีพระคุณท่านแรกคือผู้ศึกษาใคร่ขอกราบพระคุณคือ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ชวิชชัย สุวรรณพานิช อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การเขียนรายงานค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ท่านที่สองคือรองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ที่ได้คำแนะนำ ตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เทคนิคการนำเสนอรายงานปากเปล่า ผู้ศึกษาใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้แต่งหนังสือ บทความ ผู้เขียนปริยญาณิพนธ์ ที่ผู้ศึกษาได้นำเอาหนังสือ บทความ ปริยญาณิพนธ์ ของท่านทั้งหลาย มาศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มนักศึกษา ปริยญาโท คณะนิติศาสตร์ลำปาง ที่ตั้งชื่อกลุ่มว่า 5 สหายที่ช่วยแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้คำแนะนำ เป็นกำลังใจ ในการจัดทำรายงานจากการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระฉบับนี้

ขอขอบคุณ นางสาวฝ่น สุกกุล ภรรยาและนางสาวนิสตา สุกกุล บุตรสาว อันเป็นที่รัก ที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จ ที่ได้ช่วยแปลภาษาอังกฤษให้ พร้อมสนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา

จรัส สุกกุล

พฤษภาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
วิธีการดำเนินการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีการสอบสวน	5
แนวคิดและทฤษฎีการสอบสวน	6
แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดำเนินคดีอาญา	7
ตำรวจกับอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส	9
ตำรวจกับอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น	17
บทที่ 3 ความเป็นมาของตำรวจไทยและความเป็นมาของพนักงานสอบสวนไทย	25
ความหมาย ความเป็นมา การบริหารจัดการของตำรวจ	25
ประวัติความเป็นมาของตำรวจ	26
พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	48
พนักงานสอบสวนของประเทศไทย	53
อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน	57
บทที่ 4 สภาพปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน	68
สภาพปัญหาของพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจแห่งชาติ	69
ปัญหาของพนักงานสอบสวนจากคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	82
บทสรุป	82
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ประวัติผู้ศึกษา	101

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงยศของข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/คำย่อ.....	31
ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงตำแหน่งของข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/คำย่อ ...	32

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจการสอบสวน ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 คือปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป ปัจจุบัน เจ้าพนักงานปกครองไม่ได้ทำการสอบสวน ทั้งที่กฎหมายให้อำนาจการสอบสวน อยู่ 16 พระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไปจึงเป็นอำนาจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ ที่ได้ออกกฎ ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ตาม มาตรา 16 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อระบุนำหน้าที่ สายงานบังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไว้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ต้องมียศร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป และมีวุฒิปริญญาตรีนิติศาสตร์ หรือ จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจและยังต้องผ่านการอบรมงานสอบสวนโดยมีใบประกอบวิชาชีพงานสอบสวน จึงจะปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนได้ โดยในสถานีตำรวจ ยังมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นอีกคือ งานป้องกันปราบปราม งานจราจร งานสืบสวน งานธุรการ แต่ละงานจะขึ้นตรงกับหน้าสถานี ส่วนใหญ่แล้วคือผู้กำกับการ

ผู้ที่ปฏิบัติงานสอบสวน และปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนมีหน้าที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือ ได้กระทำความผิด และเอาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีเพื่อให้ได้รับโทษตามกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องใช้ศิลปะ เทคนิค ความอดทน ขยันหมั่นเพียร มากกว่าอาชีพอื่น ๆ และพนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องตัวบทกฎหมาย ความรู้เชิงวิชาการ การวิเคราะห์ วิจัยและจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน ประกอบกับประสบการณ์การทำงาน มีเทคนิควิธีการจูงใจผู้อื่น ตลอดจนการเป็นนักเจรจา ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม ให้คู่พิพาททุกฝ่ายพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการนั้นอย่างทั่วถึงและยุติธรรม อีกทั้งต้องเป็นกลาง ไม่เข้าข้างหรือช่วยเหลือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้ได้เปรียบหรือได้ประโยชน์กว่าอีกฝ่ายหนึ่ง พนักงานสอบสวนต้องมีความเป็นอิสระ ในการแสดงความคิดเห็นมีความเป็นกลางมีความรู้ความสามารถ ในข้อกฎหมาย และส่วนประกอบอื่นอีกมากมาย เนื่องจากปัจจุบัน

ทั้งปริมาณงานที่มีจำนวนมากอันเกิดขึ้น คดีความสลับซับซ้อน ซ่อนเงื่อน มีความยุ่งยาก เนื่องจากสังคมได้ขยายตัวไปพร้อมกับจำนวนประชากรที่อยู่กันอย่างหนาแน่น โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้ง กระทบกระถ่าง ละเมิดสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว บางท้องที่ ของประเทศไทยความเจริญไม่ได้ทั่วถึง ไม่เหมือนกับกรุงเทพมหานครหรือในตัวเมืองใหญ่ๆ ที่มีพร้อม ความสมบูรณ์ ทั้งบุคลากร เทคโนโลยี พร้อมกับจำนวนพนักงานสอบสวน หากแต่ท้องที่ใน ประเทศไทยบางแห่ง อยู่ห่างจากตัวเมืองเกือบร้อย 150 กิโลเมตร เทคโนโลยี กำลังคน ยังเข้าไปถึง พนักงานสอบสวนมีแค่คนเดียว เข้าเวรทั้งปี หากแต่ระเบียบกฎหมายข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับพนักงานสอบสวนหรือกฎหมายใหม่ที่เพิ่มอำนาจและสิทธิหน้าที่ของประชาชนได้ก้าวไปไกลมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวน เป็นอย่างมาก ที่ได้รับการงานที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น และเกิดการสะสมของคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น หากปล่อยปละละเลยจนสะสมไม่ทันก็จะกลายเป็นดินพอกหางหมู อีกทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีระเบียบ คำสั่ง กำหนด ระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนเร่งรัดทำสำนวนคดีแต่ละประเภทให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดอีกด้วย ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานก็ถูกยี้ระยะเวลาออกไปด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น การไม่สามารถติดตามพยานมาให้ปากคำได้โดยเร็ว การรอผลการตรวจสอบประวัติผู้กระทำความผิด การรอผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง การรอผู้ที่มีหน้าที่ร่วมถามปากคำมาให้ครบก่อนการสอบสวน ฯลฯ ทุกเรื่อง ต้องอาศัยระยะเวลาและความพยายามอย่างเอาใจใส่ของพนักงานสอบสวน แต่ละนายเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทั้งสิ้น ถ้านับเวลาที่ใช่ไปในแต่ละคดีรวม ๆ กันแล้ว บางครั้งอาจจะเกินกว่าเวลาที่ระเบียบคำสั่งที่ให้ดำเนินการเสียอีก หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเรียบร้อยแล้ว ยังต้องนำสำนวนการสอบสวนทั้งหมดที่ตนเองได้รวบรวม มาเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ผู้เป็น หัวหน้าสถานี บางคดีที่มีอัตราโทษสูง ต้องเสนอไปถึง ผู้บังคับ การ ส่วนคดีเกี่ยวกับความมั่นคง ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ ต้องส่งสำนวนการสอบสวนผ่านถึง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติให้เป็นผู้ส่งคดี ทั้งที่ข้อเท็จจริงแล้ว ผู้กำกับ การ ผู้บังคับการ หรือแม้กระทั่งแต่ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการสอบสวน หรือกฎหมาย แต่กลับมีอำนาจและ เป็นผู้ส่งคดี ว่า ควรให้พนักงานสอบสวน สอบเพิ่มเติม หรือสั่งไม่ฟ้อง สั่งฟ้อง หรือตัดประเด็นใดออกไป

ความกดดันในการทำงานในหน้าที่ของคนกลางในการอำนวยความยุติธรรม บางครั้งก็ ถูกคู่ความที่ไม่เข้าใจ มองในแง่ลบ ประกอบกับการรับภาระงานอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ความ เหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า ที่ต้องอาศัยการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา เหมือนเอาตัวรอดไป วัน ๆ เป็นเวลานาน ๆ บางครั้งก็มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ทำให้เกิดความวิตกกังวล ขาดความมั่นใจในการ ทำงาน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง แล้วความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่ายก็เข้าแทนที่ ทำให้พนักงานสอบสวนที่

จบมาใหม่ๆเริ่มรู้สึกว่าคุณเองไม่ถนัดทำงานสอบสวน อยากทิ้งงาน อยากหนีงานอยู่ตลอดเวลา สุดท้ายก็เปลี่ยนสายงานไปเป็นสายปราบปราม จราจร สืบสวน ฯลฯ ทำให้พนักงานสอบสวนขาดแคลน คนที่อยู่ก็ทำงานเพื่อให้ผ่านไปวันๆ ไม่ให้ถูกตั้งกรรมการสอบสวน และการรวบรวมพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ ส่วนงานสอบสวนไม่สมบูรณ์เป็นผลให้อัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลยกฟ้องเกิดผลเสียกับประชาชนหรือผู้เสียหายเป็นอย่างมาก

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษา วิเคราะห์ ปัญหาของพนักงานสอบสวนที่เกิดจากสายการบังคับบัญชา เพื่อจะได้ทราบและเข้าใจถึง แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย และ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางเสนอให้เปลี่ยนแปลงข้อกำหนด กฎ ระเบียบ ให้สอดคล้องกับประเทศไทย ทำให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานสะดวก รวดเร็วขึ้น ทำให้การ อำนาจความยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างเสมอภาค ผลดีก็จะตกแต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศโดยรวม พนักงานสอบสวนมีอิสระในความเห็นทางคดี ทำให้ต้องทำงานอย่างรัดกุมและรอบรอบทำให้สำนวนการสอบสวนมีความน่าเชื่อถือ เพื่อจะได้ทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง มีการเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ของตน และการทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและให้ยุติธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1. เพื่อศึกษา กระบวนการยุติธรรมในชั้นตำรวจด้านการสอบสวน และหลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย
- 2.2. เพื่อศึกษา คำสั่ง หัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559
- 2.3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไทยอันเนื่องมาจากสายการบังคับบัญชา และหาแนวทางแก้ปัญหา

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มุ่งศึกษาถึงประเด็นปัญหาข้อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) ,16,18 , พระราชบัญญัติข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2547 , คำสั่ง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 , คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ 7/2559,กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายฝรั่งเศส

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของ หนังสือกฎหมาย หนังสือวารสาร บทความวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยต่างๆ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารเผยแพร่ของหน่วยราชการต่างๆ คำวินิจฉัยชี้ขาดคณะกรรมการกฤษฎีกา และยังสัมภาษณ์ (interview) ผู้ที่ปฏิบัติงานสอบสวน เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์

5. ประโยชน์ที่จะได้รับ

5.1 เพื่อทราบถึงแนวความคิดทางกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย และแนวความคิดทางกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น และประเทศฝรั่งเศส

5.2 เพื่อทราบถึงแนวความคิดและปัญหา ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการออกคำสั่ง ของหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ 7/2559

5.3 เพื่อทราบปัญหาที่แท้จริง ของงานสอบสวน ที่มาจากสายการบังคับบัญชา เพื่อเป็นแนวทาง ข้อมูล ในการแก้ไข ระเบียบ คำสั่ง กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการสอบสวน เพื่อให้เหมาะสม สะดวก เป็นธรรมต่อประชาชนและต่อพนักงานสอบสวนต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีการสอบสวน

1. แนวคิดและทฤษฎีการสอบสวน

โดยทั่วไป คือ การสอบสวนมีหลักแนวคิดอยู่ว่าจะต้องค้นหาความจริงและนำเหตุผลมาใช้เป็นหลัก ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่เป็นความจริงและถูกต้องอันจะทำให้ เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริง ได้อย่างแน่แท้ แนวคิดนี้มีองค์ประกอบย่อย 2 ส่วน

1.1 หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding)

การดำเนินคดี อาญา ในชั้นสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อระบบการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ ดังนั้นทุกองค์กรและทุกคนที่เกี่ยวข้องในชั้นนี้ คือพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงหรือกลั่นกรองมูล คดีเบื้องต้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องไม่มุงหวังที่จะไปค้นหาความจริงแต่เพียงในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น เพราะถ้าในชั้นก่อนการพิจารณาของศาลนี้มีการดำเนินการมาอย่างบกพร่องแล้วในชั้นพิจารณาของศาลก็อาจแก้ไขอะไรไม่ได้มากนัก ผลที่ติดตามมาก็คือความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมอาจไม่เกิดขึ้น เพราะเหตุว่า แม้ศาลเองเมื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดีก็ต้องอาศัยพยานหลักฐาน ที่ได้มาจากกระบวนการในชั้นสอบสวนเป็นข้อพิจารณาประกอบด้วยเสมอ

1.2 หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยยึดถือเหตุผลและความเชื่อมโยงสอดคล้อง ต้องกันของพยานต่าง ๆ ว่าจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีมูลความจริง และสามารถรับฟังได้อย่างแน่นอน ซึ่งหลักเหตุผลนั้นต้องนำมาเป็นหลักในการพิเคราะห์ถึงความเป็นเหตุเป็นผลของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาว่าสามารถค้นหาความจริงได้ โดยแม้พยานทุกปากจะยืนยันสอดคล้องต้องกันก็ตาม แต่ถ้าเป็นการขัดกันต่อเหตุผลอยู่ในตัว กรณีเช่นนี้ก็ย่อมไม่อาจรับฟังได้

การดำเนินคดีอาญา (criminal proceedings) เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันประกอบด้วย

พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ทนายความ ราชทัณฑ์สถานพินิจและคุ้มครอง
 ตลอดจน สหวิชาชีพอื่น ๆ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์เป็น ขั้นตอนปฏิบัติ
 หน้าที่เชื่อมโยง สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อทำให้เกิดความสมดุลทางกฎหมายและบังเกิด
 ความสงบสุขขึ้นใน สังคม

การดำเนินคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริง (search of truth) หรือ
 ตรวจสอบความจริง (examination) ในคดีอาญา เพื่อชี้ขาดตัดสินคดีอันจะยังผลให้เกิดความ
 ยุติธรรมในสังคม อีกทั้งส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อย (social peace and public order) ประชาชน
 มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เมื่อสังคมมีความสงบสุขย่อมทำให้ประเทศชาติ มีการพัฒนา
 ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากการดำเนินคดีอาญามีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อมีการ
 กระทำความผิดอาญา เกิดขึ้น รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ไม่ปล่อยให้ คนชั่ว
 ลอยนวล ประเทศที่กระบวนการยุติธรรมมี ประสิทธิภาพนั่นคือมีการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตาม
 กฎหมาย ก็จะสามารถป้องกันการยึดอำนาจ ทางการเมือง (รัฐประหาร) ได้

สำหรับหลักการหรือทฤษฎีที่นำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญานั้น ปัจจุบัน เป็นที่
 ขอมรับ อย่างสากลว่า มี 2 ทฤษฎีหรือ 2 รูปแบบ (model)

คือการควบคุมอาชญากรรม (crime control) และ หลักนิติธรรม (due process) โดย
 เซอร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) ศาสตราจารย์ทางกฎหมาย ที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย
 สแตนฟอร์ด (Stanford University) ประเทศสหรัฐอเมริกา

1.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (crime control model)

ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบการควบคุมอาชญากรรม มีแนวคิด
 ค่านิยมในเชิงอนุรักษนิยม โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปราม
 อาชญากรรมอย่างเต็มที่ แม้อาจจะมีการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั่วไปก็ตาม แต่ก็
 เพื่อการควบคุม อาชญากรรม สร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม

1.2.2 ทฤษฎีหลักนิติธรรม (due process model)

ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบหลักนิติธรรมมุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของ
 บุคคลและ ของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ จึงต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของตำรวจในการปฏิบัติ
 หน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับ เช่น การจับกุม ตรวจค้น ฯลฯ อีกทั้งให้มีการลงโทษอย่าง
 เหมาะสม แนวคิด นี้ให้การคุ้มครองประชาชน ผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ตาม สุภาษิตที่ว่า

“ปล่อยผู้กระทำผิดสิบคน ย่อมดีกว่าการลงโทษผู้บริสุทธิ์แม้เพียงคนเดียว” (to free ten wrong doers is better than to punish only one innocent.)¹

2 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา ของแต่ละประเทศในโลกนี้ ล้วนอยู่บนพื้นฐานของระบบกล่าวหา และ ระบบไต่สวน โดยระบบการดำเนินคดีทั้งสองรูปแบบนี้ได้รับการยอมรับ ที่ยอมรับกันทั่วไป

2.1 การดำเนินคดีระบบไต่สวน (inquisitorial system)

เป็นการดำเนินคดีอาญาที่ไม่แยก “หน้าที่การสอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน การดำเนินคดีตกอยู่ในมือของศาลหรือผู้พิพากษาเพียงองค์กรเดียวผู้ถูกไต่สวนแทบจะไม่มีสิทธิอะไรเลย ส่วนอัยการและผู้เสียหายก็เรียบเหมือนผู้ช่วยศาลเท่านั้น

2.2 ระบบกล่าวหา (Accusatorial System)

ระบบกล่าวหาเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันซึ่งแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีในระบบไต่สวน ระบบนี้เป็นการแยกหน้าที่ฟ้องร้องคดีและการพิจารณาคดีออกจากกัน มีลักษณะสำคัญคือ ศาลมีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการพิจารณามีหลักเกณฑ์ละเอียดปลีกย่อยมาก ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อยมาก คู่ความสองฝ่ายมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกันเห็นได้ชัด ในคดีอาญา ศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐาน ดังนั้น บางครั้งศาลอาจยกฟ้องต่างๆ ปราบกฏว่าจำเลยกระทำความผิดก็ได้ แต่พยานหลักฐาน โจทก์มีข้อนำสงสัย ต้องยกผลประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลย และในระบบกล่าวหานี้ มีหลักเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมาก ศาลมีโอกาสใช้ดุลพินิจได้น้อย มีบทตัดพยานเด็ดขาด ไม่ยอมให้ศาลรับฟังพยานนั้นเข้าสู่สำนวนความเลย นอกจากนี้มีการห้ามใช้คำถามนำในการถามพยานตนเอง

2.3 หลักการดำเนินคดีโดยรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือ Public peace นั้น

มาตรการหนึ่งที่ใช้ในการเยียวยาและป้องกันสังคมให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยก็คือ “การดำเนินคดีอาญา” ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการที่สำคัญ เพราะถ้าปราศจากการดำเนินคดีอาญา บรรดาอาชญากรทั้งหลายก็จะละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคม ทำลายความสงบเรียบร้อยและสังคมก็คงจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้และอาจต้องแตกสลายลงในการดำเนินคดีอาญา รัฐได้บัญญัติประมวล

¹แนวคิดทฤษฎีการสอบสวน , คั่นคืน 30 เมษายน 2559 จาก www.digi.library.tu.ac.th

กฎหมายอาญาและบรรดากฎหมายที่มีโทษทางอาญาไว้สำหรับการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดและบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้ละเมิด และยังได้บัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติงานคดีของพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล ตลอดจนบัญญัติสิทธิและบทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดี ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกจากการดำเนินคดีโดยรัฐแล้ว ผู้เสียหายก็มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาเอง

การสอบสวน หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพยาน และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิด มาฟ้องลงโทษ

การสอบสวนคดีอาญา เป็นขั้นตอนของการแสวงหาตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลังที่ได้เกิดหรือ อ้าง หรือเชื่อว่ามีกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น

ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ของนานาประเทศในโลก นี้ ส่วนใหญ่เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ผู้มีหน้าที่ดำเนินการคดีอาญานั้น คือ พนักงานอัยการคดีจะเริ่มจากการสอบสวนและการฟ้องร้องจะอยู่ในกระบวนการเดียวกัน เจ้าพนักงานตำรวจเป็นเพียงผู้สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นและเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือพนักงานอัยการเท่านั้น ส่วนประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย นั้นอำนาจการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาเป็นของ ตำรวจ²

ผู้ศึกษาได้นำเอา อำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจต่างประเทศ โดยผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาประเทศญี่ปุ่นและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาศึกษาเปรียบเทียบกับ การสอบสวนคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจไทย สาเหตุที่ผู้ศึกษาเลือกศึกษาการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และอยู่ในโซนเอเชียของเรา และใกล้ชิดกับประเทศไทยมาก หลายสิ่งหลายอย่างประเทศไทยมักจะเลียนแบบมาจากประเทศญี่ปุ่น คนไทยชอบไปเที่ยวญี่ปุ่น โดยเฉพาะตำรวจ การอบรมผู้บริหารระดับสูงของตำรวจ ก็มักจะชอบไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น แล้วยังเอารูปแบบการบริการของตำรวจญี่ปุ่นมาใช้กับประเทศไทยปัจจุบัน คือ ตำรวจชุมชน (Koban) ส่วนประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ศึกษามองว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โซนยุโรป ซึ่งระบบกฎหมายพัฒนาไปไกลมากและเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) เช่นเดียวกับไทย

²แนวความคิดและ หลักฐานดำเนินคดีอาญา ค้นค้น 30 เมษายน 2559 จาก www.digi.library.tu.ac.th

3. ตำรวจกับอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3.1 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบกับประเทศที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) ประเทศไทยของเราก็เช่นเดียวกันที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย และได้รับอิทธิพลมาจาก สาธารณรัฐฝรั่งเศส เช่นเดียวกัน

การดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา เอกชนหรือประชาชน ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองได้เลย ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนของรัฐ ในการดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการไม่ใช่มีหน้าที่เฉพาะฟ้องคดีเท่านั้นแต่มีหน้าที่ รับผิดชอบในเรื่องการสอบสวนด้วยความผิดอาญาของประเทศฝรั่งเศส แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

3.1.1 ความผิดอุกฤษฏ์โทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

3.1.2 ความผิดฆณีโทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สองเดือนถึงสิบปี

3.1.3 ความผิดลหุโทษ คือความผิดที่มีโทษปรับไม่มีโทษจำคุก

ตำรวจ เป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกิดขึ้นเบื้องต้น เพื่อส่งให้พนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนในคดีที่เกิดขึ้นนั้นต่อไป

ปัจจุบันประเทศฝรั่งเศสแบ่งกิจการตำรวจออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่

1) ตำรวจแห่งชาติที่เป็นข้าราชการพลเรือน (police nationale)

สังกัดโดยตรงกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2) ตำรวจของท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการพลเรือน (police municipale)

จะขึ้นตรงต่อนายกเทศมนตรี (Maire) ในแต่ละท้องถิ่น

3) ตำรวจแห่งชาติที่มีสถานะทางทหาร (gendarmerie nationale)

จะสังกัดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการป้องกัน ประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการภายในที่ทำหน้าที่ในการบังคับบัญชาาร่วมกันเฉพาะส่วนที่เป็นกิจการของตำรวจเท่านั้น

อย่างไรก็ตามการแบ่งประเภทของตำรวจข้างต้นเป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะของต้นสังกัดเท่านั้นหากแต่ในความเป็นจริงแล้วการใช้อำนาจของตำรวจในประเทศฝรั่งเศสเองสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่

(1) การใช้อำนาจตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (police judiciaire)

(2) การใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง (police administrative) การใช้อำนาจของตำรวจทั้งสองประเภทนั้นมีความแตกต่างกันทั้งลักษณะของการใช้อำนาจและองค์กรตำรวจที่ใช้อำนาจ กล่าวคือ การใช้อำนาจตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นมีลักษณะของการใช้อำนาจเพื่อการแก้ไขหรือปราบปราม (répressive) ในทางตรงข้าม การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองจะมีลักษณะของการป้องกัน (préventif)

อำนาจตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นได้มอบให้แก่ตำรวจระดับชาติทั้งสถานีพลเรือนและกลาโหม แต่กฎหมายเองก็ไม่ได้ตัดสิทธิตำรวจของท้องถิ่นในการเข้ามาดำเนินกิจการทางอาญา โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 21-2 ได้กำหนดให้ตำรวจของท้องถิ่นมีหน้าที่ในการเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานทางอาญา (APJA)[3] และจะเป็นกรณียกเว้นที่อำนาจของตำรวจของท้องถิ่นถูกโอนไปไว้กับผู้บังคับบัญชาของตำรวจแห่งชาติที่รับผิดชอบคดีนั้นเป็นการชั่วคราว โดยหลักแล้วการใช้อำนาจตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นจะมีลักษณะที่เหมือนกับตำรวจของประเทศไทยทั้งรูปแบบและเนื้อหา การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองและการจัดโครงสร้างขององค์กรตำรวจของท้องถิ่นว่าสามารถนำไปปรับใช้หรือเป็นรูปแบบในการปฏิรูปได้มากน้อยเพียงใด

ก.การใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง จะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับอำนาจของตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองนั้นแทบจะไม่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญาแต่จะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายปกครองและข้อบัญญัติอื่นๆ ที่ออกโดยรัฐมนตรี ผู้แทนของรัฐในระดับ département และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองนั้นจะให้น้ำหนักไปที่การรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงสาธารณะและสุขอนามัยสาธารณะ การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองนั้นไม่มีความจำเป็นที่ผู้ใช้อำนาจจะต้องเป็นตำรวจเสมอไป เช่น ผู้แทนของรัฐในระดับdépartement สามารถใช้อำนาจตำรวจทางปกครองได้ผ่านการออกกฎ หรือ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยได้ การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองนั้นอาจมีกรณีที่คาบเกี่ยวกับการใช้อำนาจตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ในกรณีที่มีการใช้อำนาจเพื่อป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยของสาธารณะชนหากปรากฏว่ามีการละเมิดข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้ย่อมเป็นอำนาจของตำรวจที่ใช้อำนาจตามกฎหมายอาญาที่จะต้องมารับช่วงในการดำเนินคดีต่อไป โดยทั่วไปแล้วการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองจะถูกใช้

โดยนายกเทศมนตรี (maire) ซึ่งมีอำนาจตามประมวลกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (CGCT) ในมาตรา L.2212-2 โดยจะเรียกกันว่าเป็นอำนาจตำรวจของนายกเทศมนตรี

ข. การจัดรูปแบบและโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของตำรวจท้องถิ่น เพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงของท้องถิ่นและสุขอนามัยสาธารณะของท้องถิ่น ได้รับการปกป้องประมวลกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้นายกเทศมนตรีสามารถจัดตั้งตำรวจท้องถิ่นได้ยกเว้นในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่สามารถจัดตั้งตำรวจของท้องถิ่นได้กฎหมายให้นายกเทศมนตรีสามารถตั้ง ผู้พิทักษ์ชนบท (Garde champêtre) เพื่อทำหน้าที่แทนตำรวจของท้องถิ่นได้ แต่การจัดตั้งผู้พิทักษ์ชนบทนี้มีข้อแม้คือต้องใช้อำนาจร่วมกับตำรวจแห่งชาติที่มีสถานะทางทหาร

อำนาจทั่วไปของตำรวจท้องถิ่นถูกกำหนดไว้ในมาตรา L.2212-5 ของประมวลกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดให้ตำรวจท้องถิ่นมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อย การดูแลเพื่อให้มีการปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่น การดูแลความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายการจราจร การดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายผังเมืองเป็นต้นการจัดโครงสร้างองค์กรของตำรวจท้องถิ่นนั้นสามารถแบ่งลำดับชั้นของตำรวจท้องถิ่นออกเป็น 3 ระดับได้แก่

ก) ตำรวจท้องถิ่นประเภท C หรือชั้นประทวน โดยคุณสมบัติทั่วไปของตำรวจในลำดับชั้นนี้ได้แก่ มีอายุ 18 ปี เป็นคนในกำกับของรัฐบาลฝรั่งเศส , ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปหรือรัฐที่มีความตกลงกันระดับพหุภาคี และสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (bac) หรือเทียบเท่า โดยที่ตำรวจท้องถิ่นประเภท C สามารถสอบเลื่อนระดับไปสู่ชั้นสัญญาบัตรได้หากมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

ข) ตำรวจท้องถิ่นประเภท B หรือชั้นสัญญาบัตร คุณสมบัติทั่วไปไม่ต่างจากตำรวจท้องถิ่นประเภท C

ค) ตำรวจท้องถิ่นประเภท A หรือผู้บัญชาการตำรวจท้องถิ่น (directeur de police municipale) คุณสมบัติของตำรวจประเภทนี้ที่เพิ่มเข้ามาคือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาชั้น 2 ที่ได้รับการรับรองการจัดโครงสร้างการบังคับบัญชาของตำรวจท้องถิ่นนั้นเป็นอำนาจเด็ดขาดของนายกเทศมนตรีที่จะรับสมัครแต่งตั้งหรือปลดตำรวจท้องถิ่นออกจากหน้าที่

3.2 ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญา

ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา คือตำรวจแห่งชาติที่เป็นข้าราชการพลเรือน (police nationale) ที่สังกัดอยู่กระทรวงมหาดไทย มีผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (

Le Directeur general de la Police nationale) แต่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะอยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีมหาดไทย ตำรวจประเภทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 ตำรวจฝ่ายปกครอง (La police administrative)

จะอยู่ภายใต้อำนาจการบังคับบัญชาของฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ป้องกันมิให้เกิดเหตุร้าย หรือความผิดอาญาให้เกิดขึ้น ยังแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ ตำรวจฝ่ายปกครองทั่วไป และตำรวจฝ่ายปกครองพิเศษซึ่งก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญาแต่อย่างใด ผู้ศึกษา จะไม่ลงลึกเข้าไปศึกษา

3.2.2 ตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire)

ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเทศไทยก็คือพนักงานสอบสวนของตำรวจ นั่นเอง ประเทศฝรั่งเศสได้แบ่งตำรวจฝ่ายคดีเป็น 2 ระดับ คือ

1) เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี (Les officiers de police judiciaire) ซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16)

(1) นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี

(2) เจ้าพนักงานหรือทหารชั้นสัญญาบัตรของกองบัญชาการรักษาความเรียบร้อยแห่งชาติ ทหารฝ่ายตำรวจที่ในกองบัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติมาแล้วตั้งแต่สามปีขึ้นไป /วันแต่ได้รับการแต่งตั้งมอบหมายจาก รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย

(3) ผู้ตรวจราชการตำรวจ (จรตำรวจ) รองผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการ ผู้กำกับดูแลสารวัตรตำรวจและข้าราชการตำรวจระดับผู้บังคับการหรือตำรวจชั้นสัญญาบัตรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้รับการแต่งตั้งมอบหมายจากรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีกระทรวง มหาดไทย

(4) ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการตำรวจฝ่ายคดีประจำกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของตำรวจฝ่ายคดี ไว้ในมาตรา 14 และ 17 ดังต่อไปนี้คือ

ก. รับ คำ ร้อง ทู ก ข์ (Les plaints) และ คำ ก ล่า ว โ ท ย (Les denonciations)

ข. ทำการสอบสวนในเบื้องต้น

ค. อำนาจการสอบสวนที่ขอบเขตที่กว้างขวาง ในกรณีที่ทำ การสอบสวนในคดี อุ กฤษ ณ์ โ ท ย และ คดี มั ช ฌ ม โ ท ย ซึ่งหน้า

ง. ร้องขอความช่วยเหลือจากกองกำลังสาธารณะ

จ. ปฏิบัติตามคำร้องขอส่งประเด็นการสอบสวน (Commission rogatoires)

ฉ. อำนาจควบคุมตัว

ช. อำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์หรือตรวจทางแพทย์ ทางคลินิก ทางชีววิทยา เช่น เกิดอุบัติเหตุสามารถสั่งให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะตรวจระดับแอลกอฮอล์ได้

ส่วนอำนาจการสอบสวน ก็จะมีเขตอำนาจการสอบสวน เช่นเดียวกันกับ พนักงานสอบสวนของประเทศไทย โดยจะมีพื้นที่รับผิดชอบ โดยจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตราที่ 18 ตำรวจฝ่ายคดีอาญาปฏิบัติหน้าที่นอกเขตอำนาจของตนได้ เช่นเพื่อไปสอบสวนปากคำพยาน หรือเพื่อไปตรวจค้น ยึดสิ่งของ อันเนื่องมาจากความผิดอุกฉุกฎโทษ หรือความผิดฆังฉิมโทษ ซึ่งเกิดจากความผิดซึ่งหน้าได้

2) เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี (Les agents De police judiciaire) ก็คือผู้ช่วยของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ถ้าเป็นประเทศไทยเราก็จะเป็นเจ้าหน้าที่เสมียนคดี และผู้ช่วยร้อยเวร เพราะมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ดำเนินการต่างๆ เช่นจัดทำบันทึก หรือบันทึกปากคำพยาน แต่ไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ประเทศไทยเรา เสมียนคดี หรือผู้ช่วยร้อยเวร ก็สามารถทำแทนพนักงานสอบสวนได้หากแต่ พนักงานสอบสวนตัวจริงต้องอยู่ด้วย บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีนั้น บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ดังต่อไปนี้คือ

ก. ทหารตำรวจซึ่งไม่มีฐานะของพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

ข. ข้าราชการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งไม่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี รวมถึงข้าราชการฝึกงานในหน่วยงานดังกล่าว และนักเรียนนายร้อยตำรวจด้วย

ค. ข้าราชการในหน่วยควบคุมและบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

ง. เจ้าหน้าที่รักษาความสงบที่มาจากทหารชั้นประทวนเก่า และเจ้าหน้าที่ตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้รับการแต่งตั้งทดลองงานก่อน วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1985 โดยผ่านการปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และผ่านการทดสอบทางเทคนิค

จ. เจ้าหน้าที่รักษาความสงบที่มาจากหน่วยงานสอบสวนเก่าของตำรวจ ที่ได้รับการแต่งตั้งทดลองงานก่อน วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1979 โดยผ่านการปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และผ่านการทดสอบทางเทคนิค³

3.3 แนวคิด การสอบสวนคดีอาญาของตำรวจฝรั่งเศส

อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจฝ่ายคดี มีอำนาจสอบสวนในคดีดังต่อไปนี้คือ

3.3.1 การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า(L enquete de flagrance)

กฎหมายฝรั่งเศสได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีแสวงหาพยานและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น มากกว่าการสอบสวนประเภทอื่น เนื่องจากผิดซึ่งหน้าเป็นความผิดที่เกิดขึ้นในระยะเวลากระชั้นชิดกับการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ โดยจำกัดการสอบสวนไว้เฉพาะ คดีความผิดอุกฉุกฎโทษ หรือความผิดฆังฉิมโทษ เท่านั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีเมื่อพบหรือได้รับแจ้งเหตุความผิดซึ่งหน้า ต้องรีบแจ้งให้พนักงานอัยการแห่ง สาธารณรัฐทราบ โดยทันที (ป.วิอาญา มาตรา 54 และ D 3) แล้วต้องรีบเดินทางไปยังที่เกิดเหตุโดยทันที หากพนักงานอัยการแห่งสาธารณรัฐเห็นว่า เป็นประโยชน์ ก็จะเดินทางไปยังที่เกิดเหตุดังกล่าวด้วยตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกปฏิบัติงาน

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว ก็เหมือนกับพนักงานสอบสวนของตำรวจไทย คือ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเก็บวัตถุพยาน หลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น (ป.วิอาญา มาตรา 54 วรรคสอง, 56 วรรคสอง) มีอำนาจกันบุคคลทุกคนออกจากที่เกิดเหตุจนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน (ป.วิอาญา มาตรา 61) การสอบสวนคดีความผิดซึ่งหน้าของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี มีกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้ไม่เกิน แปดวัน (ป.วิอาญา มาตรา 53 วรรคสอง)ในการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี กฎหมายยังให้อำนาจ ในการตรวจค้นตัวบุคคล ที่อยู่อาศัย ของบุคคลที่มีข้อมูลบ่งชี้ได้ว่าร่วมกระทำผิด หรือเพื่อยึดสิ่งของใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา (ป.วิอาญา มาตรา 56) บุคคลที่ใดๆ ไม่สามารถที่ขัดขวางการดำเนินการตรวจค้นได้ หากขัดขวางจะมีความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในยุติธรรม

ส่วนข้อห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ดำเนินการ เช่น

- 1) การตรวจค้นบ้านของทนายความ

³ ตำรวจฝรั่งเศส, สืบค้น 30 สิงหาคม 2559, จาก www.prachatai.com

ซึ่งหากจะตรวจค้นต้องกระทำโดยผู้พิพากษา และต้องมีประธานสภา ทนายความอยู่ด้วย การตรวจค้นคลินิกของแพทย์ ผู้บังคับคดี การตรวจค้นต้องกระทำโดยผู้พิพากษา และต้องมีผู้แทนสภาหรือตัวแทนองค์กรวิชาชีพ อยู่ร่วมด้วย

2) ห้ามตรวจค้นในเวลากลางคืน

กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดไว้ชัดเจนเลยว่าห้ามตรวจค้นก่อนเวลา 06.00 น. และหลังเวลา 21.00 น. แต่ก็ยังมีข้อยกเว้น ที่สามารถตรวจค้นในเวลากลางคืนได้ คือ ตรวจค้นบ้าน ที่เป็นแหล่งมั่วสุมผู้เสพยาเสพติด หรือสถานที่ซุกซ่อนยาเสพติด

3.3.2 การตรวจค้น

ต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องสงสัย หากไม่มีผู้ต้องสงสัยอยู่ร่วมในการตรวจ ค้น ต้องมีพยานในการตรวจค้นอย่างน้อย 2 คน (ป.วิอาญา มาตรา 57) และ เจ้าพนักงานตำรวจ ฝ่ายคดี ต้องรักษาความลับส่วนตัวและความลับทางวิชาชีพด้วย (ป.วิอาญา มาตรา 56 วรรคสอง และวรรคสาม)

3.3.3 การควบคุมตัว (la garde a vue)

การควบคุมตัวของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ต้องปรากฏว่า มี พยานหลักฐานปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด หากไม่มีพยานหลักฐานเจ้าพนักงานตำรวจ ฝ่ายคดี สามารถจับตัวไว้แค่สอบปากคำให้การเท่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีสามารถควบคุมตัว บุคคลที่มีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดไว้ 24 ชั่วโมง แต่อาจขยายไปได้อีก 24 ชั่วโมง โดย ขอรออำนาจขยายระยะเวลาควบคุมตัวออกไปจากอัยการแห่งสาธารณรัฐ

3.3.4. การจับ (Arrestation)

เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี มีอำนาจจับกุมตัว บุคคลที่ต้องข้อสันนิษฐานว่ากระทำความผิด อุกฤษฎ์โทษ หรือความผิดมัจฉิมโทษซึ่งหน้า

3.3.5. การสอบสวนปากคำบุคคล (Audition des temoins)

เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีทุกนาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทุกนายที่อยู่ ภายใต้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี มีอำนาจสอบสวนปากคำบุคคลที่สามารถให้ข้อมูล เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือบุคคลอื่นๆ ได้ ไม่ว่าผู้เสียหายจะร้องทุกข์หรือไม่ร้องทุกข์ก็ ตาม (ป.วิอาญา มาตรา 62 วรรคสี่)

การสอบสวนปากคำ สามารถสอบสวนปากคำและเผชิญหน้ากันทางจอภาพ ได้(ป.วิอาญา มาตรา 706-71)

3.3.6. การสอบสวนเบื้องต้น (L enquete preliminaire)

การสอบสวนเบื้องต้นนี้อาจเริ่มโดยพนักงานอัยการ เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ แล้วส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวน หรือมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดี ส่งเรื่องเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนต่อไป การสอบสวนเบื้องต้นนี้ก็เช่นเดียวกับการสอบสวนในความผิดซึ่งหน้า ก็เพื่อแสวงหาพยานและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นให้แก่อัยการสาธารณสุข⁴

โดยสรุปแล้วการสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ในการควบคุมกำหนดทิศทางการสอบสวน การทำการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงานอัยการ อีกทั้งพนักงานอัยการมีอำนาจให้ทุกข์แก่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีได้(ป.วิอาญา มาตรา 12(1),13)

หลักการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส เป็นหลักการที่ไม่แยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี ซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่นานาประเทศในโลกส่วนใหญ่ใช้กันในปัจจุบัน

3.4. เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาของ ประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย

การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส จะมีนักการเมือง คือ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี เป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ที่มีอำนาจการสอบสวน ส่วนของตำรวจประเทศไทยเรานั้นผู้มีอำนาจการสอบสวนคือพนักงานสอบสวนที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ฝ่ายการเมือง ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ถ้าประเทศไทย นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี มีอำนาจสอบสวนไม่รู้อะไรอย่างไร ผู้ศึกษาอธิบายไม่ถูกแน่

การสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ในการควบคุมกำหนดทิศทางการสอบสวน ตำรวจ ถือได้ว่าเป็นเพียงผู้ช่วยของพนักงานอัยการและอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีมีกำหนดระยะเวลาการสอบสวนไว้ไม่เกิน แปดวัน อีกทั้งพนักงานอัยการมีอำนาจ

⁴อุทัย อาทิตย, “อัยการฝรั่งเศส” วารสารอัยการ,ปีที่ 24 ,ฉบับ 258, น.160(มกราคม-มีนาคม) 2554.

ส่วนอำนาจการสอบสวนของตำรวจไทยแยกออกจากการฟ้องร้องคดี ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาทั้งหมด และทำการสอบสวนไปโดยตลอดจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ส่วนพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ฟ้องร้องคดี มีคดีบางประเภทเท่านั้นที่พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน คือคดีวิสามัญฆาตกรรม และการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน และความผิดนอกราชอาณาจักร

ส่วนอำนาจอย่างอื่นเช่น การตรวจค้น ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เก็บวัตถุพยาน ผู้ศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่ก็คล้ายกัน อาจเนื่องมาจากประเทศไทยนำเอากฎหมายของฝรั่งเศสมาเป็นต้นแบบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศไทย เพียงแต่วันควบคุม ไม่เท่ากัน เช่นพนักงานสอบสวนของตำรวจไทย ควบคุมผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมง ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีของฝรั่งเศส สามารถควบคุม บุคคลที่มีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดไว้ 24 ชั่วโมง แต่อาจขยายไปได้อีก 24 ชั่วโมง โดยขออำนาจขยายระยะเวลาควบคุมตัวออกไปจากอัยการแห่งสาธารณรัฐ เวลาการตรวจค้น ไม่ตรงกัน และการเข้าตรวจค้นบ้านของบุคคลที่มีความสำคัญของประเทศฝรั่งเศส จะต้องทำการตรวจค้นโดย ผู้พิพากษา

อำนาจการสอบสวน ของประเทศฝรั่งเศสเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ และอัยการยังมีอำนาจในการฟ้องร้องคดีต่อศาล ผู้ศึกษา มองว่า ไม่เป็นการคานอำนาจกัน คนคนเดียวก็มีอำนาจสอบแล้วฟ้อง ซึ่งหากคนนั้นมีอคติ หรือมีธงว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำความผิดแล้วหาพยานหลักฐานเท็จมามัดตัวผู้ต้องหาแล้ว จะเกิดความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมเป็นอันมาก ส่วนข้อดี ของการที่ผู้มีอำนาจสอบสวนและผู้มีอำนาจฟ้องร้องเป็นคนคนเดียวกันก็คือ การดำเนินคดีและสืบสวนในศาล เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ผู้กระทำความผิดจะถูกพิพากษายกฟ้องคงเป็นไปยาก

4. ตำรวจกับอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศ ญี่ปุ่น

4.1 ประเทศญี่ปุ่น

ถือได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีความสำคัญมากระดับต้นๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งประเทศไทยเราหลายอย่าง ได้นำเอาต้นแบบมาจากประเทศญี่ปุ่น ในอดีต ปี 1922 กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลของกฎหมายเยอรมัน เนื่องจากรัฐบาลในสมัยนั้นเห็นว่ากฎหมายของเยอรมันสอดคล้องกับกฎหมายของญี่ปุ่น แต่หลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกา เข้ามาปกครองญี่ปุ่น ทำให้ระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามา

อิทธิพลในประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะระบบกล่าวหา และ ประเทศญี่ปุ่นใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) เช่นเดียวกับ ประเทศไทยของเรา

ตำรวจตาม พ.ร.บ.ตำรวจของญี่ปุ่นมีหน้าที่ในการคุ้มครองชีวิตบุคคลและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปราม จับกุมผู้ต้องหา จัดการจราจร รักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของประเทศญี่ปุ่น มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐให้อำนาจในขั้นตอนการสอบสวนไว้อย่างกว้างขวางที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกิดขึ้นเบื้องต้น เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดส่งให้พนักงานอัยการ ฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษ

เดิมตำรวจประเทศญี่ปุ่นสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี ค.ศ. 1954 ได้จัดตั้งเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (keisatsuchou, national police) จนถึงปัจจุบัน โดยการบริหารงานตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

4.1.1 องค์กรตำรวจแห่งชาติ

ประกอบด้วยคณะกรรมการความปลอดภัย สาธารณะแห่งชาติและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ ที่ประกอบด้วย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานและมีคณะกรรมการอีก 5 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการมาก่อนภายใน 5 ปี ก่อนได้รับการแต่งตั้ง คณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากแต่ไม่อาจสั่งการหรือควบคุมสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยตรงได้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชา โดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาตินั้น ได้รับแต่งตั้งมาจากคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ อีกทั้ง คณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ มีอำนาจในการปลดผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้ด้วย โดยทั้งการแต่งตั้งและปลดออกต้องได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและควบคุมกำกับดูแลองค์กรตำรวจภายในขอบเขตอำนาจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อีกทั้งยังมีอำนาจในการแต่งตั้งและปลดออกซึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกด้วย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติของตำรวจญี่ปุ่น จะมีสำนักงานตำรวจเขตเป็นหน่วยงานภายใต้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอยู่ด้วยกัน 7 แห่ง ตั้งอยู่ตามภูมิภาค (สำนักงานตำรวจแห่งมหานครโตเกียว และ สำนักงานตำรวจฮอกไกโดไม่อยู่ในอำนาจของสำนักงานตำรวจ

เขต) โดยแต่ละสำนักงานเขตจะมี อธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา สำนักงานเขตมีอำนาจหน้าที่ในการ สนับสนุน ควบคุม ดูแล ตำรวจในจังหวัดภายในเขต โดยอยู่ใต้อำนาจของผู้บัญชาการตำรวจ แห่งชาติ

4.1.2 องค์กรตำรวจจังหวัด

ประกอบด้วยประกอบด้วยคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะ จังหวัด และสำนักงานตำรวจจังหวัด คณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะจังหวัด อยู่ภายใต้ผู้ว่าราชการ จังหวัดที่มาจาก การเลือกตั้ง คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลการบริหารงานตำรวจภายใน จังหวัดโดยกำหนดนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานของตำรวจ แต่ไม่มีอำนาจมาดูแลเรื่องคดี หรือการทำสำนวนการสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งมหานครและสำนักงานตำรวจจังหวัด โดยสำนักงาน ตำรวจแห่งมหานครมีผู้บังคับบัญชา ในตำแหน่งหัวหน้าเรียกว่า keishi soukan , Superintendent – General และสำนักงานตำรวจจังหวัดมีผู้บังคับบัญชา ในตำแหน่งหัวหน้าเรียกว่า keisatsu honbuchou, Chief ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการ ดูแลรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ของตำรวจทั้งหมดภายในจังหวัด⁵

4.2 การสอบสวนคดีอาญาของตำรวจญี่ปุ่น

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติบังคับให้ตำรวจสอบสวน (shihou keisatsu shokuin, judicial police official) มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา และความผิดตาม กฎหมายอื่น มีหน้าที่แสวงหาพยานและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น คดีอาญาส่วนใหญ่ ตำรวจสอบสวนเป็นผู้สอบสวนและส่งสำนวนให้อัยการฟ้อง ส่วนอัยการก็มี อำนาจสอบสวนเช่นเดียวกัน แต่เป็นดุลยพินิจ ที่จะสอบสวนหรือไม่ก็ได้

การสอบสวนคดีอาญาของตำรวจญี่ปุ่น ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ภาค 2 การดำเนินคดีชั้นต้น หมวด 1 การสอบสวน ตั้งแต่ มาตรา 189-246 โดยสรุปว่า เจ้า พนักงานตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตำรวจสอบสวน เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นตำรวจสอบสวน ต้อง รีบเดินทางไปยังที่เกิดเหตุโดยทันที แล้วต้องสอบสวนผู้กระทำความผิด รวบรวมพยานหลักฐาน เบื้องต้น ซึ่งตำรวจสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกฐาน เว้นแต่ความผิดที่ฟ้องได้ต่อเมื่อมีการ ร้องทุกข์ (ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน 6 เดือนนับแต่รู้ตัวผู้กระทำความผิด)

ตำรวจสอบสวนสามารถเรียกให้ผู้ต้องหา มาพบที่สถานียังที่ทำการของตนและ สอบสวนปากคำได้ การสอบสวนปากคำต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ไม่จำเป็นต้องให้การขัดต่อ

⁵อำนาจการสอบสวนของตำรวจญี่ปุ่น ,สืบค้น 20 เมษายน 2559,จาก www.sopsuan.com

ความประสงค์ของตน คำให้การของผู้ต้องหาต้องทำบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แล้วให้ผู้ต้องหาอ่านหรืออ่านให้ผู้ต้องหาฟัง เมื่อผู้ต้องหาเห็นว่าถูกต้อง ให้ลงชื่อ และลงตราประทับไว้

การที่ตำรวจสอบสวนจะจับบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ หมายจับนั้นจะออกโดยผู้พิพากษา ซึ่งจะออกหมายจับก็ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา เว้นแต่ คดีที่มีโทษปรับไม่เกิน 300,000 เยน หรือโทษจำคุกเล็กน้อย ตำรวจสอบสวนสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ หากผู้ต้องหาไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก หรือผู้ต้องหาไม่ถิ่นที่อยู่ไม่แน่นอน

หลังจากจับกุมผู้ต้องหาแล้ว ตำรวจสอบสวนต้องแจ้งพฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา และแจ้งให้ผู้ต้องหาอาจตั้งทนายได้ และให้โอกาสให้ผู้ต้องหาให้การ หากไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวก็ให้ปล่อยผู้ต้องหาไป หากจำเป็นต้องควบคุมตัว ต้องดำเนินการส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมกับสำนวนการสอบสวนและพยานหลักฐานไปยังพนักงานอัยการภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่การควบคุมตัว

ในกรณีที่ตำรวจสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติตามระยะเวลาดังกล่าวโดยไม่มีอาชงหลีกเลี่ยงได้ พนักงานอัยการ อาจแสดงพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาได้ แต่หากศาลเห็นว่า ไม่มีเหตุอันควรในการขังศาลสามารถปล่อยตัวผู้ต้องหาได้

ตำรวจสอบสวนสามารถจับผู้กระทำความผิดโดยไม่มีหมายจับ ได้ 2 กรณีคือ ความผิดซึ่งหน้า และ กรณีฉุกเฉิน อาจจับกุมบุคคลที่เชื่อว่าได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ต้องเป็นกรณีฉุกเฉินที่สุดไม่สามารถออกหมายจับได้ทัน บุคคลดังกล่าวจะหลบหนี ภายหลังจับกุมแล้วต้องมาขอหมายจับทันที ไม่อย่างนั้นก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

ในการทำสำนวนการสอบสวน ตำรวจสอบสวนสามารถ ยึด ค้น หรือตรวจตัวได้ แต่ต้องร้องขอหมายค้น หมายยึดหมายตรวจ ต่อศาล หากเป็นการตรวจตัวบุคคลต้องมีหมายตรวจตัวบุคคล และระบุเหตุผลในการตรวจ เพศและสภาพร่างกายของผู้ที่จะถูกตรวจไปด้วย ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ ตำรวจสอบสวน สามารถ พิมพ์ลายนิ้วมือหรือนิ้วเท้า ถ่ายภาพ วัด ส่วนสูงและชั่งน้ำหนัก ได้เลยโดยไม่ต้องขอหมายจากศาล

ในการที่พนักงานสอบสวนจะเข้าไปในที่อยู่ของบุคคลอื่นหรืออาคาร ยานพาหนะ ในความครอบครองของบุคคลอื่นเพื่อ ตรวจค้น ตรวจยึด ค้นตัวบุคคล ต้องไม่ดำเนินการเข้าไปอยู่ในอาคารหรือยานพาหนะดังกล่าวก่อนพระอาทิตย์ขึ้น หรือหลังพระอาทิตย์ตกดินเว้นแต่หมายอนุญาตให้เข้าเวลานั้นได้

การร้องทุกข์ต่อตำรวจสอบสวน ผู้เสียหายหรือผู้แทน หรือการกล่าวโทษ อาจทำได้โดยบุคคลใดที่เชื่อว่ามีกรกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

จะต้องร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เมื่อทราบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจสอบสวน ตำรวจสอบสวนจะต้องส่งเอกสารและพยานหลักฐานไปยังพนักงานอัยการทันที การถอนคำร้องทุกข์ กล่าวโทษ ก็กระทำโดยวิธีดังกล่าวเช่นเดียวกัน เว้นแต่คดีที่อัยการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่นมาตรการความผิดคดีเล็กน้อย ดังต่อไปนี้คือ

1. ความผิดฐานลักทรัพย์ छोโกง ยักยอก ที่ความเสียหายเล็กน้อย สภาพความผิดเล็กน้อยและผู้ต้องหาทำการตกลงชดใช้ค่าเสียหาย และผู้เสียหายก็ไม่ประสงค์จะให้ลงโทษ

2. คดีการพนันที่มุ่งหวังทรัพย์สินเล็กน้อยมาก มีสภาพความผิดเล็กน้อย

3. คดีความผิดอื่นๆที่หัวหน้าสำนักงานอัยการจังหวัดระบุ

คดีทั้งสามประเภท ต้องระบุแน่ชัดว่าการลงโทษผู้ต้องหา นั้นเป็นสิ่งไม่จำเป็นในการจัดการกับคดี 3 ประเภท ดังกล่าวข้างต้น ตำรวจสอบสวนมีอำนาจ

1) ตักเตือนผู้ต้องหาว่า ให้ระวังอนาคตของตน

2) เรียกให้ผู้ปกครอง บุคคลที่ดูแล หรือตัวแทนผู้ต้องหา หรือนายจ้าง มาพบและทำหนังสือเพื่อให้ควบคุมดูแลและตักเตือนผู้ต้องหาในเรื่องสำคัญ

3) ผู้ต้องหาจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย แก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือขอโทษผู้เสียหายหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสม

คดีพวกนี้พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหา, สำนวนการสอบสวน และพยานหลักฐาน ไปยังพนักงานอัยการ เพียงแต่ทุกเดือนต้องจัดทำบันทึก คดีความผิดเล็กน้อยส่งข้อมูลให้อัยการทราบเท่านั้น

โดยสรุปแล้วการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้น ตำรวจสอบสวนสามารถสอบสวนและดำเนินการโดยอิสระ เว้นแต่คดีดังกล่าวเป็นคดีสำคัญ ซึ่งพนักงานอัยการสามารถเข้าร่วมทำการสอบสวน หรือเข้ามาควบคุมการสอบสวนในคดีนั้นโดยตรงได้ โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 189 ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ในเบื้องต้นเมื่อมีการกระทำความผิดคดีอาญาเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้น นั้นกฎหมายได้บังคับไว้ ส่วนในมาตรา 191 เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ อาจเข้ามาดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้ ซึ่งในการเข้ามาสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น หลังจากที่ได้รับสำนวนการสอบสวนเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว พนักงานอัยการจะสอบสวนปากคำผู้ต้องหา หรือเหยื่ออาชญากรรม และพยานด้วยตนเอง รวมทั้งจะตรวจสอบพยานหลักฐานทางกายภาพ หรือหลักฐาน

อื่นๆที่ตำรวจสอบสวนได้รวบรวมมาจากที่เกิดเหตุหรือที่อื่น อีกทั้ง มาตรา 193 ยังให้อำนาจพนักงานอัยการเข้ามาควบคุมการสอบสวนและแนะนำเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานการดำเนินคดีอาญาให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อีกด้วย

ซึ่งหากเราๆท่านๆมองแล้ว ก็จะเห็นว่าพนักงานอัยการมีอำนาจในการสอบสวนเหนือตำรวจ แต่ประชาชนในญี่ปุ่นหรือตำรวจสอบสวน และพนักงานอัยการเขามองว่า เป็นการร่วมมือในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาให้ไปอย่างใกล้ชิด และยังคงต่อไปอีกว่าอำนาจการสอบสวนระหว่างตำรวจกับอัยการต่างก็มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้อย่างอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติตำรวจสอบสวนมันปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานอัยการเสมอ

หลักการสอบสวนของประเทศญี่ปุ่น เป็นหลักการที่ไม่แยกการสอบสวนจากการฟ้องร้องคดี ซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ประเทศในระบอบประชาธิปไตยหรือประเทศที่เจริญแล้วในในโลกส่วนใหญ่ใช้กันในปัจจุบัน

4.3 เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาของ ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย

การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของประเทศญี่ปุ่นคือตำรวจฝ่ายสอบสวน ก็เช่นเดียวกันกับประเทศไทย ที่ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนไว้ ส่วนฝ่ายการเมืองนั้น เป็นผู้กำหนดนโยบาย ระเบียบการปฏิบัติงาน ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงหรือควบคุมการสอบสวนได้

การสอบสวนคดีการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น เป็นอำนาจของตำรวจ และพนักงานอัยการ โดยต่างฝ่ายต่างมีอำนาจในการสอบสวนที่อิสระ หากแต่พนักงานอัยการสามารถเข้ามาควบคุมกำหนดทิศทางในการสอบสวนของตำรวจได้ และตำรวจสอบสวนกับพนักงานอัยการมองว่า เป็นการร่วมมือในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาให้ไปอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานออกมาสมบูรณ์และรัดกุม มากที่สุด

ส่วนอำนาจการสอบสวนของไทย นั้นแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี ตำรวจไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาทั้งหมด และทำการสอบสวนไปโดยตลอด จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ส่วนพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ฟ้องร้องคดี มีคดีบางประเภทเท่านั้นที่พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน คือคดีวิสามัญฆาตกรรม และการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน และความผิดนอกราชอาณาจักร

ตำรวจสอบสวนของญี่ปุ่น สามารถยุติการสอบสวนในคดีเล็กน้อย โดยต้องระบุแน่ชัด ว่าการลงโทษผู้ต้องหาเป็นเรื่องไม่จำเป็นและสามารถ ว่าคดีเดือนผู้ต้องหา เรียกให้ผู้ปกครอง บุคคลที่ดูแล หรือตัวแทนผู้ต้องหา หรือนายจ้างมาพบ และทำหนังสือเพื่อให้ควบคุมตัว

และตัดเดือนผู้ต้องหาโดยผู้ต้องหาจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย แก่ผู้ได้รับความเสียหาย หรือขอโทษ ผู้เสียหายหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสม

พนักงานสอบสวนของไทย ไม่สามารถที่จะยุติเรื่องดังกล่าวในชั้นสอบสวนได้ เว้นแต่เป็นคดีหุโทษที่สามารถเปรียบเทียบปรับในชั้นสอบสวนได้เท่านั้น ส่วนคดีอื่นแม้ลักเงินเพียง 10 บาท หรือขนม เพียง 1 ซองราคา 5 บาท ก็จะต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

ตำรวจสอบสวนของญี่ปุ่นและกระบวนการยุติธรรมของญี่ปุ่น มองว่าการรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญมากและผู้ต้องหาถูกสันนิฐานว่าเป็นผู้ที่กระทำ ความผิดไว้ก่อน คำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นสิ่งที่แสดงว่าผู้ต้องหาแสดงความเสียใจที่ได้กระทำ ลงไป คดีส่วนใหญ่ที่ขึ้นสู่ศาลที่ผู้ต้องหารับสารภาพ ศาลมักเชื่อและลงโทษผู้ต้องหา

พนักงานสอบสวนและตำรวจของไทยก็มองว่า การรับสารภาพของผู้ต้องหานั้น สำคัญมาก เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ มักจะนำผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ทั้งที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดไว้ แต่กระบวนการยุติธรรมของไทยในชั้น อัยการและศาลเห็นความสำคัญน้อย การที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ต้องมีพยานหลักฐาน อื่นประกอบมิใช่แค่คำรับสารภาพของผู้ต้องหา

ส่วนอำนาจอย่างอื่นเช่นการตรวจค้น ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เก็บวัตถุพยาน ผู้ศึกษา ดูแล้ว ส่วนใหญ่ก็คล้ายกันมากอาจเนื่องมาจากประเทศไทยนำเอากฎหมายของญี่ปุ่นมาเป็นต้นแบบ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศไทย การควบคุมตัวผู้ต้องหา คือ ควบคุม ผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมงเท่านั้น หากแต่ถ้าจำเป็นต้องสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนไทยต้องยื่น คำร้องขอฝากขัง ผู้ต้องหาต่อศาล แต่ญี่ปุ่นนั้นเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องยื่นคำร้องขอ ขังผู้ต้องหาต่อศาล และการเข้าตรวจค้นบ้านก็ต้องเข้าตรวจค้นในช่วงระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและ พระอาทิตย์ตกดินเหมือนกัน หากแต่ประเทศญี่ปุ่นนั้นหากจะค้นยานพาหนะ จะต้องมีหมายค้นจาก ศาล ส่วนประเทศไทยเรานั้น ยานพาหนะ ที่จับไปมาบนท้องถนน ไม่จำเป็นต้องขอหมายค้นจาก ศาลเพียงแต่อาศัย เหตุอันควรที่ต้องสงสัยก็สามารถตรวจค้นได้แล้ว

อำนาจการสอบสวน ของประเทศญี่ปุ่นเป็นอำนาจของพนักงานอัยการและ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ประสานงานร่วมมือกันในการทำการสืบสวนสอบสวน และอัยการยังมีอำนาจ ในการฟ้องร้องคดีต่อศาล ผู้ศึกษามองว่าในประเทศที่เจริญแล้ว ทางการเมืองหรือผู้มีอำนาจ มือ ที่มองไม่เห็น ไม่สามารถ เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมแล้วเป็นแนวทางที่ดี เนื่องจาก จะทำให้ผู้ฟ้องร้องคดีเห็นสภาพของผู้ต้องหาตั้งแต่เริ่มต้น จนเข้าสู่การพิพากษาคดีในชั้นศาล การฟ้องคดีจะเป็นไปแบบลื่นไหล ไม่สะดุด ส่วนจะมาใช้กับการสอบสวนคดีอาญาของไทยได้

ไหม นั้นผู้ศึกษาเห็นว่า ในยุคปัจจุบัน ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยยังมีผู้มีอำนาจ นักการเมือง มือที่มองไม่เห็น สามารถควบคุมและสั่งการกระบวนการยุติธรรมของไทยได้ หากไม่มีการคานอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการแล้ว คนเดียวกันมีอำนาจสอบแล้วฟ้องซึ่งหากคนนั้น มีมีรงว่าที่จะดำเนินการกับผู้ต้องสงสัยให้ต้องรับโทษ แล้วหาพยานหลักฐานเท็จมามีตัวผู้ต้องหาแล้ว จะเกิดหายนะกับกระบวนการยุติธรรมของไทยเป็นอันมาก ซึ่งจะทำให้ในเรือนจำของประเทศไทยจะมีแต่คนกลุ่มเดียวกัน ฝ่ายเดียวกันที่เป็นภูมิแพ้วทางการเมืองขังอยู่ ส่วนในสังคมด้านนอกเรือนจำ ก็จะมีแต่ผู้ที่เห็นอย่างเดียวกัน ฝ่ายเดียวกัน และเป็นผู้ชนะทางการเมือง ควักไขว่และควบคุมนโยบายกำหนดทิศทางของประเทศ ไปในทางแนวความคิดของฝ่ายตน

บทที่ 3

ความเป็นมาของตำรวจไทยและความเป็นมาของ พนักงานสอบสวนไทย

1. ความหมายความเป็นมา การบริหารจัดการของตำรวจ

“ตำรวจ” ตามที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ตำรวจ ก็คือ ผู้มีหน้าที่พิทักษ์สันติราษฎร์ ตามที่ได้ยิน ได้ฟังกันอยู่เสมอ คำว่า “พิทักษ์” แปลว่า ดูแล ค้ำครอง “พลเมืองของประเทศ” ดังนั้น ตำรวจจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในการดูแลคุ้มครอง ให้เกิดความสงบสุขแก่พลเมืองของประเทศนอกจากนั้นได้

ตำรวจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 “ข้าราชการตำรวจ”หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติและให้หมายความรวมถึงข้าราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งหรือสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตำรวจ โดยได้รับเงินเดือนจากส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย

ตำรวจไทย หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า ตำรวจแห่งชาติ (อังกฤษ: Royal Thai Police) เป็นตำรวจแห่งชาติของประเทศไทย ประกอบด้วย บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีฐานะเป็นกรม และอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในการดูแลคุ้มครอง ให้เกิดความสงบสุขแก่พลเมืองของประเทศ⁷

⁷ความหมายของคำว่า “ตำรวจ” สืบ 24 เมษายน 2559 เวลา 06.00 น. จาก www.donsak-suratthan.police.go.th

2. ประวัติและความเป็นมาของตำราจ

2.1 ตำราจก่อน พ.ศ. 2403

ตำราจมีมาตั้งแต่เดิม ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โปรดเกล้าฯ ให้ตราระเบียบการปกครองบ้านเมืองเป็น 4 เหล่า เรียกว่า จตุสดมภ์ ได้แก่ เวียง วัง คลัง นา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้มีตำราจขึ้นด้วยและให้ขึ้นอยู่กับกรมเวียง มีเจ้าพระยาจักรีศรีองครักษ์สมุหนายกอัครมหาเสนาบดี เป็นผู้บังคับบัญชา

กิจการตำราจครั้งนั้นแบ่งออกเป็นตำราจพระนครบาล ตำราจภูธร ส่วนตำราจหลวงให้ขึ้นอยู่กับวัง มีเจ้าพระยาธรรมาธิบดีศรีรัตนมณฑลเป็นผู้นั่งทับบัญชา และโปรดเกล้าฯ ให้ตราศักดินาของ

ตำราจไว้เป็นบรรทัดฐานในบทพระอัยการระบุตำแหน่งนายพลเรือน เช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายอื่น ดังนี้

2.1.1 ตำราจภูธร หลวงวาสุเทพ เจ้ากรมมหาดไทย

ตำราจภูธร ศักดินา 1000 ไร่ ขุนพิศณุแสนปลัดขวา ศักดินา 600 ไร่

2.1.2 ตำราจภูบาล หลวงเพชรฉลุเทพ เจ้ากรมมหาดไทย

ศักดินา 1000 ไร่ ขุนมหาพิชัย ปลัดขวา ศักดินา 600 ไร่ ขุนแสงสะท้อน ปลัดซ้าย ศักดินา 600 ไร่

สมัยนั้นการคัดเลือกบุคคลมารับราชการเป็นตำราจ นั้น ต้องคัดเลือกจากผู้ที่มิชาติกำเนิดสืบเชื้อสายมาจากตระกูลที่ได้ทำคุณความดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และต้องเป็นบุคคลที่ทรงวางพระราชหฤทัย การบังคับบัญชาตำราจก็ต้องขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์แต่เพียงพระองค์เดียว เพราะตำราจในยุคสมัยนั้นตั้งเพื่อทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยให้แก่องค์พระมหากษัตริย์ เพียงอย่างเดียว พระมหากษัตริย์ก็ต้องเลือกเอาคนที่ไว้วางใจมากที่สุด มาอยู่ใกล้และรับใช้เบื้องยุคลบาท เพื่อป้องกันพระองค์ ตำราจสมัยนั้นมิได้ขยายไปยังส่วนการปกครองตามหัวเมืองอื่นเท่าไรนัก แต่เมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป มีชาวต่างชาติเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศ และได้มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากขึ้น กรมตำราจจึงได้รับความสนใจที่จะปรับปรุงรูปแบบเพื่อให้เป็นไปตามแบบอย่างประเทศตะวันตก

2.2 ตำราจในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2403-2475

ตำราจระหว่างปี พ.ศ. 2403 ถึง พ.ศ. 2475 เป็นสมัยที่ได้มีการปฏิรูปการปกครองประเทศไทยอย่างขนาดใหญ่ในทุกๆ ด้าน โดยผู้นำประเทศ ได้ส่งลูกหลานไปศึกษาต่างประเทศ และได้ความรู้กลับมายังประเทศไทย ต้องการให้ประเทศไทย เจริญพัฒนาไปตามแบบอย่าง

อารยประเทศตะวันตก ในปี พ.ศ. 2404 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ได้จัดตั้งตำรวจขึ้น ให้เจ้าพระยามรราช (ครุฑ) เป็นแม่กอง โดยใช้ชื่อเรียกว่ากองโพลิส (POLIS) หรือกรมกองตระเวน ครานั้น โดยจ้าง ชาวพม่า อินเดีย สิงคโปร์ เป็นตำรวจซึ่งทำหน้าที่คล้ายยาม เริ่มทำงานครั้งแรกที่ย่านตลาดพาหุรัด ในพระนคร และต่อมาในปี พ.ศ. 2405 ได้ว่าจ้าง กัปตัน เอส.เย.เบิร์ด เอมส์ (Captain Sammoal Joseph Bird Ames) ชาวอังกฤษ ซึ่งได้รับบรรดาศักดิ์เป็น หลวงรัฐยาภิบาลบัญชา มาเป็นผู้พิจารณาวางโครงการจัดตั้งกองตำรวจ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตนครหลวงตามแบบอย่างยุโรปขึ้นเป็นครั้งแรก เนื่องจากยุคนั้นเป็นยุคที่ประเทศตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ฝรั่งเศส กำลังแข่งขันกันหาเมืองขึ้นในทวีปเอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเรา การจัดการบริหารบ้านเมืองจึงเน้นย้ำไปในทางด้านป้องกันประเทศเป็นหลัก นโยบายการตำรวจก็เช่นเดียวกัน ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายการเมืองระหว่างประเทศและทหารด้วย เช่นกัน

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปรับปรุงและขยายงานตำรวจ นอกจากได้ขยายงานตำรวจนครบาลโดยให้ นาย เอ.เจ.ยาดิน (A.J.Jardine) มาช่วยดูแลงานตำรวจ ยังได้จัดตั้งตำรวจขึ้นในรูปทหารโพลิส เมื่อ พ.ศ. 2419 สำหรับเป็นกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยในส่วนภูมิภาคและให้สามารถปฏิบัติกรทางทหารได้ด้วย โดยว่าจ้าง นาย ยี.เชา. (G.Schau) ชาวเดนมาร์ก มาเป็นผู้บังคับบัญชาของตำรวจส่วนใหญ่ที่โอนมาจากนายทหาร ต่อมาใน พ.ศ. 2420 ได้เปลี่ยน "กองทหารโพลิส" เป็น "กรมกองตระเวนหัวเมือง" จนถึงปี พ.ศ. 2440 ได้ตั้ง "กรมตำรวจ" ขึ้นแทนกรมกองตระเวนหัวเมือง โดยมี พลตรีพระยาवासเทพ (ยี.เชา.) เป็นเจ้ากรมตำรวจ โดยตำรวจสมัยนั้นส่วนใหญ่จะมาจากผู้ที่รับราชการทหารมาก่อน

ในปี พ.ศ. 2444 พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อผลิตนายตำรวจให้ทำหน้าที่ผู้บังคับหมวดรับราชการในกรมตำรวจ โดยในขณะนั้นมีนายร้อยโท ม.ร.ว.แดง (หม่อมแดง) ผู้บังคับการตำรวจเขต 3 นครราชสีมา ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนแรก ถือเป็นรากฐานเริ่มต้นของโรงเรียนนายร้อยตำรวจยุคปัจจุบัน แต่ต่อมา ในปี พ.ศ. 2445 เนื่องจากโรงเรียนห่างไกลจากพระนคร การเดินทางไปมาไม่สะดวกกรมหลวงดำรงราชานุภาพ จึงได้กราบบังคมทูลขอย้ายโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จากมณฑลนครราชสีมา ไปตั้งอยู่ที่ ต.หัวขจรเข้ จ.นครปฐม และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้าย ตามการกราบบังคมทูลขอ

กำลังพลในระยะแรกใช้จากการสมัครมาเป็นตำรวจ แต่ต่อมาเมื่อทางทหารได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ทางตำรวจก็ได้ขออนุมัติใช้กฎหมายฉบับนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2448 ได้เกณฑ์คนเข้าเป็นตำรวจด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อได้จัดตั้งกรมตำรวจขึ้นแล้ว ก็ได้พยายาม

ขยายการตำรวจไปยังหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคตามลำดับ เพื่อให้มีกำลังตำรวจสำหรับป้องกันปราบปรามโจรผู้ร้าย อำนวยความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่ประชาชน ปัจจุบันหลังจากรัฐบาลที่ได้มาจากการแต่งตั้งโดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ก็มีแนวคิดจะกลับไปใช้ระบบการเกณฑ์คนเข้าเป็นตำรวจเช่นเดียวกัน แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเชื่อว่าชายไทยเมื่อครบเกณฑ์แล้ว จะสมัครเป็นตำรวจจำนวนมาก

ต่อมากิจการตำรวจถูกรื้อ ได้ขยายไปยังการปกครองส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้นทางด้านตำรวจนครบาลก็ได้ว่าจ้าง นาย เอริค เซนต์ เจ.ลอซัน (Mr. Eric Saint J.Lawson) ชาวอังกฤษเข้ามาช่วยดูแลกิจการตำรวจอีกคนหนึ่ง ตำรวจในยุคนี้ขึ้นอยู่กับ 2 กระทรวงคือ กระทรวงนครบาล (กรมพลตระเวน หรือ ตำรวจนครบาล) และกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ) และต่อมาได้รวมเป็นกรมเดียวกันภายใต้การบังคับบัญชาของอธิบดีคนเดียวกันเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2458 เรียกว่า "กรมตำรวจและกรมพลตระเวน" กรมตำรวจจึงถือว่าวันที่ 13 ตุลาคม ของทุกปีเป็นวันตำรวจ และในปลายปีนั่นเองได้เปลี่ยนเป็น "กรมตำรวจและกรมตำรวจนครบาล" ยกฐานะเจ้ากรมขึ้นเป็นอธิบดี (แม้ปัจจุบันกรมตำรวจจะเปลี่ยนเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2541 แต่ตำรวจทุกคนยังถือว่าวันที่ 13 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันตำรวจ)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวม กระทรวงนครบาลกับกระทรวง มหาดไทยเป็นกระทรวงเดียวกันเรียกว่า กระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจและกรมตำรวจนครบาลจึงโอนมาขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย และในปี พ.ศ. 2469 ได้เปลี่ยนนามกรมตำรวจและกรมตำรวจนครบาลเป็น "กรมตำรวจ" แต่ยังคงแบ่งตำรวจออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ตำรวจนครบาล คือตำรวจที่จับกุมโจรผู้ร้ายได้สวน ทำสำนวนฟ้องศาลโปลิศภาโดยตรง
2. ตำรวจภูธร คือตำรวจที่ทำการจับกุมโจรผู้ร้ายได้แล้วส่งให้อำเภอได้สวนทำสำนวนให้อัยการฟ้องศาลอาญาประจำจังหวัดนั้นๆจนกระทั่ง พ.ศ. 2475 จึงได้เปลี่ยนนามกรมตำรวจเป็น "กรมตำรวจ"⁸

2.3 ตำรวจ ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2541

หลังจากที่คณะราษฎร ได้เข้ายึดประเทศไทย ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า

⁸ "ตำรวจไทย", ค้นคืน 24 เมษายน 2559 , จาก [www.wikipedia .org](http://www.wikipedia.org)

เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แล้ว กิจการตำรวจได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเรื่องการแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจพ.ศ. 2475 คือ

ส่วนที่ 1 : เป็นหน่วยบริหารงานส่วนกลางและสำนักบริหารของอธิบดีกรมตำรวจมีกองขึ้นตรง 6 กอง ได้แก่

- กองกลาง
- กองบัญชา
- กองโรงเรียน
- กองคดี
- กองตรวจคนเข้าเมือง
- กองทะเบียนกลาง

ส่วนที่ 2 : ตำรวจนครบาล

ส่วนที่ 3 : ตำรวจภูธร

ส่วนที่ 4 : ตำรวจสันติบาล เป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังที่ได้ยกเลิกตำรวจภูบาล ตำรวจกลาง และตำรวจกองพิเศษ

รัฐบาลในสมัยนั้นได้ปรับปรุงกิจการตำรวจเพื่อวางรากฐานตำรวจในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น กรมตำรวจได้ปรับปรุงการบริหารให้ดีขึ้น และเหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปริมาณและคุณภาพของงานและรูปแบบอาชญากรรมซึ่งเปลี่ยนแปลง สลับซับซ้อนซ่อนเงื่อน ประกอบกับมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา จนถึงปี พ.ศ. 2541 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจซึ่งแต่เดิมสังกัดขึ้นตรงต่อ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีตาม ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 115 ตอนที่ 73 วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2541 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2541⁹

2.4 การบริหารและการจัดการของตำรวจ

การบริหารและการจัดการองค์การของตำรวจไทย ได้รับอิทธิพลมาจากระบบทหาร ซึ่งประเทศไทยของเราเอาแบบอย่างมาจากประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากประเทศไทยสมัยก่อน มีระบบศักดินาดังที่กล่าวมาแล้ว และระบบนี้ถึงแม้ในขณะนี้จะถูกยกเลิกไปแล้วแต่คนไทยก็ยังติดอยู่กับระบบดังกล่าว ประเทศไทยถึงแม้จะปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ยังเป็นระบอบแบบกลุ่มๆค่อนๆมาโดยตลอด คนไทยส่วนใหญ่ชอบเคารพผู้มียศ

⁹ “ประวัติก่อตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” คั่นคืน 24 เมษายน 2559 , จาก www.discipline.police.go.th

มีตำแหน่ง มีอำนาจการมียศตำแหน่งอำนาจ เปรียบเหมือนเป็นเจ้าของคนๆหนึ่ง จึงเป็นแนวคิดทฤษฎี
 ที่ให้ตำรวจมีศและปกครอง เหมือนดังทหาร เพื่อให้เป็นการจูงใจให้คนสมัครเข้ามารับราชการ
 ตำรวจเพราะถือว่ามีเกียรติมีศักดิ์ศรี เป็นที่เชิดหน้าชูตาของสังคม อีกทั้งในการออกปฏิบัติหน้าที่
 ตำรวจมีปืน มีอำนาจ(ตาม ป.วิอาญา) จะต้องมีสายการบังคับบัญชาที่เด็ดขาด

การคัดเลือกกำลังพล ตำรวจของไทย ได้แนวคิดทฤษฎี แบบการจัดการแบบ
 วิทยาศาสตร์ (scientific management) คือการคัดเลือกพนักงานตามเกณฑ์เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสม
 กับงาน และผู้บริหารองค์กรก็ต้องมอบงานที่เหมาะสมกับความถนัดของคนที่จะทำงานตามหน้าที่
 ของตน (put the right man on the right job)¹⁰

ผู้บริหารองค์กรตำรวจได้แบ่งงานตำรวจออกเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนมีหัวหน้า
 ควบคุมเป็นชั้นๆ ดังนี้

¹⁰ “การบริหารงานตำรวจยุคใหม่” ค้นคืน 24 เมษายน 2559, จาก www.suchartk.blogspot.com

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงยศของข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/คำย่อ¹¹

ชื่อยศภาษาไทย	คำย่อ	ชื่อยศภาษาอังกฤษ	คำย่อ
พลตำรวจเอก	พล.ต.อ.	Police General	Pol.Gen.
พลตำรวจโท	พล.ต.ท.	Police Lieutenant General	Pol.Lt.Gen.
พลตำรวจตรี	พล.ต.ต.	Police Major General	Pol.Maj.Gen.
พันตำรวจเอก	พ.ต.อ.	Police Colonel	Pol.Col.
พันตำรวจโท	พ.ต.ท.	Police Lieutenant Colonel	Pol.Lt.Col.
พันตำรวจตรี	พ.ต.ต.	Police Major	Pol.Maj.
ร้อยตำรวจเอก	ร.ต.อ.	Police Captain	Pol.Capt.
ร้อยตำรวจโท	ร.ต.ท.	Police Lieutenant	Pol.Lt.
ร้อยตำรวจตรี	ร.ต.ต.	Police Sub-Lieutenant	Pol.Sub.Lt.
นายดาบตำรวจ	ด.ต.	Police Senior Sergeant Major	Pol.Sen.Sgt.Maj.
จ่าสิบตำรวจ	จ.ส.ต.	Police Sergeant Major	Pol.Sgt.Maj.
สิบตำรวจเอก	ส.ต.อ.	Police Sergeant	Pol.Sgt.
สิบตำรวจโท	ส.ต.ท.	Police Corporal	Pol.Cpl.
สิบตำรวจตรี	ส.ต.ต.	Police Lance Corporal	Pol.L/C.
พลตำรวจ	พลฯ	Police Constable	Pol.Const.

หมายเหตุ ว่าที่ยศชั้นใดให้ใช้คำว่า ว่าที่ อยู่ข้างหน้าคำย่อสำหรับยศนั้น สำหรับผู้มียศตำรวจเป็นหญิงให้เพิ่มคำว่า หญิง ท้ายยศตำรวจนั้นด้วย

¹¹ “ยศตำรวจไทย” สืบค้น 25 เมษายน 2559, จาก www.phatthalung.police.go.th

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงตำแหน่งของข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/คำย่อ¹²

ชื่อภาษาไทย	คำย่อ	ชื่อภาษาอังกฤษ
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ผบ.ตร.	COMMISSIONER - GENERAL
รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	รอง ผบ.ตร.	DEPUTY COMMISSIONER - GENERAL
(ฝ่ายบริหาร)	(บร.)	(ADMINISTRATION)
(ฝ่ายป้องกันปราบปราม อาชญากรรม)	(ปป.)	(CRIME SUPPRESSION)
(ฝ่ายกิจการพิเศษ)	(กศ.)	(SPECIAL TASKS)
(ฝ่ายกฎหมายและสอบสวน)	(กมส.)	(LEGAL AND LITIGATION)
ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ผู้ช่วย ผบ.ตร.	ASSISTANT COMMISSIONER - GENERAL
(ฝ่ายบริหาร)	(บร.)	(ADMINISTRATION)
(ฝ่ายป้องกันปราบปราม อาชญากรรม)	(ปป.)	(CRIME SUPPRESSION)
(ฝ่ายป้องกันปราบปรามยาเสพติด)	(ปส.)	(NACOTICS SUPPRESSION)
(ฝ่ายกิจการพิเศษ)	(กศ.)	(SPECIAL TASKS)
(ฝ่ายกฎหมายและสอบสวน)	(กมส.)	(LEGAL AND LITIGATION)
ผู้บัญชาการ	ผบช.	COMMISSIONER
ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 - 9	ผบช.ภ.1 - 9	COMMISSIONER OF PROVINCIAL POLICE REGION 1-9
รองผู้บัญชาการ	รอง ผบช.	DEPUTY COMMISSIONER
ผู้ช่วยผู้บัญชาการ	ผู้ช่วย ผบช.	ASSISTANT COMMISSIONER
ผู้บังคับการ	ผบก.	COMMANDER

¹² “ตำแหน่งและตัวย่อตำรวจไทย” ค้นคืน 25 เมษายน 2559 , จาก www.samutsakhon.immigration.go.th

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ชื่อย่อภาษาไทย	คำย่อ	ชื่อย่อภาษาอังกฤษ
ผู้บังคับการอำนวยการ	ผบก.อก.	COMMANDER OF GENERAL STAFF DIVISION
ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด.	ผบก.ภ.จว.	COMMANDER OF PROVINCIAL POLICE
รองผู้บังคับการ	รอง ผบก.	DEPUTY COMMANDER
ผู้กำกับการ	ผกก.	SUPERINTENDENT
ผู้กำกับการ สถานีตำรวจนครบาล	ผกก.สนง...	SUPERINTENDENT .POLICE STATION
ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอ	ผกก.สภ.อ.	SUPERINTENDENT,AMPHO E .. POLICE STATION
ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรตำบล	ผกก.สภ.ต.	SUPERINTENDENT TAMBON ..POLICE STATION
รองผู้กำกับการ	รอง ผกก.	DEPUTY SUPERINTENDENT
สารวัตร	สว.	INSPECTOR
สารวัตรป้องกันปราบปราม	สวป.	INSPECTOR (SUPPRESSION)
สารวัตรสอบสวน	สวส.	INSPECTOR (INQUIRY)
สารวัตรสืบสวน	สว.สส.	INSPECTOR (INVESTIGATION)
สารวัตรจราจร	สว.จร.	INSPECTOR (TRAFFIC)
สารวัตรธุรการ	สว.ทร.	INSPECTOR (ADMINISTRATION)
รอง สว.	รอง สว.	SUB - INSPECTOR
ผู้บังคับหมู่	ผบ.หมู่	SQUAD LEADER
รองผู้บังคับหมู่ (ใช้เฉพาะนักเรียน อบรมในศูนย์ฝึกอบรม)	รอง ผบ.หมู่	POLICE TRAINEE

2.5 อำนาจและหน้าที่ของตำรวจ

อำนาจและหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในปัจจุบันนั้น ได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ตำรวจไว้ใน ลักษณะที่ 1 บททั่วไป มาตรา 6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.5.1 รักษาความปลอดภัย

สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชาคณะผู้ใหญ่

2.5.2 ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ

ซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.5.3 ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

2.5.4 รักษาความสงบเรียบร้อย

ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร

2.5.5 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด

ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2.5.6 ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

2.5.7 ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน

ให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม (1)(2)(3)(4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดความผิดทางอาญาขึ้นสำหรับการกระทำใดเป็นการเฉพาะและตกอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตาม (3)(4) หรือ (6) จะตราพระราชกฤษฎีกาโอนอำนาจหน้าที่ตาม (3)(4) หรือ (5) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นใดก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้ข้าราชการตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติพ้นจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวทั้งหมด หรือบางส่วน และให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว¹³

¹³ เอก อังสนานนท์, “พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547”, สำนักพิมพ์ดวงกมล(2520)จำกัด 2547, หน้า 3

หลายๆท่านอาจจะคิดว่าภารกิจหลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม หรือสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่รับผิดชอบ แต่ข้อเท็จจริงแล้ว ภารกิจ

หลักของตำรวจ คือ รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ เชื่อว่าเนื่องมาจาก

การก่อตั้ง ตำรวจมาตั้งแต่สมัยโบราณ นั้นเพื่อปกป้องคุ้มครองพระมหากษัตริย์ และประเทศไทยนั้นมีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมอันหนึ่งอันเดียวของคนในชาติ และอยู่คู่กับประเทศมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญ ไม่ใช่เฉพาะขององค์กรตำรวจ แต่เป็นของปวงชนชาวไทยทุกคน

2.6. ความเป็นมาของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองและตำรวจ

สมัยโบราณ ประเทศไทยของเรายังไม่มีพนักงานสอบสวนและศาล การจับกุมตัวผู้ต้องหามาสืบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน และคัดฟ้องฝากขัง ยังไม่มี หากมีผู้กระทำความผิดและเจ้าหน้าที่จับกุมตัวผู้ต้องหาได้ก็จะมาสืบสวนยังที่ทำการของเจ้าเมืองนั้นๆ และก็ทำการสอบสวนและพิจารณาคดีไปในขั้นตอนเดียวกัน ต่อมาหลังจากได้มีวิวัฒนาการและเริ่มตั้งกระทรวง ทบวง กรม และศาลขึ้นแล้ว ก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหาสืบพยานหรือมาพิพากษาที่ศาลจะต้องมีการสอบสวนปากคำและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน ก็คือพนักงานสอบสวนนั่นเอง งานสอบสวนจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานและองค์กรไหน นั่นก็ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศในยุคสมัยนั้นๆ และเป็นผู้พิจารณาโดยผู้ศึกษาวิจัย ของเริ่มตั้งแต่ดังต่อไปนี้

2.6.1 พ.ศ. 2488

ในยุคสมัยของ นาวาเอกหลวงศุภชลาศัย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือที่ 7164/2488 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2488 สั่งการให้การสอบสวนเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ ร่วมกันสอบสวนคดีทั้งฝ่ายตำรวจและฝ่ายปกครอง กล่าวคือ หากฝ่ายใดได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ และหรือติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ฝ่ายนั้นมีหน้าที่สอบสวนดำเนินคดีดังกล่าว

2.6.2 และในปีเดียวกัน

ได้เปลี่ยนแปลง คณะรัฐบาล โดย นายทวี บุญยเกตุ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจการสอบสวนคดีอาญาอีกครั้งหนึ่งตามหนังสือด่วนมาก ที่ 256/2488 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2488 แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนการ

สอบสวนจากฝ่ายตำรวจให้มาเป็นหน้าที่ของฝ่ายอำเภอ โดยให้ฝ่ายอำเภอมีอำนาจดำเนินการสอบสวนแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหน จับกุม และให้ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองโดยตรง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2489

2.6.3 พนักงานสอบสวนฝากปกครองได้ทำการสอบสวน มาถึง 13 ปี

จนกระทั่ง พ.ศ.2502 จอมพล ประภาส จารุเสถียร เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกข้อบังคับที่ 5/2502 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2502 กำหนดให้ตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน โดยโอนอำนาจการสอบสวนทั้งหมดให้กับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจทำหน้าที่สอบสวน แต่ยังมีข้อแม้ว่า ให้มีผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ปลัดอำเภอจะเข้าทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีเหตุอันสมควร และนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอส่งให้ไปทำการสอบสวน ข้อบังคับดังกล่าวเริ่มใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2503 โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือที่ 16335/2502 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2502 อ้างเหตุผลว่า ต้องการจะรวมกำลังกันปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวนให้มีประสิทธิภาพและเรียบร้อยรวดเร็ว โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติก่อนใช้ข้อบังคับโดยให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเข้าไปช่วยฝ่ายอำเภอทำการสอบสวนคดีเพื่อเป็นการฝึกงานก่อนที่จะมาปฏิบัติงานจริงต่อไป

2.6.4 ในปี พ.ศ.2506

จอมพล ฟ้าจะม้ายแดง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปฏิวัติรัฐประหารและเป็น นายกรัฐมนตรี รักษาการ ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ อีกต่างหาก โดยมีจอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยขอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร แต่นายกรัฐมนตรีซึ่งรักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจด้วย คัดค้านไม่เห็นด้วย และได้มีหนังสือที่ พ.8/2506 ลงวันที่ 16 เมษายน 2506 ไปถึงกระทรวงมหาดไทย สรุปได้ว่า ไม่เห็นด้วยกับการขอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังกล่าวและเห็นควรระงับในเขตนครหลวงให้อำนาจการสอบสวนอยู่กับตำรวจฝ่ายเดียวในส่วนภูมิภาค ให้เร่งรัดหาทางให้ตำรวจมีอำนาจสอบสวนแต่ฝ่ายเดียวให้เร็วที่สุดที่จะเร็วได้ซึ่งสมัยนั้น ก็รัฐบาลมาจากการปฏิวัติรัฐประหารซึ่งต้องการให้ตำรวจเป็นมือเป็นไม้ในการปราบปราม(น่าจะฝ่ายตรงกันข้าม)ซึ่งหากพิจารณาแล้วไม่แน่ใจว่าคล้ายๆกับสมัยไหน หลังจากกระทรวงมหาดไทยได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีหนังสือที่ 16914/2506 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 ส่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2506 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2506 ซึ่งกำหนดให้ตำรวจมีอำนาจสอบสวน

ได้แต่เพียงฝ่ายเดียว และยังสั่งการว่าฝ่ายปกครองไม่พึงกระทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาที่กระทำผิดคดีอาญาใด ๆ คงแต่ให้มีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในด้านการบริการ

2.6.5 หลังจากใช้ข้อบังคับฯ ปี พ.ศ.2506 มาจนถึง พ.ศ.2509

และสิ้นยุคของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพล ประภาส จารุเสถียร ซึ่งยังดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สืบทอดมาแสนยาวนาน ได้แก้ไขอำนาจการสอบสวนใหม่ โดยออกข้อบังคับที่ 1/2509 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509 โดยยังคงมีหลักการเดิม คืออำนาจการสอบสวนอยู่กับฝ่ายตำรวจแต่ให้ฝ่ายปกครอง คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเข้าร่วมสอบสวนได้บางกรณีดังต่อไปนี้คือ

1) กรณีประสบเหตุความผิดอาญา

ก็ให้จับกุมหรือสั่ง จับกุมได้ และสอบสวนเบื้องต้นเท่าที่จำเป็นเท่านั้น จากนั้นให้รับนำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวนตำรวจโดยทันที

2) กรณีร้องขอความเป็นธรรม

ก็อาจสั่งให้พนักงานสอบสวนชี้แจงผลการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนได้หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนด้วย

3) กรณีข้าราชการต้องหาคดีอาญาเนื่องจากการกระทำตามหน้าที่

ก็ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองร่วมสอบสวนด้วย การแก้ไขดังกล่าว อ้างเหตุผลตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท 0201/1696 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2509 ว่าตามที่ได้ใช้ข้อบังคับที่ 1/2506 มานั้น ได้รับฟังผลการปฏิบัติและได้รับคำร้อง คำชี้แจงต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไปแล้ว เห็นว่า มีความจำเป็นต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในส่วนภูมิภาค มีอำนาจควบคุมสั่งการงานส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบได้ตามสมควร จึงได้แก้ไขระเบียบการสอบสวนคดีอาญาเสียใหม่โดยหากกรณีที่ข้าราชการเป็นผู้ต้องหาเนื่องจากการกระทำตามหน้าที่ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอในท้องที่ดังกล่าวเข้าเป็นพนักงานสอบสวนร่วมกับตำรวจ

4) หลังจากที่ได้ใช้ข้อบังคับที่ 1/2509 มาจนถึง พ.ศ.2518

นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งสมัยนั้นเป็นสมัยที่รัฐบาลมาจากการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ได้แก้ไขปรับปรุงเรื่องการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา ตามข้อบังคับที่ 1/2509 ใหม่ โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเข้าควบคุมการสอบสวน โดยให้คำแนะนำเร่งรัดและเรียกสำนวนมาประกอบการชี้แจงแนะนำได้ และผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ สามารถเข้าควบคุมโดยเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนเองได้ กระทรวงมหาดไทยให้เหตุผลตามหนังสือ ค่วนมทที่ มท 0201/ว

403 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2518 ว่าได้รับคำร้องเรียนว่า การสอบสวนคดีอาญาในส่วนภูมิภาคไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการที่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียวทำการสอบสวน และคดีสำคัญมักจะจับตัวคนร้ายไม่ค่อยได้ ประกอบกับผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นหัวหน้ารับผิดชอบปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในส่วนภูมิภาค งานด้านรักษาความสงบเรียบร้อยซึ่งรวมถึงการสอบสวนคดีอาญาก็อยู่ในความรับผิดชอบที่จะต้องควบคุมดูแล จึงต้องปรับปรุงการสอบสวนคดีอาญาในส่วนภูมิภาค เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีอำนาจควบคุมการสอบสวนได้ใกล้ชิดขึ้น

5) หลังจากที่ได้โอนอำนาจการสอบสวนคดีอาญาไปอยู่กับฝ่ายตำรวจ

ตั้งแต่ พ.ศ.2506 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2520 นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ได้มีการแก้ไขปรับปรุงอำนาจการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท (10 ประเภท) ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของฝ่ายปกครองอยู่แล้ว ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนได้ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2520 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อกับทางราชการ ซึ่งต่อมาก็ได้ขยายไปถึงกฎหมายของท้องถิ่น คือ เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบังคับสุขาภิบาล และข้อบัญญัติเมืองพัทยา¹⁴

2.6.6 ต่อมา ปี พ.ศ.2523

นาย ประเทือง กิริติบุตร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีการปรับปรุงการสอบสวนคดีอาญาใหม่ และได้แก้ไขเพิ่มเติมอีก 3 ครั้ง โดยได้กำหนดให้อำนาจสอบสวนคดีอาญายังคงเป็นของฝ่ายตำรวจ และฝ่ายปกครอง และยังให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ได้รับมอบหมายอำนาจให้ความเห็นชอบในการจะออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในสมัยนั้น และยังให้อำนาจฝ่ายปกครอง เข้ากุมอำนาจการสอบสวนของตำรวจอีกชั้นหนึ่ง โดยอ้างว่า การสอบสวนคดีอาญาที่ผ่านมาประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการที่จะตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาให้มากยิ่งขึ้น โดยได้ออกข้อบังคับ

กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ให้ใช้บังคับกับการดำเนินคดีอาญาที่ราชอาณาจักรโดยมีหลักการคงเดิม คือ อำนาจการสอบสวนตกอยู่กับฝ่ายตำรวจ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอมีอำนาจจับ และรวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวนได้ และยังมีอำนาจควบคุมการสอบสวนบางอย่าง ตามที่เคยมีในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 1/2509 มี รายละเอียดดังนี้

¹⁴การพัฒนากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทย”, ค้นคืน 5 พฤษภาคม 2559 , จาก www.colakujournals.com

1) ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ ได้ประสบเหตุความผิดปกติ ซึ่งควรกระทำการจับกุมได้ ก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการจับกุม แต่ถ้าไม่อาจจับกุมได้ทันทีก็สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการจับกุม และเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนดำเนินคดี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทำการสืบสวนสอบสวน หรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเพื่อรวบรวมหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ในที่เกิดเหตุ หรือดำเนินการทั้งหลายอื่นๆ เช่น ตรวจตัวบุคคล ตรวจสอบสิ่งของ ค้นเหตุพบสิ่งของและยึดไว้ซึ่งของที่ค้นพบ ตลอดจนสอบถามปากคำบุคคลและดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็น เพื่อเป็นหลักฐานในชั้นต้น และบันทึกไว้ แล้วให้ส่งหลักฐานการสืบสวนสอบสวนนั้นและตัวบุคคลที่จับกุมได้ ไปให้พนักงานสอบสวนท้องที่ดำเนินการต่อไป

2) การควบคุมการสอบสวน

(1) ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในจังหวัดมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดีและเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนโดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญา ในเขตอำนาจของจังหวัด การที่จะสั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ

(2) ในกรณีที่นายอำเภอเห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในอำเภอมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำ เร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดี และเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้านายอำเภอเห็นว่า การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล นายอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ ให้ถือว่า นายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของอำเภอ การที่จะสั่งการ แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงด เว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรืออธิบดีกรมตำรวจ

(3) ในกรณีปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เห็นเป็นการสมควรจะให้พนักงานสอบสวนในกิ่งอำเภอมายังแจ้ง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำ เร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดี และเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสม

ถ้าปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นว่า การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผลปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้ายและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 มีอำนาจเกี่ยวกับการสอบสวนความผิดอาญาในเขตอำนาจของกิ่งอำเภอ การที่สั่งการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจของผู้กำกับการตำรวจจังหวัด หรือผู้บังคับการตำรวจภูธร หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธรให้เป็นอันงดเว้นแต่ที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ อธิบดีกรมตำรวจ

(4) ในการสอบสวนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักร คดีใด หรือในคดีประเภทใดถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทยเห็นเป็นการสมควร จะให้พนักงานสอบสวนมายังแจ้ง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำ เร่งรัดให้ดำเนินการให้เป็นผลดี และเป็นไปในทางที่ชอบ และเหมาะสม

ถ้าปลัดกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะไม่ได้ผล ปลัดกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือให้พนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ และให้อำนาจการแก้ไขเปลี่ยนแปลงของปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีกรมตำรวจ ให้เป็นอำนาจของปลัดกระทรวง

มหาดไทย หรือผู้ได้รับมอบหมาย และให้มีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี เว้นแต่จะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเป็นประการอื่น¹⁵

จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครแล้ว พนักงานฝ่ายปกครอง ชั้นผู้ใหญ่และปลัดอำเภอ มีอำนาจการข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ดังกล่าวนี้อาจมีผลทำให้ฝ่ายปกครองเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนมาโดยตลอด ยิ่งในช่วงดังกล่าว คดีใดก็ตามถ้าญาติหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายปกครองเป็นผู้ต้องหา ล่าวนวมักจะถูกเรียกไปเพื่อกำหนดแนวทางสอบสวนให้เป็นไปตามฝ่ายปกครองเสมอ ครานั้น ผู้วิจัย เป็นพนักงานสอบสวนใหม่ๆ ขนาดคดี จราจรยังถูกเรียกให้นำล่าวนไปพิจารณาสั่งการเลย ถึงแม้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครแล้ว พนักงานฝ่ายปกครอง ชั้นผู้ใหญ่และปลัดอำเภอ มีอำนาจการสอบสวนตามกฎหมาย หากแต่พนักงานฝ่ายปกครองไม่เคยที่จะสอบสวนเอง แต่ต้องการจะเป็นเพียงหัวหน้าพนักงานสอบสวนเพื่อสั่งการเท่านั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงพยายามปลดแอกการควบคุมการสอบสวนจากมหาดไทย เพื่อให้งานสอบสวนเป็นของตำรวจเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากที่ผ่านมา พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองกฎหมายให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครอง แต่พนักงานฝ่ายปกครอง ไม่เคยมาร่วมสอบสวนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.๒๕๒๓ ๑ ที่กล่าวไว้เลย ทางผู้ว่าราชการจังหวัดและทางนายอำเภอ หรือหัวหน้ากิ่งอำเภอ และปลัดอำเภอ ไม่เคยมาร่วมสอบสวนหรือลงมือสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานกับพนักงานสอบสวนของตำรวจตามข้อบังคับดังกล่าว เพียงแต่จะส่งรายชื่อมาร่วม และแต่งตั้งตนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในคดีนั้น ๆ เท่านั้น (โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและคดีป่าไม้) และปล่อยให้พนักงานสอบสวนของตำรวจทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เสียค่าใช้จ่ายในการสืบสวนสอบสวนติดตามพยาน ส่งของกลางตรวจพิสูจน์ ติดตามจับผู้ต้องหาดำเนินคดี เพียงฝ่ายเดียว (แบบว่าต้องการอำนาจและการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนแต่ให้ปฏิบัติงานไม่เอา) หากแต่หลังจากจับกุมผู้ต้องหาได้ก็ให้พนักงานสอบสวนตำรวจรับรายงานให้ พนักงานฝ่ายปกครอง จากนั้นพนักงานฝ่ายปกครองก็จะมาร่วมแถลงข่าว แล้วก็จากไป ปล่อยให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจรวบรวมพยานหลักฐานเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งหากจะปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวในชั้นสอบสวน ก็จะต้องนำสัญญาประกัน ไปเสนอต่อนายอำเภอ (หัวหน้าพนักงานสอบสวนตามคำสั่งดังกล่าว) ซึ่งจะทำงานจันทร์-ศุกร์ ในเวลาราชการเท่านั้น และหากจับกุมผู้ต้องหานอกเวลาราชการจะเป็น

¹⁵ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2525 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2523 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2523 ลง 26 พฤศจิกายน 2523 , ฉบับที่ 3 พ.ศ.2523 ลง 11 ธันวาคม 2523, ฉบับที่ 4 พ.ศ.2525 ลง 26 มกราคม 2525 , ฉบับที่ 5 พ.ศ.2536 ลง 27 ธันวาคม 2536

ปัญหากับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเป็นอันมาก ในการติดต่อหรือยื่นขอประกันตัว ซึ่งเป็นสิทธิเบื้องต้นของผู้ต้องหา ต่อมาหลังจากที่พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการสอบสวนไปเสนอนายอำเภอและปลัดที่นายอำเภอตั้งมาเป็นพนักงานสอบสวน อ่านและลงนาม ซึ่งบางท่านก็อ่านและสั่งให้พนักงานสอบสวนทำอย่างนั้นอย่างนี้ ทั้งที่ตนไม่มีความรู้เรื่องการสอบสวนเลย แต่บางท่านก็ไม่อ่านแล้วลงนามเลย พนักงานสอบสวนต้องทำใจและจะกำหนดการส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไม่ได้ เพราะนายอำเภอบางท่านใช้เวลาเป็นอาทิตย์ ถึงจะลงนาม ซึ่งทำให้สำนวนติดขัด ไม่ลื่นไหล เป็นปัญหาอย่างมากกับพนักงานสอบสวนของตำรวจหรือ ผู้ปฏิบัติงานที่แท้จริงในการทำสำนวนการสอบสวนและการนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องสร้างความลำบากในการทำงานของพนักงานสอบสวนเป็นอันมาก

2.7 สำนักงานตำรวจแห่งชาติออกคำสั่งที่ 419/2556 เพื่อต้องการแยกเป็นอิสระด้านงานสอบสวนจากมหาดไทย

กรมตำรวจพยายามจะแยกงานสอบสวนมาทำการสอบสวนเพียงฝ่ายเดียว เพื่อให้การสอบสวนสอดคล้องกับ สภาวะปัจจุบัน และการสอบสวนทำการสอบสวนได้รวดเร็ว ต่อเนื่อง เป็นธรรม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2541 สมัย พลตำรวจเอกประชา พรหมนอก เป็นอธิบดีกรมตำรวจ นายชวนหลักภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจซึ่งแต่เดิมสังกัดขึ้นตรงต่อ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ตาม ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 115 ตอนที่ 73ก วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2541 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2541

ซึ่งตามกฎหมายแล้วสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ขึ้นตรงกับกระทรวงมหาดไทยอีกต่อไป โดยขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี หรือบุคคลที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายโดยหลักแล้ว นายก็จะมอบให้รองนายกรัฐมนตรีมาควบคุมกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากแต่กระทรวงมหาดไทยและฝ่ายปกครองยังเชื่ออยู่เสมอว่า ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ลง 7 พฤศจิกายน 2523 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2523 ลง 26 พฤศจิกายน 2523 , ฉบับที่ 3 พ.ศ.2523 ลง 11 ธันวาคม 2523, ฉบับที่ 4 พ.ศ.2523 ลง 26 มกราคม 2523 , ฉบับที่ 5 พ.ศ.2536 ลง 27 ธันวาคม 2536 ยังใช้ได้อยู่และไม่ล้มเลิกโดย การประกาศแยกสำนักงานตำรวจแห่งชาติออกจากมหาดไทย ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังกล่าว และฝ่ายปกครองยังถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดและทางนายอำเภอ หรือหัวหน้ากิ่งอำเภอ และ ปลัดอำเภอ ยังคงเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามเดิม และสำนักงานตำรวจจึงอยู่ในภาวะ ที่ต้องยอมให้ฝ่ายปกครองเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนมาโดยตลอด ยิ่งในช่วงดังกล่าว คดีใดก็ตามถ้า

ญาติหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายปกครองเป็นผู้ต้องหา ส่วนนั้นมักจะถูกรื้อไปเพื่อกำหนดแนวทางสอบสวนให้เป็นไปตามฝ่ายปกครองเสนอ ครานั้นผู้วิจัย เป็นพนักงานสอบสวนใหม่ๆ ขนาดคดี จราจรยังถูกรื้อให้นำสำนวนไปพิจารณาสั่งการเลย

จนกระทั่ง ในสมัย พลตำรวจเอกคุณยศ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ออกคำสั่งที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 โดยอาศัยพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ มาตรา 11(4) และประกอบหนังสือที่ 0011.25/5014 ลงวันที่ 21 พ.ย. 56 โดยคำสั่งนี้ ไม่ยอมรับอำนาจการเข้าควบคุมการสอบสวนฝ่ายปกครอง ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ลง 7 พฤศจิกายน 2523 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2523 ลง 26 พฤศจิกายน 2523 , ฉบับที่ 3 พ.ศ.2523 ลง 11 ธันวาคม 2523, ฉบับที่ 4 พ.ศ.2523 ลง 26 มกราคม 2523 , ฉบับที่ 5 พ.ศ.2536 ลง 27 ธันวาคม 2536 โดยอ้างหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า ตามแนวความเห็นทฤษฎีที่ 66/2553

คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 เรื่องการอำนวยความสะดวกธรรมเนียมทางอาญาการทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2556

2.8 ข้อยุติระหว่างมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติในเรื่องการสอบสวน

การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออก คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกธรรมเนียมทางอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัด การสอบสวนคดีอาญา ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ออกมานั้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ออกมาเพื่อวัตถุประสงค์หลัก ที่จะปลดแอก การควบคุม งานสอบสวนจากมหาดไทย หากแต่กระทรวงมหาดไทยก็ไม่ยินยอม ต้องการที่จะคุมงานสอบสวน ผู้วิจัยขอใช้คำว่าคุม นะครับ ไม่ใช่ร่วมสอบสวน เนื่อง จาก หากให้ฝ่ายปกครองทำการสอบสวนได้เอง โดยนำเอาคดีทรัพยากรธรรมชาติและคดีป่าไม้ หรือ คดี พ.ร.บ.การพนันฯไปทำการสอบสวนเอง แต่ทางฝ่ายปกครองไม่เอา จะเอาแต่คุมอย่างเดียว ซึ่งไม่เป็นธรรมกับพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจเป็นอันมาก กระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ค่วนที่สุด ที่ 0307.1/ว2373 ลงวันที่ 13 สิงหาคม 2556 แจ้งผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด ยืนยันว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. 2523 ชอบด้วยกฎหมายและยังมีผลบังคับใช้ และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ไม่มีผลยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. 2523 แต่อย่างใด

หากแต่ฝ่าย สำนักงานตำรวจแห่งชาติอ้างคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ไม่ยอมให้ฝ่ายปกครองเข้าควบคุมการสอบสวน แต่กระทรวงมหาดไทยโดยผู้ว่าราชการจังหวัด/นายอำเภอ ยืนยันว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2523 ยังมีผลบังคับใช้ และ

จะเข้าควบคุมการสอบสวน ทำให้เกิดความสับสนระหว่างพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง อันเป็นผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการของพนักงานอัยการเป็นการทั่วไป อัยการสูงสุดจึงมีหนังสือ ค่วนที่สุด ที่ อส 0007(พก)/ว92 ลงวันที่ 22 เมษายน 2557 วางแนวปฏิบัติของพนักงานอัยการว่า “คดีอยู่ในอำนาจพิจารณาของพนักงานอัยการ ในท้องที่หรือไม่ และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบที่เสนอสำนวนและความเห็นมายังพนักงานอัยการนั้น เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่เท่านั้น โดยไม่ต้องพิจารณาถึงระเบียบปฏิบัติในหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนคดีนั้นๆ เพราะเป็นเรื่องภายในของแต่ละหน่วยงาน หากการสอบสวนกระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว พนักงานอัยการย่อมที่จะมีอำนาจสั่งคดีนั้นๆ ได้ตามกฎหมาย” โดยสรุปกล่าวคือ พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องพิจารณาระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงาน ทั้งคำสั่ง ดร. ที่ 419/2556 หรือข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. 2523 หากการสอบสวนนั้นทำโดยพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 แล้ว พนักงานอัยการย่อมที่จะมีอำนาจรับสำนวนและสั่งคดีได้ทั้งนี้ ตามหนังสือ อสส. ว92 จึงมีเรื่องที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่า เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 กำหนดให้ผู้มีอำนาจทำการสอบสวนในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หากเกิดกรณีที่ไม่แน่ว่า “พนักงานสอบสวนคนใด” ในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วจะต้องทำอะไร ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 21 กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดนั่นเองฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ฯ(ปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้เพิ่มเติม มาตรา 21/1 ว่า “มาตรา 21/1 สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันหรือในกองบัญชาการเดียวกัน ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบให้ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้นเป็นผู้ชี้ขาด)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ตช 0011.22/3807 ลงวันที่ 29 กันยายน 2558 ถึง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาสรุปความได้ว่า “สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (เรื่องเสร็จที่ 66/2553) ว่าตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 (4) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจวางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องให้ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นไว้ได้ สำหรับกรณีที่

เนื้อหาใดในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 และหนังสือสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขัดแย้งกับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่จะออกขึ้นใหม่ เนื้อหานั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า แต่เนื้อหาส่วนใดที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงระเบียบหรือคำสั่งที่จะออกใหม่ย่อมคงใช้บังคับได้ต่อไป

ประเด็นที่ 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขอรื้อว่า กรณีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ออกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419 / 2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกธรรมชาติในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งเป็นคำสั่งเฉพาะเรื่องให้ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจถือปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นไว้ในบทที่ 4 มาตรการควบคุม ตรวจสอบและเฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ข้อ 2.6 อำนาจการควบคุมการสอบสวน ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติขึ้นใหม่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจถือปฏิบัติภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้แล้ว ซึ่งมีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งกับเนื้อหาสาระเดิมของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 12.4 - 12.6 ที่ออกมาใช้บังคับก่อน หากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี จะใช้ดุลพินิจเข้าควบคุมการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการสอบสวนอยู่ อาจขัดกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และมาตรา 140 จะสามารถกระทำได้อีกหรือไม่ และผลตามกฎหมายจะเป็นเช่นไร

ในประเด็นที่ 1 คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือเป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับอำนาจพนักงานสอบสวน โดยกำหนดให้งานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนได้ โดยบทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองหรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาประเภทหนึ่งประเภทใดโดยเฉพาะ จึงทำให้พนักงานสอบสวนดังกล่าวมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาทั้งปวง แต่อำนาจในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนดังกล่าวอาจถูกจำกัดให้มีอำนาจในการสอบสวนเฉพาะความผิดอาญาบางประเภทหรือจะให้มีความสอบสวนได้เพียงใดนั้น ย่อมเป็นไปตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2548 หรือข้อบังคับซึ่งออกตามมาตรา 16 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

สำหรับกรณีที่ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 11(4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ออกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419 / 2556 เพื่อให้ข้าราชการตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจถือปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น โดยคำสั่งดังกล่าวมีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งกับเนื้อหาสาระเดิมของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ตามข้อ 12.4 ถึงข้อ 12.6 ที่ออกมาใช้บังคับก่อนนั้น เห็นว่าคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ดังกล่าวย่อมมีผลใช้บังคับเฉพาะกับการสอบสวนในส่วนของการสอบสวนเท่านั้น ในกรณีที่เนื้อหาในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการของตำรวจ ขัดหรือแย้งกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว เนื้อหาในส่วนนั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า แต่สำหรับเนื้อหาในส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการร่วมกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจตามข้อ 12.4 ถึงข้อ 12.6 นั้น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา 11 (4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ ออกคำสั่งเพื่อให้มีผลเป็นการยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยในส่วนดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นไปตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) ได้เคยให้ความเห็นไว้แล้วในเรื่องเสรีที่ 66/2553

ในส่วนข้อหาหรือที่ว่าผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี จะใช้ดุลพินิจเข้าควบคุมการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการสอบสวนอยู่ได้อีกหรือไม่นั้น เห็นว่ามีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญาพ.ศ. 2523 ในส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการร่วมกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจนั้น จะทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ คือมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจดำเนินการสอบสวนอยู่ได้ก็ตาม แต่การที่ฝ่ายปกครองจะเข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้นั้นฝ่ายปกครองจะต้องเป็นผู้มี

อำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาประเภทนั้นเสียก่อน การที่มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ฝ่ายปกครองและตำรวจต่างมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานครได้ แต่ต่อมานายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ออกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 เพื่อกำหนดความผิดอาญาที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้จึงมีผลเป็นการจำกัดอำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครของฝ่ายปกครองไว้เพียง 16 ประเภท เมื่อกรณีคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติขอหรือดังกล่าว มิได้เป็นคดีความผิดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าว ฝ่ายปกครองอันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี จึงมิใช่ผู้มีอำนาจในการสอบสวนในคดีอื่นนอกเหนือจากคดี 16 ประเภทดังกล่าว และเมื่อไม่มีอำนาจสอบสวนแล้ว จึงย่อมไม่มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติได้

ประเด็นที่ 2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือว่า กรณีหากต้องดำเนินการตามหนังสือของสำนักงานอัยการสูงสุด ค่วนที่สุดที่ อส 0007(พก)/ว 200 ลง 8 มิถุนายน 2558 แล้วจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสำนวนคดีในภายหลังหรือไม่ เนื่องจากข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ข้อ 12 ในส่วนนี้สิ้นผลใช้บังคับลงแล้วตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 66/2553 การใช้อำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนของฝ่ายปกครองย่อมไม่ชอบ อันจะเป็นการขัดต่อบทกฎหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ อย่างไร¹⁶

ในประเด็นที่ 2 คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) เห็นว่า เมื่อได้มีความเห็นตามประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับการใช้อำนาจเข้าควบคุมการสอบสวนของฝ่ายปกครองดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องให้ความเห็นในประเด็นที่ 2 อีก

จึงเป็นอันปิดตำนาน หัวหน้าพนักงานสอบสวนของ ฝ่ายปกครอง ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ลง 7 พฤศจิกายน 2523 (แก้ไข

¹⁶ที่มา : บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ผลทางกฎหมายของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามมาตรา 11 (4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เรื่องเสร็จที่ 216/2559 ลง กุมภาพันธ์ 2559

เพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2523 ลง 26 พฤศจิกายน 2523 , ฉบับที่ 3 พ.ศ.2523 ลง 11 ธันวาคม 2523, ฉบับที่ 4 พ.ศ.2525 ลง 26 มกราคม 2525 , ฉบับที่ 5 พ.ศ.2536 ลง 27 ธันวาคม 2536 ด้วยประการฉะนี้

3. พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3.1 ตำแหน่งของพนักงานสอบสวนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำหรับการศึกษาวิจัยของข้าพเจ้าในครั้งนี้ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของปัญหาของพนักงานสอบสวนในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การสอบสวนคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ตำรวจไว้ใน ลักษณะที่ 1 บททั่วไป มาตรา 6 ข้อที่ 2 คือ ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ได้กำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจไว้

โดยได้บัญญัติ มาตรา 44 ไว้ว่า ตำแหน่งข้าราชการตำรวจมี ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 2) จเรตำรวจแห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 3) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 4) ผู้บัญชาการ
- 5) รองผู้บัญชาการ
- 6) ผู้บังคับการ และพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
- 7) รองผู้บังคับการ และพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ
- 8) ผู้กำกับการ และพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ
- 9) รองผู้กำกับการ และพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ
- 10) สารวัตร และพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ
- 11) รองสารวัตร และพนักงานสอบสวน
- 12) ผู้บังคับหมู่
- 13) รองผู้บังคับหมู่¹⁷

¹⁷เอก อังสนานนท์, “พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547”, สำนักพิมพ์ดวงกมล(2520)จำกัด, 2547, หน้า 18-19

และ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ได้กำหนดตำแหน่งของ พนักงานสอบสวนไว้ ใน ลักษณะ 6 ระเบียบข้าราชการตำรวจ หมวด 1 ตำแหน่งและการกำหนด ตำแหน่ง ใน มาตรา 44 ตามข้อ (6)-(11) ดังที่กล่าวมาข้างต้น

การกำหนดจำนวนตำแหน่ง พนักงานสอบสวนในมาตรา 44 (6)-(11) นั้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถเจริญเติบโตได้สายงานของตนเอง ไม่ต้องไปแข่งขัน วังเต็น กับ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายอื่น เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีความมั่นใจในอาชีพและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตน และไม่คิดจะหนีงานสอบสวน ไปอยู่ในตำแหน่งอื่นในสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ อีกทั้งผู้ซึ่งจะมาปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน นั้น จะต้องเป็นข้าราชการตำรวจที่มี ยศร้อยตำรวจตรีขึ้นไป และต้องมีคุณวุฒินิติศาสตร์ หรือจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจเท่านั้นและ ต้องผ่านการอบรมการสอบสวนพร้อมมีใบประกอบวิชาชีพการสอบสวนเท่านั้น (อบรมพร้อม ฝึกงานประมาณ 8 เดือน)

3.2 เงินประจำตำแหน่งพนักงานสอบสวน

เนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นบุคคลที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ ประชาชน มีความเป็นกลาง ต้องมีความวิริยะอุตสาหะในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะเอา คนคิดมาฟ้องลงโทษ และต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหาอีกด้วย ต้องอาศัยคนที่มีความซื่อ สัตย์ สุจริต พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 จึงได้บัญญัติ เงินเพิ่มพิเศษให้กับตำแหน่ง พนักงานสอบสวน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 46 คือ ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่ง พนักงานสอบสวนตาม มาตรา 44 ได้รับเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษตามระเบียบที่ ก.ตร. กำหนดโดย ความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ในการกำหนดจำนวนเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงค่าใช้จ่าย ในการปฏิบัติงานและการดำรงตน อยู่ในความยุติธรรมได้อย่างมีเกียรติ โดยเปรียบเทียบกับ ค่าตอบแทนที่รัฐจ่ายให้แก่ข้าราชการฝ่ายอื่น ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย

หลังจากที่ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ออกบังคับใช้แล้ว หากแต่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ไม่ได้ที่จะกระตือรือร้น ที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเงินประจำตำแหน่ง พนักงานสอบสวนแต่อย่างใด จึงทำให้พนักงานสอบสวนรวมตัวกันและยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการเกี่ยวกับเงินประจำตำแหน่งตามที่ พระราชบัญญัติตำรวจ แห่งชาติ พ.ศ.2547 ได้บัญญัติไว้ ใช้เวลาประมาณ 5 ปี ศาลปกครองได้สั่งให้สำนักงานตำรวจ แห่งชาติดำเนินการเกี่ยวกับเงินประจำตำแหน่งให้กับพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย พลตำรวจเอกวิเชียร พจน์โพธิ์ศรี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี นายกรณ์ จาติกวณิช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้กำหนด ระเบียบ

ก.ตร. ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2553 ไว้โดยให้พนักงานสอบสวนได้รับเงินประจำตำแหน่ง ได้กำหนด ระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ.2553 ไว้โดยให้พนักงานสอบสวนได้รับเงินประจำตำแหน่งดังต่อไปนี้ คือ

พนักงานสอบสวน	เดือนละ 12,000 บาท
พนักงานสอบสวนชำนาญการ	เดือนละ 14,400 บาท
พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ	เดือนละ 17,300 บาท
พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ	เดือนละ 20,800 บาท
พนักงานสอบสวนเชี่ยวชาญ	เดือนละ 25,000 บาท
พนักงานสอบสวนเชี่ยวชาญพิเศษ	เดือนละ 30,000 บาท ¹⁸

ทำให้พนักงานสอบสวนที่รอคอยเงินประจำตำแหน่งมานานได้รับเงินกันถ้วนหน้า สร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานสอบสวนเป็นอันมาก โดยเฉพาะผู้ศึกษา ได้ทำงานเป็นตำรวจมา ถึง ปี พ.ศ. 2553 ก็ 21 ปี ไม่เคยมีเงินเก็บส่วนใหญ่จะติดลบและทรงตัว หลังจากมีเงินประจำตำแหน่งแล้ว จึงมีเงินเก็บ จนถึงปัจจุบัน เป็นตำรวจ 27 ปี มีเงินในธนาคารจำนวน 250,000 บาท ก็ ได้เริ่มเก็บเงินหลังมีเงินประจำตำแหน่ง นั้น ทำให้ผู้วิจัย รักเคารพ ห่วงแทนในอาชีพพนักงานสอบสวน มีความตั้งใจทำงาน เพื่อประชาชนและที่สำคัญทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต่อไป อย่างไม่ย่อท้อ

3.3 การเจริญก้าวหน้าของพนักงานสอบสวน

การกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวน ตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 นั้นกำหนดตำแหน่งไว้เป็นตำแหน่งควบ เพื่อให้พนักงานสอบสวนได้ตั้งใจทำงานเต็มที่ เหมือน ศาลและอัยการ ไม่ต้องกังวลถึงการเลื่อนตำแหน่งหรือการเติบโตในหน้าที่การงานเหมือน ตำรวจสายอื่น เพราะเมื่อทำงานครบวาระ

ตามที่กฎหมายกำหนด และทำสำนวนการสอบสวนได้ตามกำหนด ไว้ในกฎ ระเบียบ ก.ตร. (การเลื่อนตำแหน่งแต่ละครั้งต้องทำสำนวนขณะดำรงตำแหน่งในชั้นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 140 สำนวนการสอบสวน) และเข้าเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 47 ก็สามารถ ประเมินสู่ตำแหน่งที่สูงต่อไปได้

มาตรา 47 ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน ให้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งดังต่อไปนี้

¹⁸ ระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2523, สืบค้น 26 เมษายน 2559, จาก www.opc.police.go.th

- 1) พนักงานสอบสวน เมื่อดำรงตำแหน่งและได้รับเงินเดือนตามที่ ก.ตร. กำหนด อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ
- 2) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและได้รับเงินเดือนถึงขั้นต่ำของระดับ ส.3 อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ
- 3) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและได้รับเงินเดือนถึงขั้นต่ำของระดับ ส.4 อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและได้รับเงินเดือนถึงขั้นต่ำของระดับ ส.5 อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ
- 5) พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและได้รับเงินเดือนถึงขั้นต่ำของระดับ ส.6 อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว พร้อมทั้งมีตำแหน่งว่าง ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ¹⁹

ในการประเมินพิจารณาเลื่อนตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้นำปริมาณและคุณภาพของสำนวนการสอบสวนมาประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบ ก.ตร. (ระเบียบ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ 140 สำนวนการสอบสวน)

การแต่งตั้งพนักงานสอบสวนจะมีจำนวนเท่าใด มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาเพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ ก.ตร.

3.4 ค่าตอบแทนในการทำสำนวนการสอบสวน

การทำสำนวนการสอบสวนแต่ละสำนวน มักมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งทาง สำนักงานสอบสวนแห่งชาติไม่มีเงินสนับสนุนดังกล่าว หรือว่ามีแต่เงินดังกล่าวไม่เคยตกถึงมือพนักงานสอบสวน รัฐจึงได้ค่าตอบแทนพนักงานสอบสวนได้โดยสำนวนการสอบสวนดังกล่าวต้องมีตัวผู้ต้องหา ด้วย หากไม่มีตัวผู้ต้องหาที่ไม่สามารถเบิกเงินค่าตอบแทนได้ โดยได้กำหนดไว้ในที่ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย การจ่ายเงินค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534

การมอบเงินค่าตอบแทนสำหรับการทำสำนวนการสอบสวน คือหลังจากที่พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วส่งสำนวนการสอบสวนถึงพนักงานอัยการ ก็

¹⁹เอก อังสนานนท์, “พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547”, สำนักพิมพ์ดวงกมล(2520)จำกัด, 2547, หน้า 20

สามารถนำหลักฐานมาขึ้นของเบิกเงิน โดยระเบียบกระทรวงการคลังได้กำหนด การจ่ายเงิน ค่าตอบแทนไว้ดังต่อไปนี้

- 1) คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี ไม่เกินคดีละ 500 บาท
- 2) คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสามปีขึ้นไปแต่ไม่เกินสิบปีไม่เกินคดีละ 1,000 บาท
- 3) คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสิบปีขึ้นไป ไม่เกินคดีละ 1,500 บาท
ส่วนข้อต่อไปนี้ ไม่ได้รับค่าตอบแทน
 - (1) คดีฟ้องด้วยวาจา
 - (2) คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ
 - (3) คดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์โดยถูกต้องตามกฎหมาย
 - (4) คดีความผิดลหุโทษ²⁰

3.5. การยุบตำแหน่งพนักงานสอบสวนและกลับไปใช้ตำแหน่งเดิมในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ถึงแม้พนักงานสอบสวนจะมีสิทธิในการเลื่อนตำแหน่ง และเงินประจำตำแหน่ง เงินค่าตอบแทนพนักงานสอบสวน หากแต่ พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ อาจจะแยกตัวออกจาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่า การที่อยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นเปรียบเหมือน ลูกเมียน้อย ไม่ได้รับความสำคัญ ไม่มีลูกน้อง งานทุกอย่างต้องทำคนเดียวหมด และไม่มีเงิน สนับสนุนการทำงาน ทั้งที่รัฐให้งบประมาณด้านการสืบสวนสอบสวนทุกเดือน หากแต่ ผู้บังคับบัญชานำไปใช้อย่างอื่นไม่เหลือถึงงานสอบสวน โดยผู้บังคับบัญชาส่วนมองว่าพนักงานสอบสวนนั้นมีเงินประจำตำแหน่ง ที่สูงกว่าสายงานอื่นและมีเงินค่าตอบแทนการทำสำนวนการสอบสวนแล้ว จึงไม่ได้เจียดเงินมาให้ การทำงานของพนักงานสอบสวนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เหมือนผู้ปิดทองหลังพระ ไม่ได้ขึ้นพิเศษ ไม่ได้รับคำชม ไม่ได้รับการสนับสนุน และเหมือนจะไม่ได้รับเกียรติจากเพื่อร่วมงานในสายอื่น ฯลฯ ซึ่งผู้บังคับบัญชาในระดับสูงมองว่า พนักงานสอบสวนเป็นภัยอันตรายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พนักงานสอบสวนจึงต่อสู้เพื่อขอ แยกตัวออกมาเป็นสำนักงานสอบสวนแห่งชาติ ทำให้ผู้ใหญ่ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เคือง พนักงานสอบสวนเป็นอันมาก (ผู้ใหญ่ทุกคนในยุคนี้ ไม่ได้โตมาจากสายสอบสวน พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ในสมัยนี้โตไม่ถึง ผู้กำกับการ บางคนยังเกษียณอายุราชการยังเข้าร้อยเวรอยู่) ทำให้การขอแยกตัวของพนักงานสอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีเสียงดังขึ้นเรื่อยๆ

²⁰ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนการสอบสวน คดีอาญา พ.ศ. 2534 ค้น 26 เมษายน

ประกอบกับสังคม ต้องการปฏิรูปงานสอบสวนและปฏิรูปตำรวจ จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 ได้มีประกาศหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 เรื่อง การกำหนด ตำแหน่งข้าราชการตำรวจซึ่งมี

อำนาจหน้าที่ในการสอบสวน โดยใจความสำคัญในประกาศฉบับนี้คือ การยกเลิก หรือยุบตำแหน่งพนักงานสอบสวน ตาม มาตรา ๔๔ แห่ง พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ไป เท่ากับเป็นการยกเลิกตำแหน่งของพนักงานสอบสวนและค่าตอบแทนประจำ ตำแหน่ง และการเลื่อนตำแหน่งที่ใช้วิธีการประเมินซึ่งใช้วิธีสอบเท่านั้น เป็นการปิดตำนาน ชื่อ และตำแหน่งพนักงานสอบสวน และยกเลิก ระดับพนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิ (เทียบเท่าผู้ กำกับการ) พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ(รองผู้บังคับการ) พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (ผู้ บังคับการ) คงเหลือแต่รองผู้กำกับการ(สอบสวน) (ตำแหน่งเดิม พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ พิเศษ) สารวัตร(สอบสวน) (ตำแหน่งเดิมพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ) รองสารวัตร (สอบสวน) (ตำแหน่งเดิมพนักงานสอบสวน) ซึ่งกลับไปเป็นตำแหน่งในสายงานของตำรวจเมื่อ ประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาอีกครั้ง เป็นการปิดความฝันของพนักงานสอบสวน ที่จะแยกงาน สอบสวน ไปเป็นสำนักงานสอบสวนแห่งชาติ ลงด้วยประการฉะนี้

3.6 พนักงานสอบสวนของประเทศไทย

คำว่าพนักงานสอบสวน (N) inquiry official, Syn.) หรือ เจ้าหน้าที่สอบสวน ,Example: หมายถึง การตั้งข้อกล่าวหาในคดีต่างๆ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ที่สามารถกระทำ ได้ตามพยานหลักฐานของตำรวจ, Count unit: คน, Thai definition: เจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวน, Notes: (กฎหมาย)²¹

สำหรับประเทศไทยแล้ว อำนาจการสอบสวนคืออำนาจที่พึงประสงค์ เป็นของตำรวจ โดย ตำรวจก็จะแต่งตั้งพนักงานสอบสวน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการ ต่างๆ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา(จากการ ร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ) หรือความผิดอาญา ความผิดที่มีโทษทางอาญา ที่เกิดขึ้น เพื่อจะทราบ ข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (สอบสวนเสร็จ สรุป ความเห็นให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป)

พนักงานสอบสวนหลักตามกฎหมายคือ พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ในเขตกรุงเทพมหานครคือข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มียศร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป พื้นที่อื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร คือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น

²¹ ความหมายพนักงานสอบสวน” ,สืบค้น 10 พฤษภาคม 2559 ,จาก www.dict.longdo.com

ผู้ใหญ่ (ข้าราชการตำรวจมียศร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ข้าราชการอื่นระดับ ๓ ขึ้นไป) ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ทำการสอบสวนคดีอาญา ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน เมื่อความผิดเกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ หรือกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่ เกี่ยวพันกันหรือกรณีไม่แน่ชัดว่าเกิดในท้องที่ใดหลายท้องที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18,19,21

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ ทำการสอบสวน

คำว่า “สอบสวน” ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) หมายถึง “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือ พิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

อำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย นั้น เปลี่ยนไปมา ระหว่างตำรวจกับ พนักงานปกครอง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่า มาจากผู้มีอำนาจในรัฐบาลสมัยนั้นได้ กำหนดว่าจะให้เป็นอำนาจของใคร เช่น หากรัฐบาลมาจากการปฏิวัติรัฐประหาร พนักงานสอบสวน มักจะเป็นตำรวจ โดยจะแต่งตั้งรัฐมนตรี มาคุมตำรวจเพื่อปฏิบัติงานตามคำสั่งของรัฐบาลอีกชั้นหนึ่ง หากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งพนักงานสอบสวนมักมาจากฝ่ายปกครองหรือให้ฝ่ายปกครองเป็น หัวหน้าพนักงานสอบสวน ปัจจุบันอำนาจการสอบสวนคดีอาญาเป็นอำนาจของตำรวจ เพียงฝ่ายเดียว ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจการสอบสวน เพียง 16 พระราชบัญญัติ เท่านั้น

3.7 บุคคลใดบ้างเป็นพนักงานสอบสวน

บุคคลที่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีอำนาจสอบสวน

3.7.1 ในกรุงเทพมหานคร

ได้แก่บุคคลดังที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสอง คือ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่าขึ้นไป

3.7.2 ส่วนในจังหวัดอื่น

ได้แก่บุคคลดังที่ระบุไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคแรก คือ

- 1) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
- 2) ปลัดอำเภอ
- 3) นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่าขึ้นไป

3.7.3 คดีความผิดซึ่งทำขึ้นนอกราชอาณาจักร (เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7,8,9)

ได้แก่บุคคลดังที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 คือ

- 1) อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาราชการแทน
- 2) พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน
- 3) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ
- 4) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลผู้ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

ในกรณีที่ (11.3.3) และ (11.3.4) อำนาจสอบสวนเกิดขึ้นเฉพาะในกรณีจำเป็นในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดเท่านั้น

สำหรับพนักงานสอบสวนที่ผู้ศึกษา นี้คือพนักงานสอบสวนของตำรวจ ตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 ได้บัญญัติที่มาของอำนาจตำรวจไว้ว่า อำนาจตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งตำรวจ นั้นๆ

3.7.4 ในส่วนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัจจุบันได้อยู่ใน คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 ดังต่อไปนี้ คือ

ให้ยกเลิกความในมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 44 ตำแหน่งข้าราชการตำรวจมีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 2) จเรตำรวจแห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 3) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 4) ผู้บัญชาการ
- 5) รองผู้บัญชาการ
- 6) ผู้บังคับการ
- 7) รองผู้บังคับการ
- 8) ผู้กำกับการ
- 9) รองผู้กำกับการ
- 10) สารวัตร
- 11) รองสารวัตร
- 12) ผู้บังคับหมู่

13) รองผู้บังคับหมู่

ก.ตร. จะกำหนดให้มีตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยจะให้ชื่อตำแหน่งใดเทียบเท่ากับตำแหน่ง ตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยให้กำหนดไว้ในกฎ ก.ตร.”

สำหรับ ตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) ในส่วนราชการใดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้รับการกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้เป็นตำแหน่งตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) แล้วแต่กรณี ในส่วนราชการนั้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ใดดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 อยู่ในวันก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) แล้วแต่กรณี และให้ผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าวยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจและหน้าที่เช่นเดิมไปพลางก่อน จนกว่าการดำเนินการ ตามวรรคสามจะแล้วเสร็จ ให้ ก.ตร. กำหนดหรือตัดโอนตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง จากส่วนราชการหนึ่งไปเพิ่มให้อีก ส่วนราชการหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้งข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนนั้น ให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคสองยังคงได้รับเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 จนกว่าการดำเนินการตามวรรคสามจะแล้วเสร็จ

บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ ของคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึงพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ และพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 9) 10) และ 11) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้ถือว่าอ้างถึงข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 9) 10) และ 11) ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน แล้วแต่กรณี²²

กล่าวคือ เป็นการยกเลิก ตำแหน่งพนักงานสอบสวนที่ได้บัญญัติไว้ใน แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ในมาตรา 44 ในตำแหน่งที่ 6) 7) 8) 9) 10) หรือ 11) คือ ยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวน

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (ผู้บังคับการ) , ผู้เชี่ยวชาญ (รองผู้บังคับการ), ผู้ทรงคุณวุฒิ (เทียบเท่าผู้กำกับการ) คงเหลือพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ โดยให้เรียกชื่อ

²² คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 ลงวันที่ 5 ก.พ.59

ว่า รองผู้กำกับการ(สอบสวน) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ โดยให้เรียกชื่อว่า สารวัตร (สอบสวน) และพนักงานสอบสวน โดยให้เรียกชื่อว่า รองสารวัตร (สอบสวน)

4. อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนของตำรวจ ตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ในคำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่องการอำนวยการความยุติธรรมทางอาญาการทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ที่ออกคำสั่งในสมัยของ พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีผลบังคับใช้ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2556 มีอยู่ด้วยกัน 5 บท คือ

4.1 บทที่ 1 คือบททั่วไป

จะเน้นในการยกเลิก คำสั่ง หนังสือสั่งการต่างๆที่ขัดกับ คำสั่งที่ 419/2556 โดยให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าวไป โดยให้ใช้คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 แทนและ ยังให้ความหมาย เกี่ยวกับการสอบสวนไว้

4.2 บทที่ 2 เป็นเรื่องการอำนวยการความยุติธรรมในคดีอาญา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้อง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4.3 บทที่ 3 การทำสำนวนการสอบสวน

ก่อนหน้าที่จะมีคำสั่งที่ 419/2556 พนักงานสอบสวน ในสังกัดสำนักงานสอบสวนแห่งชาติยังทำการสอบสวนไม่เป็นแนวทางเดียวกัน ปฏิบัติ ตามคำสั่ง ของ ตร.ที่ยกเลิกไปประกอบด้วย ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2523 ทำให้แนวทางการสอบสวนไม่เหมือนกัน การสอบสวนอาจไม่ครบถ้วนตามรูปแบบกฎหมายที่กำหนด อีกทั้ง ปัจจุบันก็มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายจำนวนมากการสอบสวนอาจไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนเอกสารบางอย่างไม่สมควรนำไปรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน และการเรียงเอกสารสำนวนการสอบสวน ไม่เป็นในแนวทางเดียวกัน คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 จึงได้กำหนด แบ่งลักษณะของสำนวนการสอบสวน การทำสำนวนการสอบสวน และการเรียงเอกสารในสำนวนการสอบสวนให้ถูกต้อง ไว้ในบทที่ 3 นี้

4.4 บทที่ 4 มาตรการควบคุมการตรวจสอบ และการเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องการให้การสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเป็นไป ด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ต่อเนื่องและเป็นธรรมกับประชาชน คู่กรณี และให้สำนวนมี ประสิทธิภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้ออกคำสั่ง 419/2556 ในบทที่ 4 เรื่อง มาตรการ ควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้เป็นมาตรการที่สำนักงานตำรวจ แห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำงานตามอำเภอใจ ล่าช้า สำนวนการสอบสวนไม่มีความ สมบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพ จึงให้การทำสำนวนการสอบสวนทุกชั้นตอนอยู่ ภายใต้การ อำนาจการและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ ใช้มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ไว้ในบทนี้

4.5 บทที่ 5 แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี

เนื่องจากแบบพิมพ์ที่ใช้อยู่แต่เดิมนั้นล้าสมัย สมควรยกเลิกและปรับปรุงให้ เหมาะสม สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้กำหนดแบบพิมพ์ที่ใช้ในการสอบสวน เพื่อไม่ให้ พนักงานสอบสวนสร้างแบบฟอร์มในการสอบสวนเอง ให้ใช้แบบฟอร์มที่เหมือนกันทั่วประเทศ เนื่องจากแบบฟอร์มที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ส่งมาให้แต่ละ สถานีตำรวจนั้น กระจายที่ใช้ คุณภาพต่ำ (เหลือเกิน) ขนาดบางสุดๆ อีกทั้งปัจจุบันพนักงานสอบสวนจะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ใน การพิมพ์ทำสำนวนการสอบสวน และแบบฟอร์มดังกล่าวก็บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์แล้ว พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด จึงไม่ใช่แบบฟอร์มที่ ดร. ให้มา จะใช้กระดาษ A 4 พิมพ์แบบฟอร์มทุกอย่างออกจากคอมพิวเตอร์เลย ทำให้แบบฟอร์มที่ส่งมาจาก โรงพิมพ์ตำรวจ ที่ส่งมายัง สถานีตำรวจกลายเป็นขยะ ที่มากองอยู่ที่สถานีไป

สำหรับ คำสั่ง ดร.ที่ 419/2559 ในบทที่ 4 มาตรการควบคุมการตรวจสอบ และการ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงปัญหาการบังคับบัญชาของหัวหน้าพนักงาน สอบสวนนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติอ้างว่า ต้องการให้การสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน เป็นไปด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ต่อเนื่องและเป็นธรรมกับประชาชน คู่กรณี และให้สำนวนมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นมาตรการ เพื่อมิให้พนักงานสอบสวนทำงานตามอำเภอใจ หรือการ สอบสวนล่าช้า สำนวนการสอบสวนไม่มีความสมบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดให้การทำ สำนวนการสอบสวนทุกชั้นตอนอยู่ ภายใต้การอำนาจการและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับ โดยใกล้ชิด ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5.1 การควบคุม ตรวจสอบหลังจากรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

1) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษที่รับผิดชอบทำ การสอบสวน บันทึกข้อมูลลงในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน ดิดไว้ที่หน้าปกสำนวนการ

สอบสวน และทำเครื่องหมายลงใน (x) ที่หน้าข้อซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อให้ตัวเองทราบการทำงานของตน และเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบ แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการในเบื้องต้น ภายใน 3 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ

2) เมื่อหัวหน้างานสอบสวน แนะนำสั่งการอย่างใดไว้ในวันบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการโดยเร็ว พร้อมบันทึกผลการดำเนินการและเหตุขัดข้องไว้ในวันบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวน รวมทั้งสรุปผลการปฏิบัตินั้นลงในวันบันทึกพนักงานสอบสวน ไว้เป็นหลักฐานด้วย

กรณีที่มีผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป ได้ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

3) หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่จัดทำสมุดสถิติคดีที่ต้องทำสำนวนการสอบสวนภายในเขตอำนาจ ไว้ประจำที่ทำการ

4) พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดทำสมุดบันทึกคดีที่ตนสอบสวน และเตรียมสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยสมุดบันทึกคดีของตน ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นตรวจสอบได้ตลอดเวลา

4.5.2. การควบคุมการสอบสวน

1) ความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิด หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจได้เริ่มทำการสอบสวนไปแล้วให้พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เว้นแต่ความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง และพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองได้ทำการสอบสวนแล้วสำหรับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามกฎหมายอื่น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นกรณีพนักงานสอบสวนฝ่ายอื่นซึ่งไม่ใช่ตำรวจประสงค์เข้าร่วมสอบสวนคดีที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนไว้แล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรายงานตามลำดับชั้นถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้รักษาราชการแทนเพื่อขออนุมัติเข้าร่วมสอบสวนและให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้รักษาราชการแทนสั่งการ เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนด (ปัจจุบัน ตร.จะไม่ให้หน่วยงานอื่น(ฝ่ายปกครอง) ร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน)

2) ให้ผู้บังคับบัญชาจัดการควบคุม ตรวจสอบ แนะนำให้การสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน โดยเรียบร้อยมีซักช้า กับให้มีอำนาจตรวจสำนวนและ

สั่งให้ปฏิบัติ หากมีเหตุผลอันสมควร เพื่อความเรียบร้อยในการสอบสวนจะเข้าดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองก็ได้

3) ผู้มีหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวน

(1) หัวหน้างานสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนและสมุดบันทึกคดีของพนักงานสอบสวนทุกกระยะๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

(2) หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวนทุกกระยะๆ ละ ไม่เกิน 30 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

(3) ผู้บังคับการ หรือรองผู้บังคับการ หรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ควบคุมการสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวนทุกกระยะๆ ละ ไม่เกิน 3 เดือน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

(4) ให้ผู้บังคับบัญชา จัดทำบันทึกการตรวจสอบ แนะนำและสั่งการไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนทุกครั้ง

4) ให้พนักงานสอบสวนเก็บบันทึกการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนรวมไว้กับสำเนาสำนวนการสอบสวนคดีเรื่องนั้น โดยไม่ต้องส่งไปยังพนักงานอัยการ หรือผู้เกี่ยวข้อง และส่งมอบให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเก็บรักษาไว้อย่างเป็นระบบ

4.5.3 หัวหน้าพนักงานสอบสวน

1) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

2) ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

3) ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

4) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณีให้หัวหน้าพนักงาน

สอบสวนตามคำสั่ง มีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ ตามที่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

4.5.4. อำนาจการควบคุมการสอบสวน

ในกรณีที่มีผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้กล่าวโทษในคดีเรื่องหนึ่งเรื่องใดร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสอบสวนดำเนินคดีอาญา รวมทั้งการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือในกรณีที่ผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทนแล้วแต่กรณีเห็นเป็นการสมควร ให้เรียกหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมาชี้แจง พร้อมทั้งเรียกสำนวนการสอบสวนมาตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำเร่งรัดการดำเนินการให้เป็นผลดี และเป็นไปในทางที่ชอบและเหมาะสมได้ถ้าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทนแล้วแต่กรณี เห็นว่าการดำเนินการตามวรรคหนึ่งไม่เป็นผล มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการตั้งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือจะสั่งให้เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีเรื่องนั้นด้วยก็ได้ กรณีดังกล่าวให้ถือว่าผู้บังคับการ ผู้บัญชาการ หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้รักษาราชการแทนแล้วแต่กรณี เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายในเขตอำนาจ

4.5.5 ข้อควรปฏิบัติในการตรวจสำนวนการสอบสวน

ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ตรวจสำนวนการสอบสวน พึงทำการตรวจในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ตรวจสอบสมบูรณ์ของการสอบสวนว่า ผู้ทำ การสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนหรือไม่มีอำนาจหน้าที่และเขตอำนาจตลอดจนมีข้อจำกัดของอำนาจและหน้าที่อย่างไรหรือไม่ คดีนั้นๆ มีผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษหรือไม่ หากเป็นคดีความผิดอันยอมความ ได้ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ไว้หรือไม่ การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ คดีขาดอายุความหรือไม่ เป็นต้น

2) ตรวจสอบพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ในสำนวนการสอบสวนว่าคำให้การพยานบุคคลข้อความในพยานเอกสารต่างๆ ตลอดฉบับบันทึกรายงานของเจ้าหน้าที่ และร่องรอยพยานวัตถุว่าได้แสดงข้อเท็จจริงอย่างไร รับฟังเป็นข้อยุติได้แล้วหรือไม่ มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีข้อพิรุธหรือข้อควรโต้แย้งได้อย่างไรเพื่อจะได้แนะนำ สั่งการให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมหรือเพื่อปรับกับข้อกฎหมายว่า ได้มีการกระทำผิดตามที่กล่าวหาหรือไม่ ผู้ต้องหาเป็นผู้ที่

กระทำความผิดหรือผู้อื่นเป็นผู้กระทำความผิดความผิดนั้นๆ เป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายใด ผู้กระทำผิดนั้นมิเหตุอันควรไม่ต้องรับโทษยกเว้นโทษ ยกโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษหรือไม่ มิเหตุอันควรขอให้รับทรัพย์สินตลอดจนขอให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ หากตรวจพบว่า การสอบสวนยังมีความบกพร่องหรือมีข้อสงสัยบางประการยังไม่เป็นที่กระจ่างชัด ผู้ตรวจสำนวนจะต้องสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นกระแสความ

4.5.6 ระยะเวลาการสอบสวน

เพื่อให้สำนวนการสอบสวนต้องตกอยู่กับพนักงานสอบสวนนานเกินควร ฉะนั้นคดีใดที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับกุมตัวยังไม่ได้เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเห็นว่าได้สอบสวนมานานพอสมควรที่จะเสนอความเห็นทางคดีให้ปฏิบัติโดยถือตามระยะเวลาที่ดำเนินการสอบสวนมาแล้ว ดังนี้

1) สำนวนคดีอาญาทั่วไป และสำนวนคดีจราจรทางบก

คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด แบ่งเป็น 2 กรณี

(1) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

ข. คดีอุกฉกรรจ์ จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้มีความเห็นงดการสอบสวน หรือเห็นควรให้งดการสอบสวน แล้วเสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ เพื่อพิจารณาและมีความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140(1) ต่อไป

(2) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีข้อเท็จจริงหรือพยาน หลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้ เมื่อครบระยะเวลาตาม (1.1) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อ

กองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา 30 วัน ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการมีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน 3 เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติแล้วแต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น เว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

2) คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ แบ่งเป็น 2 กรณี

(1) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ก. คดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 2 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

ข. คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดแล้ว ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ โดยได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นทางคดีและเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจ ทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ต่อไป

(2) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วคดีมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้ภายในอายุความ ทั้งนี้ เมื่อครบระยะเวลาตาม (2.1) ก. และ ข. ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ภายในระยะเวลา 10 วัน นับตั้งแต่วันครบระยะเวลาตาม (2.1) ก. และ ข. ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ในครั้งแรกไม่เกิน 3 เดือน หลังจากครบกำหนดเวลาตามที่อนุมัติ

แล้ว แต่มีความจำเป็นต้องทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ขอขยายระยะเวลาไปยังหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน ตามเหตุแห่งความจำเป็นจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้นเว้นแต่ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการจะสั่งการเป็นอย่างอื่น

3) คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกมัดมือ หรือถูกมัดมือผูกข้อมือ หรือผูกข้อมือ ผ่าข้อมือ ในระหว่างการสอบสวน

(1) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงานสอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบกำหนดมัดมือ หรือผูกข้อมือ ผ่าข้อมือ ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้การขอมัดมือ หรือผูกข้อมือ ผ่าข้อมือ ให้กระทำในกรณีความจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้นเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

(2) กรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้มัดมือ ผ่าข้อมือ ผ่าข้อมือ หรือขาดมัดมือ ผ่าข้อมือ หรือเมื่อครบกำหนดมัดมือ ผ่าข้อมือ แล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรีบรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ทราบทันทีเพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น

4) คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

(1) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก และภายใน 3 เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือ ส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(2) ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณีมีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน รวมแล้ว

ต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

(3) เมื่อทำ การสอบสวนครบกำหนด 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่มีการปล่อยชั่วคราว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติ มาตรา 87 วรรคสี่ ถึงวรรคเก้าแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ อีกต่อไป ให้รีบรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบเพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนจนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้ อีกต่อไปหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น และรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันทีด้วยในการนำ ผู้ต้องหาไปยื่นคำ ร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหาให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไปศาลด้วยตนเอง เพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก สำหรับคดีที่มีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสืบสวนสอบสวนให้หัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวน เป็นผู้ไปแถลงศาลด้วยตนเอง

5) คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มี การจับกุม

(1) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไป และคดีจราจรทางบก และภายใน 3 เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มี การจับกุม หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือ ส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

(2) ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณีมีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็น ได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มี การจับกุม โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วยกรณีมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกิน 6 เดือน นับแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มี การจับกุม ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อขอ

อนุมัติขยายเวลาไปยังผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือ ส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ พร้อมด้วยเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ตามเหตุผลและความจำเป็น

6) ส่วนวนชั้นสูตรพลิกศพ

(1) ในกรณีที่มีความตายโดยผิดธรรมชาติ ซึ่งมีสาเหตุความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้รับผิดชอบทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาไปได้ โดยให้ขอขยายเวลาออกไปยังผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น พร้อมกับแสดงเหตุขัดข้องที่การสอบสวนไม่แล้วเสร็จไปด้วย ให้ผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้นพิจารณาอนุมัติขยายเวลาได้ตามเหตุผลและความจำเป็น และให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในบันทึกพนักงานสอบสวน

(2) ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้รองผู้บังคับการ หรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับการที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นทำการสอบสวนด้วยตนเอง และให้แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยให้ขอขยายเวลาออกไปยังผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น พร้อมกับแสดงเหตุขัดข้องที่การสอบสวนไม่แล้วเสร็จไปด้วยให้ผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น พิจารณาอนุมัติขยายเวลาได้ตามเหตุผลและความจำเป็น และให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในบันทึกพนักงานสอบสวน

7) การสอบสวนกรณีพิเศษ

คดีที่ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ใช้อำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ข้อ 12 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2536 ข้อ 4 ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานรายละเอียดตามลำดับชั้น ถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ภายใน 7 วัน พร้อมทั้งความเห็นไปด้วย (ปัจจุบัน หลังจากรายงานให้ ดร.ทราบแล้ว ไม่เห็น ดร.ตอบหนังสือดังกล่าวสักเรื่อง²³)

จากการศึกษา อำนาจการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย แยกเด็ดขาดกับอำนาจการฟ้องร้องคดี อำนาจการสอบสวนเป็นของตำรวจโดยพนักงานสอบสวนเพียงฝ่ายเดียว และทำการสอบสวนไปโดยตลอดจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ส่วนพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ฟ้องร้องคดี มีคดีบางประเภทเท่านั้นที่พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน คือคดีวิสามัญฆาตกรรม และการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน และความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งผู้ศึกษาคูแล้วว่าเป็นการคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและฝ่ายฟ้องร้องคดี ซึ่งเป็นหลักการที่ดี แต่สภาพปัญหาของพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นมีมากมายเหลือเกิน ซึ่งผู้ศึกษาจะได้สำมาเสนอในบทต่อไป

ที่กล่าวมาทั้งหมดในบทที่ 3 คือประวัติความเป็นมาของตำรวจ และความเป็นมาของพนักงานสอบสวน ตลอดจนมาถึงงานสอบสวนคดีอาญาและ พ.ร.บ.ที่มีโทษทางอาญา เกือบทั้งหมดทั้งหมดเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มี พ.ร.บ.ข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 และคำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 เพื่อประกอบตามบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 ส่วนในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะได้ศึกษาปัญหาของพนักงานสอบสวน และ ปัญหาของพนักงานสอบสวนหลังจากมีคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ต่อไป

²³ อุดลย์ แสงสิงห์แก้ว, “การอำนาจความยุติธรรมในคดีอาญา”, โรงพิมพ์ตำรวจ, หน้า 3-5

บทที่ 4

สภาพปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ ทำการสอบสวน

คำว่า “สอบสวน” ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) หมายถึง “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 บัญญัติไว้ว่า ในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือ ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้น นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขต อำนาจของตนได้

แสดงว่าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจการสอบสวน ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 18 ในกรุงเทพมหานคร คือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป ส่วน จังหวัดอื่นคือ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป

ปัจจุบันแล้ว เจ้าพนักงานปกครอง กฎหมายให้อำนาจการสอบสวน อยู่ 16 พระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร จึงเป็นอำนาจของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 16 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการ และ อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุ อำนาจ

และหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นๆ

หากถอดข้อความในส่วนของอำนาจตำรวจออกมาแล้วก็จะได้ว่าอำนาจในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งตำรวจ นั้น ๆ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ ได้มีกฎ ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ตาม มาตรา 16 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อระบุอำนาจหน้าที่ สายงานบังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไว้ โดยมีกฎหมายหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตำรวจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ใน พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกคำสั่งในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไว้ใน คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กันยายน 2556

1. สภาพปัญหาของพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นองค์กรใหญ่ มีสายงานบังคับบัญชา ตามลำดับชั้นที่ ยาวเริ่มต้นของผู้มีอำนาจการสอบสวนตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป จนถึง พลตำรวจเอก และ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้เรียงลำดับ ผู้มีอำนาจการสอบสวนจากข้างบนลงไปข้างล่างดังต่อไปนี้

1.1.1 ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.1.2 จเรตำรวจแห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.1.3 ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

1.1.4 ผู้บัญชาการ

1.1.5 รองผู้บัญชาการ

1.1.6 ผู้บังคับการ

1.1.7 รองผู้บังคับการ

1.1.8 ผู้กำกับการ

1.1.9 รองผู้กำกับการ

1.1.10 สารวัตร

1.1.11 รองสารวัตร

และ ตามคำสั่ง ตร.ที่ 419/2559 ได้ลำดับสายงานบังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไว้ใน บทที่ 4 มาตรการควบคุมการตรวจสอบ และการเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ในหัวข้อที่ 2 คือการควบคุมการสอบสวน ได้กำหนดตัวของหัวหน้าพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการทำงานของพนักงานสอบสวน คือ

1) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

2) ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

3) ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

4) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วประเทศ และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณี และยังมีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดสายงานบังคับบัญชาของตำรวจ ที่ยาวตั้งแต่ หัวหน้าสถานียันจนถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจให้คุณให้โทษกับพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ แท้ที่จริงแล้วผู้วิจัยขอยืนยันว่าผู้ปฏิบัติงานสอบสวน จริงๆ มีแค่ รองสารวัตร(สอบสวน) ,สารวัตร(สอบสวน) ,รองผู้กำกับการ(สอบสวน) เท่านั้น ซึ่งกระจายกันลงไปตามสถานีต่างๆในประเทศไทย นอกนั้นจะเป็นผู้สั่งการและร่วมลงชื่อในการสอบสวนเท่านั้น ปัญหาของพนักงานสอบสวนไทยจึงอยู่ที่สายงานบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินี้เอง โดยจะจำแนกเป็นข้อๆ ไปดังต่อไปนี้

(1) ปัญหา หัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อ 1) ,2) ,3) ,4) ไม่รู้กฎหมายและทำสำนวนการสอบสวนไม่เป็น หัวหน้าพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่ไม่รู้งานสอบสวน ที่รู้จริงมีไม่กี่คน ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการค้นการจับกุม สิทธิผู้ต้องหา เปลี่ยนแปลงใหม่แต่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวข้างต้นมักจะเข้ามาคุมการสอบสวนและบังคับให้พนักงานสอบสวนกระทำการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น หากเหตุเกิดเร่งรัดให้จับกุมผู้ต้องหาให้รวดเร็ว การรวบรวมพยานหลักฐานยังไม่สมบูรณ์ ก็บังคับให้ไปออกหมายจับด่วน ภายหลังทราบว่าผู้กระทำความผิดเป็นอีกคนหนึ่ง ทำให้ผู้ถูกจับคนแรกกลายเป็นแพะ หรือการรวบรวมพยานหลักฐานไม่

สมบูรณ์ภายหลังทำให้ผู้ต้องหาถูกศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างเร่งรัดอยากได้ตัวผู้ต้องหาอย่างเดียวไม่คำนึงถึงพยานหลักฐาน

1.2 ปัญหาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสั่งไม่รับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

ความผิด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามตัวชี้วัดที่ คณะกรรมการการข้าราชการพลเรือนกำหนดให้ตัวเลขการเกิดอาชญากรรมน้อย และหากเกิด จะต้องมีการจับกุมหากไม่มีผลการจับกุม ตัวชี้วัดก็ไม่บรรลุเป้า จึงทำให้ หัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อ 1) ,2) ,3) ,4) เน้นเรื่องรายงานตัวเลข สถิติคดีอาญาโดยจะเน้นไม่ให้มีคดีอาญาที่ประชาชนเป็นผู้เสียหายเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ หากเกิดขึ้นแสดงว่ามาตรการในการป้องกันไม่ดี กล่าวคือ หากท้องที่ไหนมีเหตุ ลักขโมยชิงปล้น ฆ่า และจับกุมตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้ เวลาประชุมระดับจังหวัด(กองบังคับการมีผู้บังคับการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ระดับจังหวัด) หัวหน้า (หัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับสถานี) ก็โดนผู้บังคับการตำว่าควบคุมสถิติคดีอาญาไม่ได้ และการประชุมระดับกองบัญชาการ (มีผู้บัญชาการซึ่งเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับภาค) ผู้บังคับการก็จะถูกผู้บัญชาการตำ จึงทำให้ผู้กำกับ(หัวหน้าสถานี และหัวหน้าพนักงานสอบสวนระดับสถานี) มาบังคับพนักงานสอบสวนด้วยวาจา ให้พนักงานสอบสวนไม่ให้รับคดีดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากไม่มีตัวผู้ต้องหา ซึ่งปัจจุบันเหตุลัทธิภัยที่จับกุมตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้ (ลัทธิภัยไม่มีตัว) มีจำนวนมากผู้วิชัยกล่าวพูดเลยว่ามากกว่าคดีที่สำนักงานตำรวจแถลงต่อสาธารณะ เกินครึ่งเป็นแน่แท้ ทำให้ผู้เสียหายเดือดร้อนและสังคมทั่วไปไม่รู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่า ที่จริงนั้นมีคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นจำนวนมากแต่ไม่ได้รับดำเนินการทำให้ผู้บริหารประเทศ(รัฐบาล) ไม่ทราบข้อมูลทีจริงนี้กว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติเอาอยู่ จึงไม่เพิ่มงบประมาณ หรือกำลังพลและอุปกรณ์ให้

1.3 ปัญหาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสั่งพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนเข้าข้างฝ่ายตนเอง

หัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อ 1) ,2) ,3) ,4) โดยเฉพาะ หัวหน้าพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจ (ผู้กำกับการ) ส่วนมากจะมาจากกรวิ่งเต้นเพื่อได้มาซึ่งตำแหน่งดังกล่าว เมื่อมาเป็นหัวหน้าสถานีและเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนก็จะถอนทุนคืน หรือมิเช่นนั้นก็จะเป็นเด็กนักรการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล หัวหน้าสถานีและหัวหน้าพนักงานสอบสวนดังกล่าวก็จะไปคลุกคลีกับนักรการเมืองหรือ ผู้มีอิทธิพลหากบุคคลดังกล่าวหรือสมุนบริวาร มีปัญหาหรือเป็นคู่อริกับชาวบ้านหรือประชาชนตาตาๆ หัวหน้าพนักงานสอบสวนก็จะบังคับทางวาจาให้พนักงาน

สอบสวนทำสำนวนการสอบสวนให้เป็นคุณกับฝ่ายนักการเมืองหรือผู้มอิทธิพลฝ่ายของตนซึ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมบิดเบี้ยว ประชาชนชาวบ้านตาต้ำซึ่งเป็นคู่กรณีจะเสียเปรียบเป็นอย่างมาก

1.4 ปัญหา ผู้จับและผู้ทำสำนวนการสอบสวนเป็นฝ่ายเดียวกัน

การอำนวยความสะดวกแต่คู่กรณีจึงมีน้อย ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่สถานีตำรวจขึ้นไปมีหัวหน้าพนักงานสอบสวนและหัวหน้าสถานีเป็นคนคนเดียวกัน จึงทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และในสถานีตำรวจมีทั้งภารกิจป้องกันและปราบปราม ควบคู่กับงานสอบสวนไปด้วย หากแต่งานสอบสวนกับงานปราบปรามภารกิจคนละอย่างกัน ก็งานสอบสวนนั้น เป็นงานหลังเกิดเหตุ ส่วนงานปราบปรามเป็นงานป้องกันไม่ให้เกิดเหตุ หาก ฝ่ายปราบปรามสืบสวน ซึ่งก็เป็นตำรวจ เป็นผู้ไปจับกุมผู้กระทำความผิดมา และส่งมอบให้พนักงานสอบสวนก่อนที่จะส่งตัวให้พนักงานสอบสวนก็นำไปดำเนินการต่างๆ(ค้นหาความจริงโดยวิธีต่างๆ) ถึงจะนำส่งได้ พนักงานสอบสวนก็เป็นตำรวจโรงพักเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามและสืบสวน การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้ที่ถูกจับกุม นั้นก็ต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ฝ่ายเดียวกัน หากไม่ดำเนินการดังกล่าวสำนวนการสอบสวน ก่อนส่งให้พนักงานอัยการ หัวหน้างานสอบสวน(ผู้กำกับหัวหน้าสถานี)เป็นผู้ลงนาม หัวหน้าพนักงานสอบสวน ก็ไม่ให้สำนวนการสอบสวนผ่านต้องให้พนักงานสอบสวนแก้ไขเข้าข้างฝ่ายของตน(ซึ่งเป็นสังขรณ์ทั่วไปในพวกเดียวกัน) ทำให้การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนตาต้ำที่ต้องหาคดีอาญาหรือถูกก่อกวนแกล้ง เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคดีวิสามัญฆาตกรรม (การตายโดยเจ้าพนักงานทำให้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติกรตามหน้าที่) หรือเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา มีคดีฆ่าตัดตอน เนื่องจากคดียาเสพติดเป็นจำนวนมาก มีคดีฆ่าคนตายเกิดขึ้นประเทศถึงประมาณ 2,000 กว่าคดี เบื้องหลังใครกระทำ อะไรเกิดขึ้น ก็รู้ๆ กันอยู่ แต่คดีดังกล่าวผิดปกติ คนถูกยิงตายจำนวนมาก แต่ก็จับคนยังไม่ได้สักคดี ทั้งที่จริงๆ แล้วก็รู้กัน ใครกระทำ ถ้าหากฝ่ายพนักงานสอบสวนไม่เล่นด้วย หัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อ 1), 2), 3), 4) ก็เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน บางรายเป็นการฆ่าผิดคน หรือมีผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง แต่พนักงานสอบสวนก็ทำอะไรไม่ได้

1.5 ปัญหางานสอบสวนขาดการสนับสนุนจากหัวหน้าพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นองค์กรใหญ่ และในแต่ละสถานี ก็จะมีเจ้าหน้าที่หลายด้าน คือ งานสอบสวน ,งานปราบปราม ,งานธุรการ ,งานสืบสวน ,งานจราจร โดยแต่ละด้านก็จะขึ้นตรงต่อหัวหน้าสถานี (หัวหน้าพนักงานสอบสวน) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสถานีตำรวจจะชอบปฏิบัติงานไซว์ โดยจะเน้นไปทางด้านงานปราบปราม งานสืบสวน งานจราจร และจะทุ่มงบประมาณไปงานดังกล่าวจนหมด แต่สำหรับงานสอบสวนเป็นงานปิดทอง

หลังพระ หัวหน้าสถานี (หัวหน้าพนักงานสอบสวน) มักไม่สนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ และกำลังพล บางสถานีพนักงานสอบสวนต้องทำหน้าที่เองทั้งหมด ทั้งขับรถเอง ไปตรวจที่เกิดเหตุเอง ลงประจำวันเอง เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนกำลังพลจากหัวหน้าสถานี ตำรวจ อีกทั้งปัจจุบันเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆของพนักงานสอบสวน ซื้อมาเองเกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ กระดาษ กล้องถ่ายภาพ หรือรถยนต์กับน้ำมันที่จะเดินทางไปที่เกิดเหตุ ผ่ากัซ ฯลฯ อีกทั้ง พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะไม่ได้รับพิจารณาเรื่องการเลื่อนขั้น เงินเดือน (ขั้นพิเศษ)เลย เพราะ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ หัวหน้าสถานี (หัวหน้าพนักงานสอบสวน) ไม่ค่อยสนับสนุนงานปิดทองหลังพระ

1.6 ปัญหาหัวหน้างานสอบสวนไปคลุกคลีกับนักการเมือง ผู้มีอิทธิพล และธุรกิจสีเทา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบาย ทางด้านชุมชนสัมพันธ์ (นโยบายดี)เนื่องจาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติขาดแคลนงบประมาณ (หรือนำงบประมาณไปใช้ทางอื่นไปมาก) จึงจะสั่งการให้ หัวหน้าพนักงานสอบสวน ตามข้อ 1),2),3),4) โดยเฉพาะ หัวหน้าพนักงานสอบสวน ประจำสถานีตำรวจ (ผู้กำกับการ) ของงบประมาณสนับสนุนจากพ่อค้าประชาชนในพื้นที่ เช่นการ สร้างตุ้มยาม หรือสร้างสถานีตำรวจ จะให้พ่อค้าประชาชนบริจาคที่ดิน หรือเงินเพื่อก่อสร้าง ไม่มีนโยบายซื้อที่ดินเอง ส่วนมากหัวหน้าสถานีและเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนก็จะของเงินจาก นักการเมือง ,ผู้มีอิทธิพล ,หรือเจ้าของธุรกิจสีเทา และคนกลุ่มนี้ก็จะมีความหรือปัญหาเข้ามาหาพนักงานสอบสวนมาก ซึ่งหากคนเหล่านี้มีปัญหาหรือเป็นคู่กรณีกับชาวบ้านหรือประชาชนตา ค่ำๆ หัวหน้าพนักงานสอบสวนก็จะเข้าข้างคนกลุ่มดังกล่าวเพราะเคยมีบุญคุณกับสถานีตำรวจหรือ ให้การสนับสนุนเงินกับตำรวจ และ หัวหน้าพนักงานสอบสวนก็มักจะ

บังคับทางวาจาให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนให้เป็นคุณกับฝ่าย นักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล หรือเจ้าของธุรกิจสีเทา ดังกล่าวซึ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมบิดเบี้ยว ประชาชนชาวบ้านตา ค่ำๆซึ่งเป็นคู่กรณีจะเสียเปรียบในการต่อสู้คดี

2. ปัญหาของพนักงานสอบสวนจากคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559

จากการที่สังคมหรือบุคคลภายนอก รวมถึงนักวิชาการทางกฎหมาย ดูเหมือนว่า ต้องการปฏิรูปตำรวจ ส่วนพนักงานสอบสวนเอง ก็ต้องการที่จะแยกงานสอบสวนออกจาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเสียงดังขึ้นเรื่อยๆ ในยุคนี้ ซึ่งเป็นรัฐบาล คสช. หากต้องการแก้ไข กฎหมาย หรือดำเนินการต่างๆ จะเป็นไปได้ง่ายมาก เพราะไม่ต้องผ่านระบบรัฐสภา แต่แล้วรัฐบาล ยุค คสช. และผู้บังคับบัญชาในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ต่างก็ไม่ต้องการที่จะแยกงาน

สอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แม้ว่าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะเคยให้สัมภาษณ์กับนักข่าวว่า พนักงานสอบสวนตัวก๊ออันตรายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ตาม และแล้วเช้าวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 ได้มี คำสั่ง หัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 เรื่อง การกำหนดตำแหน่งข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน โดยใจความสำคัญในประกาศฉบับนี้คือ

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559

เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปด้านการบริหารราชการแผ่นดินและกระบวนการยุติธรรม สมควร ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเสียใหม่ให้สอดคล้องกับโครงสร้างและระบบการบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อันจะส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในงานการสอบสวน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิกความใน (4) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน ฯลฯ

“(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับการใช้ อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น”

ข้อ 2 ให้ยกเลิกความในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 44 ตำแหน่งข้าราชการตำรวจมีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 2) จเรตำรวจแห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 3) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- 4) ผู้บัญชาการ
- 5) รองผู้บัญชาการ
- 6) ผู้บังคับการ
- 7) รองผู้บังคับการ
- 8) ผู้กำกับการ
- 9) รองผู้กำกับการ
- 10) สารวัตร

- 11) รองสารวัตร
- 12) ผู้บังคับหมู่
- 13) รองผู้บังคับหมู่

ก.ตร. จะกำหนดให้มีตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยจะให้มีชื่อตำแหน่งใดเทียบ กับตำแหน่ง ตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยให้กำหนดไว้ในกฎ ก.ตร.”

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “การกำหนดจำนวนตำแหน่งข้าราชการตำรวจตั้งแต่ ตำแหน่งผู้บังคับการ หรือตำแหน่ง เทียบเท่าขึ้นไปในส่วนราชการต่าง ๆ ต้องได้รับความเห็นชอบ จาก ก.ต.ช. ก่อน”

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งขของมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 46 ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 (9) (10) และ (11) ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน ได้รับเงิน เพิ่มเป็นกรณีพิเศษ ตามระเบียบที่ ก.ตร. กำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง” ฯลฯ

(ข้อ 5-8) ฯลฯ

ข้อ 9 ตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) ในส่วน ราชการใดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ได้รับการกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้เป็นตำแหน่งตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี ในส่วนราชการ นั้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ใดดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 อยู่ในวันก่อนวันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้นั้นเป็น ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี และให้ผู้นั้น ดำรง ตำแหน่งดังกล่าวยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจและหน้าที่เช่นเดิมไปพลางก่อน จนกว่าการ ดำเนินการ ตามวรรคสามจะแล้วเสร็จ

ให้ ก.ตร. กำหนดหรือตัดโอนตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง จากส่วนราชการหนึ่งไปเพิ่มให้ อีก ส่วนราชการหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้สั่ง แต่งตั้ง ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนนั้น ให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่คำสั่งนี้ใช้บังคับ ให้ผู้ดำรง ตำแหน่งตามวรรคสองยังคงได้รับเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจ แห่งชาติ พ.ศ. 2547 จนกว่าการดำเนินการตามวรรคสามจะแล้วเสร็จ

ข้อ 10 บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติ ของคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึงพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ พนักงานสอบสวน

ผู้ชำนาญการ และพนักงานสอบสวนตามมาตรา 44 (9) (10) และ (11) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ให้ถือว่าอ้างถึงข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 (9) (10) และ (11) ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน แล้วแต่กรณี คำสั่งนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2559

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ²⁴

คำสั่งนี้มีผลตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 และต่อมาวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ตร.ที่ 0009.13/626 เรื่อง เรียกชื่อตำแหน่งพนักงานสอบสวน โดย คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ได้กำหนดหรือตัดโอนตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้ง ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนนั้น ให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 44 (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) ก็คือ

44(6) ก็คือ พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ โอนไปเป็นตำแหน่งผู้บังคับการ (ชื่อเท็จจริง ยังไม่มีการแต่งตั้ง)

44 (7) ก็คือ พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ โอนไปเป็นรองผู้บังคับการ

44 (8) คือ พนักงานสอบสวน ผู้ทรงคุณวุฒิ โอนไปเป็นผู้กำกับการ

44 (9) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ โอนไปเป็นรองผู้กำกับการ(สอบสวน)

44 (10) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ โอนไปเป็น สารวัตร(สอบสวน)

และ 44 (11) พนักงานสอบสวน โอนไปเป็น รองสารวัตร (สอบสวน)

การยกเลิกหรือยุบตำแหน่งพนักงานสอบสวน ตาม มาตรา 44 แห่ง พ.ร.บ.ข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 นั้น เท่ากับเป็นการยกเลิกตำแหน่งของพนักงานสอบสวน และการเลื่อนตำแหน่งที่ใช้วิธีการประเมิน คงกลับไปเป็นตำแหน่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งกลับไปเป็นตำแหน่งในสายงานของตำรวจเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาอีกครั้ง และคำสั่งดังกล่าวคงเหลือไว้แต่ ผู้ปฏิบัติงานสอบสวนก็คือ รองผู้กำกับการ(สอบสวน) (ตำแหน่งเดิม พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ), สารวัตร(สอบสวน) (ตำแหน่งเดิมพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ) รองสารวัตร (สอบสวน) (ตำแหน่งเดิมพนักงานสอบสวน)

โดยก่อนหน้าไม่มีวิวัฒนาการที่จะออกคำสั่งดังกล่าวมาก่อน เพราะมีเสียงจากนักวิชาการ และพี่น้องประชาชน ต้องการที่จะแยกงานสอบสวนออกจากตำรวจไปตั้งสำนักงานสอบสวน

²⁴ ที่มา คำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 36 ง หน้า 7-9 ลงวันที่ 5 ก.พ.59

แห่งชาติ แต่กลับออกคำสั่งเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนออกมามาตรงข้ามกับเหตุการณ์ปัจจุบัน คือ เป็นการยกเลิกตำแหน่งของพนักงานสอบสวนและเมื่อยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นตำแหน่งวิชาชีพเฉพาะ คำตอบแทนประจำตำแหน่ง ก็เป็นการยกเลิกโดยปริยาย

การออกคำสั่งที่ 7/2559 ยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนทุกระดับตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอ ก็ไม่มีผู้ใดทราบเหตุผลที่แท้จริง แต่น่าจะมาจากเหตุที่ว่าชิงตัดไฟแต่ต้นลม เนื่องจากพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต้องการแยกงานสอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติตั้งกรมสอบสวนคดีอาญาสังกัดกระทรวงยุติธรรม และได้รับแรงสนับสนุนจากนักวิชาการด้านกฎหมาย ประชาชน ซึ่งหากพนักงานสอบสวนได้แยกออกไปจริงจะมีผลกระทบต่อการทำงานด้านปราบปรามและสืบสวน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นอย่างมาก เพราะการทำงานของตำรวจสายปราบปรามและสืบสวนค่อนข้างจะหมิ่นเหม่กระทบกระเทือนสิทธิของประชาชน และมักจะไม่ปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนต้องคอยตามแก้ปัญหาต่างๆทางคดีให้เสมอมา และหากงานสอบสวนแยกออกไป จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปราบปรามสืบสวนทำงานลำบาก หากพลาดพลั้ง อาจต้องตกเป็นผู้ต้องหา เสียเองและพนักงานสอบสวนเมื่อไม่เป็นพวกเดียวกันและผู้บังคับบัญชาของตำรวจไม่สามารถ สั่งการหรือบังคับพนักงานสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนก็จะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามอำนาจหน้าที่ จะสร้างผลร้ายให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นอย่างมาก อีกประการหนึ่ง น่าจะมาจาก ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงในปัจจุบันของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่เคยผ่านงานสอบสวนมาก่อน หรือผ่านก็น้อยมาก จึงไม่เข้าใจหลักการ ทำงานของพนักงานสอบสวน และกล่าวหาว่าพนักงานสอบสวนโศกโเวกีนไป แล้วต่อไปภายภาคหน้า จะมีปัญหาด้านการแต่งตั้งโยกย้ายอนาคตพนักงานสอบสวนจะเข้าข่าย 33 เปอร์เซ็นต์ที่ถูกลง. จะต้องแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น มากเกินไป ซึ่งข้อเท็จจริงแล้วเป็นไปได้น้อยมาก เพราะพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ มาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีวุฒิ นิติศาสตร์บัณฑิต โดยเฉลี่ยจะมีอายุมาก ทั้งนี้ เกษียณอายุราชการสูงสุดก็น่าจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ(รองผู้กำกับการสอบสวน) ส่วนน้อยมากที่จะประเมินผ่านขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ หรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ เพราะการประเมินมีกฎเกณฑ์และมีการสอบและที่สำคัญข้อสอบออกประเด็นปัญหายากมาก อีกทั้งพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่ได้จบนักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่จบนิติศาสตร์ ไม่มีเส้นสาย รุ่นต่างๆที่จะคอยช่วยเหลือสนับสนุนกัน ในจำนวนพนักงานสอบสวนทั้งหมดประมาณ 1 หมื่นคนมีพนักงานสอบสวนที่จบจาก นักเรียนนายร้อยตำรวจไม่ถึง 500 นาย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพนักงานสอบสวนแค่ตอนจบใหม่ 2-3 ปี จากนั้นก็ย้ายเปลี่ยนสายงาน

ไป บางนายก็เป็นพนักงานสอบสวนแต่ชื่อ ส่วนตัวไปช่วยราชการอยู่งานอื่นก่อนแล้ว ส่วนผู้ที่จบจากนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เหลือปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวน ก็คือพวกสัน โดษ รักสงบหรือบุคคลที่ไม่เอาพวกและไม่มีเส้นสายเท่านั้น อย่างตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน มีพนักงานสอบสวนทั้งหมด 65 นาย มีผู้ที่จบจากนักเรียนนายร้อยตำรวจเพียง 3 นาย เท่านั้น ส่วนอีก 62 นาย มากจากผู้ที่มีความรู้นิติศาสตร์บัณฑิตทั้งหมด

จากการที่ คสช.มีคำสั่ง 7/2559 โดยมีสาระสำคัญคือการยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวน จะสร้างปัญหาให้กับพนักงานสอบสวนอย่างไรได้สัมภาษณ์อดีต พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ ,พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ, พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ และ พนักงานสอบสวน ดังต่อไปนี้คือ²⁵

1. พ.ต.อ.พิรพัฒน์ โลไทยสงค์ รองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน (ตำแหน่งในอดีตพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ) อายุ 57 ปี นักเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่นที่ 34 รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อายุราชการ 39 ปี การทำงานด้านสอบสวน 30 ปี

2. พ.ต.อ.ชญาณ์นนท์ อุ่นแก้ว ผู้กำกับการ(สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน (ตำแหน่งในอดีตพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ) อายุ 55 ปี คุณวุฒินิติศาสตร์บัณฑิต , รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร อายุราชการ 35 ปี การทำงานด้านสอบสวน 24 ปี

3. พ.ต.ท.จำลอง แก้วดีบ รองผู้กำกับการ(สอบสวน) สถานีตำรวจภูธรแม่ทา จังหวัดลำพูน (ตำแหน่งในอดีต พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ) อายุ 58 ปี คุณวุฒินิติศาสตร์บัณฑิต อายุราชการ 38 ปี การทำงานด้านสอบสวน 28 ปี

4. พ.ต.ท.ทองดี จิตทะ สารวัตร (สอบสวน) สถานีตำรวจภูธรเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน (ตำแหน่งในอดีตพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ) อายุ 45 ปี คุณวุฒินิติศาสตร์บัณฑิต เนติบัณฑิตไทย อายุราชการ 22 ปี การทำงานด้านสอบสวน 12 ปี

5. ร.ต.อ.ชูชาติ จิตรครบุรี รองสารวัตร(สอบสวน) สถานีตำรวจภูธรลี่ จังหวัดลำพูน (ตำแหน่งในอดีตพนักงานสอบสวน) อายุ 50 ปี คุณวุฒินิติศาสตร์บัณฑิต อายุราชการ 24 ปี การทำงานด้านสอบสวน 5 ปี

สรุปรวมได้ว่าจากการยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 มีปัญหากับพนักงานสอบสวนดังต่อไปนี้คือ

²⁵ ที่มา คำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 36 ง หน้า 7-9 ลงวันที่ 5 ก.พ.59

1) การยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนเป็น ชนวนเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ พ.ต.ท. จันทร ชัยสวัสดิ์พนักงานสอบสวน ผู้ชำนาญการพิเศษ สน.เทียนทะเล และเลขาธิการสมาคมพนักงานสอบสวนแห่งชาติ ใช้เชือกผูกคอเสียชีวิตภายในบ้านพักย่านบางบอน ทั้งที่ตนเองสอบและประเมินผ่านพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิและรอคำสั่งการแต่งตั้งเท่านั้น ซึ่งเชื่อได้อย่างนอนว่าสาเหตุที่ฆ่าตัวตายมาจากปัญหาการยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวน

2) จะเกิดปัญหาพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่มืออาชีพเพราะหลังจากยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวน ตำรวจสายงานอื่นจะย้ายมาเป็นหรือย้ายออกไปเป็นสายงานอื่นก็ได้ ทั้งที่ข้อเท็จจริง ตำแหน่ง พนักงานสอบสวน ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนอยากเป็นก็มาดำรงตำแหน่งนี้ได้ เพราะตำแหน่ง

3) พนักงานสอบสวน เป็นวิชาชีพเหมือนแพทย์,เหมือนวิศวกร ที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน จะให้คนอื่นที่ไม่เคยผ่านงาน มาทำไม่ได้ การทำงานด้านสอบสวนต้องอยู่ในสายงานยาวนาน ถึงจะสร้างสมประสบการณ์ เกิดความชำนาญ เป็นผู้เชี่ยวชาญโดยแท้ ไม่ใช่เป็นแต่ชื่อตำแหน่งที่เห็นเป็นกัน องค์กรควรจะต้องไว้ด้วยซ้ำ เพราะเป็นบุคลากรที่หายาก ต้องใช้เวลาพุ่มพุก สร้างกันมานับสิบปี และการเจริญเติบโตในหน้าที่การงานต้องต่างจากสายงานสืบสวน สายงานป้องกันปราบปราม ที่สามารถไขว้ผลงานสู่สาธารณะได้มากกว่า พนักงานสอบสวน ทำงานเหมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระ และเป็นตำแหน่งที่จะต้องใช้ความรู้ความชำนาญทางด้านกฎหมาย อีกทั้งต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานที่จะเอาผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ตัวอย่างเช่น คำสั่งแต่งตั้งที่ผ่านมา แต่งตั้งให้รองสารวัตรนิติกร มาดำรงตำแหน่งสารวัตร (สอบสวน) สถานีหนึ่งในจังหวัดลำพูน แต่ปรากฏว่าทำงานไม่ได้ จึงไปขอช่วยราชการงานอื่น ซึ่งทำให้ตำแหน่งพนักงานสอบสวนที่ สถานีตำรวจดังกล่าวขาดแคลนสร้างปัญหาให้คนทำงานมาก

4) จะเกิดปัญหาพนักงานสอบสวนสมองไหล และขาดแคลน เนื่องจากขอย้ายสายงานไปอยู่สายงานอื่นจำนวนมาก สมัยก่อนเมื่อ 20 ปีที่แล้ว “กรมตำรวจ” ประสบปัญหา “ขาดแคลน” ตำรวจที่จะมาทำงานสอบสวน เพราะรองสารวัตรสอบสวน(รอง สวส.) หรือสารวัตรสอบสวน(สวส.) ทำงานระยะหนึ่งก็ไม่สามารถเติบโตในหน้าที่การงานได้เหมือนสายงานอื่น เพราะทำแค่ส่วนงานสอบสวน จึงขอย้ายออกไปอยู่สายอื่น กรมตำรวจ จึงแก้ไขปัญหาเบื้องต้นด้วยการกำหนดตำแหน่ง รองสารวัตร(สบ.1) สารวัตร(สบ.2)และรองผกก.(สบ.3)และได้เงินประจำตำแหน่ง เหมือนสายปราบปรามและสายสืบสวน การทำงานในสายงานสอบสวน ผ่านมาระยะหนึ่งก็เกิดปัญหา “สมองไหล” ขึ้นมาอีกครั้ง หลังจากกระทรวงยุติธรรม ศาล และอัยการ มีการขยับอัตราเงินประจำตำแหน่งสูงขึ้น รวมทั้งพนักงานสอบสวนของตำรวจก็มาดันกันที่ สบ.3 ไม่ได้

เติบโตขึ้นไปอีก จึงโอนย้ายออกไปปรับเงินที่สูงขึ้นในหน่วยงานอื่นๆ แห่งการสอบสวนจึงถูกเปิดออกใหม่ ปรับเป็น สบ.1 เป็นพนักงานสอบสวน เทียบเท่ารองสารวัตร สบ.2 เป็น พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ เทียบเท่า สารวัตร สบ.3 เป็น พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ เทียบเท่า รองผู้กำกับ สบ.4 เป็น พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ เทียบเท่า ผู้กำกับ สบ.5 เป็น พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ เทียบเท่า รองผู้บังคับการ และสบ.6 เป็นพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เทียบเท่า ผู้บังคับการ พร้อมทั้งปรับเพิ่มเงินประจำตำแหน่งเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่พนักงานสอบสวนประมาณ 12,000 บาท จนถึงพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญ 25,000 บาท (เนื่องจาก สบ.6 พนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เทียบเท่า ผู้บังคับการ ยังไม่มีผู้ที่สอบประเมินผ่านได้) พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ต่างก็พอใจในตำแหน่งของตน เพราะเนื่องจากสามารถประเมินและสอบเลื่อนไหลไปถึงระดับนายพลโดยไม่ต้องไปวิ่งเต้นหรือเสียเงินเสียทองแล้ว สิ่งสำคัญคือพอใจกับเงินประจำตำแหน่งที่สามารถเลี้ยงชีพตนให้เหมาะสมกับการอำนวยความสะดวกธรรมชาติให้กับประชาชน

5) ส่งผลให้สถานีตำรวจขนาดใหญ่ที่มีคดีจำนวนมาก ขาดพนักงานสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถให้การปรึกษา ควบคุมดูแล ทำให้สำนวนการสอบสวนอาจไม่สมบูรณ์ หรือมีข้อบกพร่องมาก เนื่องจาก พนักงานสอบสวนยศพันตำรวจเอก(พนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ)ที่ทำหน้าที่หัวหน้างานสอบสวนสถานี เดิมนั้น ซึ่งเป็นบุคคลกรมีความรู้สามารถ และประสบการณ์ในงานสอบสวนมานาน สามารถเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายและการสอบสวนแก่พนักงานสอบสวนได้เป็นอย่างดี ถูกเปลี่ยนตำแหน่งจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็น ผู้กำกับ (สอบสวน) ไม่มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนตามกฎหมายอีกต่อไปนอกจากนั้นยังถูกแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งประจำกองบังคับการสืบสวนภาค ภาคละ 40-50 คน กลายเป็นกำลังพลว่างงาน และบางส่วนก็กำลังจะถูกส่งตัวให้กลับไปหางานทำที่จังหวัด โยนกันไปมาเป็นบุคลากรที่ไม่พึงประสงค์อยู่ขณะนี้รวมกว่า 700 คนและเป็นปัญหา เดือดร้อนทั้งสถานะทางราชการเป็นเจ้าไม่มีศาล ไม่มีที่หนึ่งทำงาน บางคนต้องเดินทางจากที่พักเดิมไปทำงานที่ตำรวจภาคแบบไปเช้า-เย็นกลับ เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายการเดินทาง หรือต้องเช่าบ้านพักส่วนผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนประจำสถานีซึ่งไม่เพียงพอต่อปริมาณคดีอยู่แล้วก็มีจำนวนน้อยลงไปอีก ทำให้ภาระงานหนักยิ่งขึ้น กระทบต่อขวัญกำลังใจทั้งผู้กำกับ (สอบสวน) ผู้ว่างงาน และผู้ปฏิบัติงานสอบสวนเวรสถานีตำรวจทุกระดับอย่างร้ายแรงยิ่ง เช่น เมื่อวันที่ 5 เม.ย.59 เวลาประมาณ 07.30 น. พันตำรวจโท ปัญญาลักษณ์ เปรมปรีห์ สารวัตร (สอบสวน) สภ.ทุ่งคอก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ตัดสินใจใช้อาวุธปืนพกประจำกายยิงตัวตายที่บ้านพักตำรวจหลังสถานีอีกหนึ่งราย พร้อมเขียนจดหมายบอกว่า "เหตุที่ต้องทำอย่างนี้เพราะทำงานไม่ไหวแล้ว"

6) พนักงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจทำงาน เนื่องจาก คำสั่งดังกล่าวทำให้ การเลื่อนตำแหน่งพนักงานสอบสวน โดยการประเมินถูกยกเลิกไป และทำให้ประจำตำแหน่ง พนักงานสอบสวนระดับผู้เชี่ยวชาญถูกยกเลิกไป เนื่องจากไม่มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนที่จะมี สิทธิได้รับเงินตำแหน่งตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติอีกต่อไป

ที่กล่าวมาทั้งหมด ข้างต้นเป็นบทสรุปการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้ที่ ปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวนในอดีตที่ก่อนจะมีคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่งาน สอบสวนมาก่อนจะมีคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 และปัจจุบันยังปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนอยู่ บทสัมภาษณ์นี้จะเป็นข้อมูลที่น่าไป สรุปและเป็นข้อเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

แนวคิดละทฤษฎีการสอบสวนโดยทั่วไป คือ การสอบสวนมีหลักแนวคิดอยู่ว่าจะต้องค้นหาความจริงและนำเหตุผลมาใช้เป็นหลัก ในการสอบสวนรบบพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่เป็นความจริงและถูกต้องอันจะทำให้ เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริงได้อย่างแน่แท้ แนวคิดนี้มีองค์ประกอบย่อย 2 ส่วน

1.1 หลักค้นหาความจริง (Principle of Truth Finding)

การดำเนินคดี อาญา ในชั้นสอบสวนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อระบบการดำเนินการกระบวนยุติธรรมทางอาญา เพราะถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ ความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมอาจไม่เกิดขึ้น หาก พยานหลักฐานที่ได้มาจากกระบวนการในชั้นสอบสวนไม่ดี

1.2 หลักเหตุผล (Principle of Rationality)

ความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ของพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายการดำเนินคดีอาญา (criminal proceedings) เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย อาญา โดยองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ทนายความ ราชทัณฑ์สถานพินิจและคุ้มครอง ตลอดจน สหวิชาชีพอื่น ๆ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์เป็น ขั้นตอนปฏิบัติหน้าที่เชื่อมโยง สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อทำให้เกิดความสมดุลทางกฎหมายและบังเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม

การดำเนินคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริง (search of truth) หรือตรวจสอบความจริง (examination) ในคดีอาญา เพื่อชี้ขาดตัดสินคดีอันจะยังผลให้เกิดความยุติธรรมในสังคม อีกทั้งส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อย (social peace and public order) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

หลักการหรือทฤษฎีที่นำมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา ปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับ อย่างสากลว่า มี 2 ทฤษฎีหรือ 2 รูปแบบ (model)

1.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (crime control model)

เป็น ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญาเต็มรูปแบบ

1.2.2 ทฤษฎีหลักนิติธรรม (due process model)

ทฤษฎีการดำเนินคดีอาญารูปแบบหลักนิติธรรมมุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของบุคคลและของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ

ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ของนานาประเทศในโลกนี้ ส่วนใหญ่เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ผู้มีหน้าที่ดำเนินการคดีอาญานั้น คือ พนักงานอัยการ คดีจะเริ่มจากการสอบสวนและการฟ้องร้องจะอยู่ในกระบวนการเดียวกัน เจ้าพนักงานตำรวจเป็นเพียงผู้สอบสวนและรวบรวม พยานหลักฐานเบื้องต้นและเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือพนักงานอัยการเท่านั้น ส่วนประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย นั้นอำนาจการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาเป็นของ ตำรวจ

1.3 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบกับประเทศที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) ประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และได้รับอิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศส เช่นเดียวกัน การดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา เอกชนหรือประชาชน ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองได้เลย ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนของรัฐ ในการดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการไม่ใช่มีหน้าที่เฉพาะฟ้องคดีเท่านั้นแต่มีหน้าที่ รับผิดชอบในเรื่องการสอบสวนด้วย ตำรวจฝรั่งเศส ถือได้ว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกิดขึ้นเบื้องต้น เพื่อส่งให้พนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนในคดีที่เกิดขึ้นนั้นต่อไป

1.3.1 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส

เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ในการควบคุมกำหนดทิศทางในการสอบสวน การทำการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงานอัยการ อีกทั้งพนักงานอัยการมีอำนาจให้คุณให้โทษแก่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีได้

1.3.2 หลักการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส

เป็นหลักการที่ไม่แยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี ซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่นานาประเทศในโลกส่วนใหญ่ใช้กันในปัจจุบัน

1.4 เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย

1.4.1 การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจ

ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของประเทศฝรั่งเศส จะมีนักการเมือง คือนายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี เป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี ที่มีอำนาจการสอบสวน ส่วนของตำรวจประเทศไทยเรานั้นผู้มีอำนาจการสอบสวนคือพนักงานสอบสวนที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

1.4.2 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส

เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ในการควบคุมกำหนดทิศทางในการสอบสวน ตำรวจถือได้ว่าเป็นเพียงผู้ช่วยของพนักงานอัยการและอยู่ภายใต้กำกับดูแลของพนักงานอัยการ อีกทั้งพนักงานอัยการมีอำนาจให้คุณให้โทษแก่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีได้ ส่วนอำนาจการสอบสวนของตำรวจไทยแยกออกจากการฟ้องร้องคดี ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาทั้งหมด และทำการสอบสวนไปโดยตลอดจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ส่วนพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ฟ้องร้องคดี

1.4.3 ส่วนอำนาจอย่างอื่นเช่น การตรวจค้น

ตรวจสถานที่เกิดเหตุ เก็บวัตถุพยาน ผู้ศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่ก็คล้ายกัน อาจเนื่องมาจากประเทศไทยนำเอากฎหมายของฝรั่งเศสมาเป็นต้นแบบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศไทย เพียงแต่วันควบคุม ไม่เท่ากัน เช่นพนักงานสอบสวนของตำรวจไทยควบคุมผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมง ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีของฝรั่งเศส สามารถควบคุม บุคคลที่มีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดไว้ 24 ชั่วโมง แต่อาจขยายไปได้อีก 24 ชั่วโมง โดยขออำนาจขยาระยะเวลาควบคุมตัวออกไปจากอัยการแห่งสาธารณรัฐ เวลาการตรวจค้น ไม่ตรงกัน และการเข้าตรวจค้นบ้านของบุคคลที่มีความสำคัญของประเทศฝรั่งเศส จะต้องทำการตรวจค้นโดย ผู้พิพากษา

1.5 การสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น

ตาม พ.ร.บ.ตำรวจของญี่ปุ่น ตำรวจมีหน้าที่ในการคุ้มครองชีวิตบุคคล และทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปราม จับกุมผู้ต้องหา จัดการจราจร รักษาความปลอดภัยและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะ อีกทั้งยังเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ญี่ปุ่น มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำความผิดในคดีอาญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐให้อำนาจในขั้นตอนการสอบสวนไว้อย่างกว้างขวางที่จะต้องแสวงหา

พยานหลักฐานต่างๆ ที่เกิดขึ้นเบื้องต้น เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดส่งให้พนักงานอัยการ ฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษ การสอบสวนคดีอาญาของตำรวจญี่ปุ่น เป็นไปดังนี้

1.5.1 ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บัญญัติบังคับให้ตำรวจสอบสวน (shihou keisatsu shokuin, judicial police official) มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา และความผิดตามกฎหมายอื่น มีหน้าที่แสวงหาพยาน และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น คดีอาญาส่วนใหญ่ ตำรวจสอบสวนเป็นผู้สอบสวนและส่งสำนวนให้อัยการฟ้อง ส่วนอัยการก็มีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกัน แต่เป็นดุลยพินิจ ที่จะสอบสวนหรือไม่ก็ได้

1.5.2 โดยสรุปแล้วการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้น

ตำรวจสอบสวนสามารถสอบสวนและดำเนินการ โดยอิสระ เว้นแต่คดีดังกล่าวเป็นคดีสำคัญ ซึ่งพนักงานอัยการสามารถเข้ามาร่วมทำการสอบสวน หรือเข้ามาควบคุมการสอบสวนในคดีนั้น โดยตรงได้ ในเบื้องต้นเมื่อมีการกระทำความผิดคดีอาญาเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนพนักงานอัยการอาจเข้ามาดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้ ซึ่งในการเข้ามาสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น หลังจากที่ได้รับการส่งสำนวนการสอบสวนเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว พนักงานอัยการจะสอบสวนปากคำผู้ต้องหา หรือเหยื่ออาชญากรรม และพยานด้วยตนเอง รวมทั้งจะตรวจสอบพยานหลักฐานทางกายภาพ หรือหลักฐานอื่นๆ ที่ตำรวจสอบสวนได้รวบรวมมาจากที่เกิดเหตุหรือที่อื่น อีกทั้งพนักงานอัยการสามารถเข้ามาควบคุมการสอบสวนและแนะนำเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานการดำเนินคดีอาญาให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อีกด้วย

1.6 เปรียบเทียบการสอบสวนคดีอาญาของ ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย

1.6.1 การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจ

ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของประเทศญี่ปุ่นคือตำรวจฝ่ายสอบสวนก็เช่นเดียวกันกับประเทศไทย ที่ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนไว้ ส่วนฝ่ายการเมืองนั้นเป็นผู้กำหนดนโยบายระเบียบการปฏิบัติงาน ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงหรือควบคุมการสอบสวนได้ การสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่น เป็นอำนาจของตำรวจและพนักงานอัยการ โดยต่างฝ่ายต่างมีอำนาจในการสอบสวนที่อิสระ หากแต่พนักงานอัยการสามารถเข้ามาควบคุมกำหนดทิศทางในการสอบสวนของตำรวจได้ และตำรวจสอบสวนกับพนักงานอัยการมองว่าเป็นการร่วมมือในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาให้เป็นไปอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานออกมาสมบูรณ์และรัดกุม มากที่สุด

1.6.2 ส่วนอำนาจการสอบสวนของไทยนั้น

แยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี ตำรวจไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาทั้งหมด และทำการสอบสวนไปโดยตลอดจนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น ส่วนพนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการทำสำนวนของพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ฟ้องร้องคดี มีคดีบางประเภทเท่านั้นที่พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน คือ คดีวิสามัญฆาตกรรม และการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน และความผิดนอกราชอาณาจักร

1.7 ความเป็นมาของพนักงานสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย

สมัยโบราณ ประเทศไทยของเรายังไม่มีพนักงานสอบสวนและศาล การจับกุมตัวผู้ต้องหามาสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน และมัดฟ้องฝากขัง ยังไม่มี หากมีผู้กระทำความผิดและเจ้าหน้าที่จับกุมตัวผู้ต้องหาได้ก็จะมาสอบสวนยังที่ทำการของเจ้าเมืองนั้นๆ และก็ทำการสอบสวนและพิจารณาคดีไปในขั้นตอนเดียวกัน ต่อมาหลังจากได้มีวิวัฒนาการและเริ่มตั้งกระทรวง ทบวง กรม และศาลขึ้นแล้ว ก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องหามาสืบพยานหรือมาพิพากษาที่ศาลจะต้องมีการสอบสวนปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานโดยฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน ก็คือพนักงานสอบสวนนั่นเอง งานสอบสวนในปี พ.ศ. 2488 เจ้าพนักงานที่มีอำนาจการสอบสวนคือฝ่ายตำรวจและฝ่ายปกครอง กล่าวคือ หากฝ่ายใดได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ และหรือติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ฝ่ายนั้นมีหน้าที่สอบสวนดำเนินคดี

ต่อมาผู้ที่มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาจะเปลี่ยนไปมาระหว่างตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครอง จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2523 ได้มีการปรับปรุงการสอบสวนคดีอาญาใหม่ โดยได้กำหนดให้อำนาจสอบสวนคดีอาญายังคงเป็นของฝ่ายตำรวจ และฝ่ายปกครอง โดยได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ให้ใช้บังคับกับการดำเนินคดีอาญาทั่วราชอาณาจักร โดยมีหลักการคงเดิม คือ อำนาจการสอบสวนตกอยู่กับฝ่ายตำรวจ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอมีอำนาจจับ และรวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวนได้ และยังมีอำนาจควบคุมการสอบสวน หากแต่ฝ่ายตำรวจพยายามจะแยกงานสอบสวนมาทำการสอบสวนเพียงฝ่ายเดียว เพื่อให้การสอบสวนสอดคล้องกับ สภาวะปัจจุบัน และการสอบสวนทำการสอบสวนได้รวดเร็ว ต่อเนื่องเป็นธรรม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจแต่เดิมสังกัดขึ้นตรงต่อ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีภารกิจบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และต่อมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 เรื่องการอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางอาญาการทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการ

สอบสวนคดีอาญา มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2556 หากแต่ฝ่ายปกครองยังถือว่า ฝ่ายปกครองมีอำนาจการสอบสวนและยังสามารถเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในคดีต่างๆได้ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 เนื่องจากข้อบังคับดังกล่าวยังไม่มีการยกเลิก ต่อมาได้มีข้อยุติเรื่องอำนาจการสอบสวนระหว่างพนักงานสอบสวนของตำรวจและพนักงานสอบสวนของฝ่ายปกครอง คือ คณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการของตำรวจ ขัดหรือแย้งกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว เนื้อหาในส่วนนั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า กรณีผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ จะใช้ดุลพินิจเข้าควบคุมการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติ หรือคดีสำคัญอย่างอื่น ในฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ นั้น ไม่สามารถจะดำเนินการได้ เนื่องจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ออกกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานครโดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2554 เพื่อกำหนดความผิดอาญาที่ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้จึงมีผลเป็นการจำกัดอำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครของฝ่ายปกครองไว้เพียง 16 ประเภทเท่านั้น

1.8 พนักงานสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยแล้ว อำนาจการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง เป็นของตำรวจ โดยตำรวจที่มีอำนาจการสอบสวนคือพนักงานสอบสวนที่มียศร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ทำการสอบสวนคดีอาญา ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน เมื่อความผิดเกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ หรือกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่เกี่ยวพันกันหรือกรณีไม่แน่ชัดว่าเกิดในท้องที่ใดหลายท้องที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18,19,21 ปัจจุบัน ตำแหน่งพนักงานสอบสวนถูกยกเลิกตาม คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559 ลงวันที่ 5 ก.พ.59 คงเหลือผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนคือ รองผู้กำกับ(สอบสวน)(พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษเดิม) สารวัตร(สอบสวน)(พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการเดิม) และรองสารวัตร(สอบสวน) (พนักงานสอบสวนเดิม)

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา2(6) พนักงานสอบสวนหมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ ทำการสอบสวน

คำว่า “สอบสวน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) หมายถึง “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ”

1.8.1 พนักงานสอบสวนของตำรวจ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 ได้บัญญัติที่มาของอำนาจตำรวจไว้ว่า อำนาจตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งตำรวจ นั้นๆ

1.8.2 อำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนของตำรวจ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ในคำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่องการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญาการทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา ที่ออกคำสั่งในสมัยของ พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีผลบังคับใช้ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2556 มีอยู่ด้วยกัน 5 บท

1) บทที่ 1 คือบททั่วไป จะกล่าวเน้นในเรื่องการยกเลิกคำสั่ง หนังสือสั่งการต่างๆที่ขัดกับ คำสั่งที่ 419/2556 โดยให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าวไป โดยให้ใช้คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 แทนและ ยังให้ความหมาย เกี่ยวกับการสอบสวนไว้

2) บทที่ 2 เป็นเรื่องการอำนวยความสะดวกธรรมชาติในคดีอาญาจะกล่าวถึงวิธีปฏิบัติเพื่อให้พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้อง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ

3) บทที่ 3 การทำสำนวนการสอบสวน จะกล่าวถึง รูปแบบการทำสำนวนการสอบสวนโดยให้ พนักงานสอบสวน ในสังกัดสำนักงานสอบสวนแห่งชาติทำการสอบสวน และรูปแบบสำนวนการสอบสวนไปเป็นในแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับกฎหมายในปัจจุบัน

4) บทที่ 4 มาตรการควบคุมการตรวจสอบ และการเฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา

ในบทที่ 4 เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีจุดประสงค์ ให้งานสอบสวนเป็นมาตรการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อไม่ให้พนักงานสอบสวนทำงานตามอำเภอใจ ลำช้า สำนวนการสอบสวนไม่มีความสมบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพ จึงให้การทำสำนวนการสอบสวนทุกขั้นตอนอยู่ ภายใต้การ

อำนาจการและช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับโดยใกล้ชิด โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้
ใช้มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา โดยให้มีการดำเนินการต่อไปนี้เป็นคือ

- (1) การควบคุม ตรวจสอบหลังจากรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ
- (2) การควบคุมการสอบสวน

โดยให้ผู้มีหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวน โดยให้
มีผู้ควบคุมต่อไปนี้เป็นคือ

ก. หัวหน้างานสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการให้
เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนและสมุดบันทึกคดีของพนักงานสอบสวนทุก
ระยะๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

ข. หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ
และสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวนทุก
ระยะๆ ละไม่เกิน 30 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

ค. ผู้บังคับการ หรือรองผู้บังคับการ หรือพนักงานสอบสวน
ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ควบคุมการสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ และสั่ง
การให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวนทุกระยะๆ ละ
ไม่เกิน 3 เดือน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

ง. ให้ผู้บังคับบัญชา จัดทำบันทึกการตรวจสอบ แนะนำและสั่งการ
ไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการตรวจสำนวนการสอบสวนทุกครั้ง

โดยได้กำหนด หัวหน้าพนักงานสอบสวนไว้ดังนี้

ก) หัวหน้าสถานีตำรวจ หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน
หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม
มาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่
รับผิดชอบของตน

ข) ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจ
สอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่ง
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

ค) ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน ที่มีอำนาจ
สอบสวนความผิดอาญาเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคสี่ และมาตรา 140 แห่ง
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน

ง) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณีให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนตามคำสั่ง มีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้

5) บทที่ 5 แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี

เนื่องด้วยแบบพิมพ์เกี่ยวกับคดีต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันบางอย่างควรยกเลิก ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับ ตัวบทกฎหมายและระเบียบที่ออกขึ้นมาใหม่สำหรับงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ออกแบบพิมพ์ใหม่เพื่อให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นแบบอย่างเดียวกัน

1.9 ปัญหาของพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรใหญ่ มีสายงานบังคับบัญชา ตามลำดับชั้นที่ยาวเริ่มต้นของผู้มีอำนาจการสอบสวนตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปจนถึงพลตำรวจเอก ซึ่ง ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และ ตามคำสั่ง ตร.ที่ 419/2559 ได้ลำดับสายงานบังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนไว้ในบทที่ 4 มาตรการควบคุมการตรวจสอบ และการเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ในหัวข้อที่ 2 คือการควบคุมการสอบสวน ได้กำหนดตัวของหัวหน้าพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจ หน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการทำงานของพนักงานสอบสวน คือ หัวหน้าสถานีตำรวจ, ผู้บังคับการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน, ผู้บัญชาการตำรวจ หรือผู้รักษาราชการแทน, ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีในทุกกรณี และยังมีอำนาจมอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปในสังกัด ทำหน้าที่ทำการสอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบของตน ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

สายงานบังคับบัญชาของตำรวจ ที่ยาวตั้งแต่หัวหน้าสถานียันจนถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจให้คุณให้โทษกับพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ทั้งที่แท้จริงแล้ว ผู้ปฏิบัติงานสอบสวนจริงๆ มีแค่ รองสารวัตร(สอบสวน) ,สารวัตร(สอบสวน) ,รองผู้กำกับการ(สอบสวน) เท่านั้น ซึ่งกระจายกันลงไปตามสถานีต่างๆในประเทศไทย นอกนั้นจะเป็นผู้สั่งการและร่วมลงชื่อในการสอบสวนเท่านั้น ปัญหาของพนักงานสอบสวนไทยจึงอยู่ที่สายงานบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินี้เอง โดยจะจำแนกเป็นข้อๆ ไปดังต่อไปนี้

1.9.1 ปัญหาหัวหน้าพนักงานสอบสวน

ไม่รู้กฎหมายและทำสำนวนการสอบสวนไม่เป็นแต่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวในหัวหน้าสถานีหรือผู้บังคับบัญชาสูงขึ้นไปมีอำนาจควบคุมการสอบสวนและสามารถให้คุณและโทษกับพนักงานสอบสวนได้ ตามกฎหมายและระเบียบคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหัวหน้าพนักงานสอบสวนดังกล่าวมักจะบังคับทางวาจาให้พนักงานสอบสวนกระทำการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น หากเหตุเกิดเร่งรัดให้จับกุมผู้ต้องหาให้รวดเร็ว การรวบรวมพยานหลักฐานยังไม่สมบูรณ์ ก็บังคับให้ไปออกหมายจับด่วน ภายหลังทราบว่าผู้กระทำความผิดเป็นอีกคนหนึ่ง ทำให้ผู้ถูกจับคนแรกกลายเป็นแพะ หรือการรวบรวมพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ภายหลังทำให้ผู้ต้องหาถูกศาลพิพากษายกฟ้อง เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างเร่งรัดอยากได้ตัวผู้ต้องหาอย่างเดียวไม่คำนึงถึงพยานหลักฐาน

1.9.2 ปัญหาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสั่ง (ทางวาจา)

ไม่ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ในคดีอาญาที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามตัวชี้วัดที่

คณะกรรมการการข้าราชการพลเรือนกำหนดให้ตัวเลขการเกิดอาชญากรรมน้อย และหากเกิด จะต้องมียผลการจับกุมหากไม่มีผลการจับกุม ตัวชี้วัดก็ไม่บรรลุเป้า

1.9.3 ปัญหาหัวหน้าพนักงานสอบสวน

สั่งพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนเข้าข้างฝ่ายตนเอง

1.9.4 ปัญหาผู้จับหรือผู้ต้องหาหรือคู่กรณีและผู้ทำสำนวนการสอบสวนเป็นฝ่ายเดียวกัน

การอำนวยความสะดวกอิทธิธรรมแต่คู่กรณีจึงมีน้อย โดยเฉพาะคดี วิชาญ ฆาตกรรม (การตายโดยเจ้าพนักงานทำให้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติกรตามหน้าที่)

1.9.5 ปัญหางานสอบสวนขาดการสนับสนุนจากหัวหน้าพนักงานสอบสวน

ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร หรือขวัญกำลังใจในการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

1.9.6 ปัญหาหัวหน้างานสอบสวนไปคลุกคลีกับนักการเมือง ผู้มีอิทธิพล และธุรกิจสีเทา

ซึ่งหากคนเหล่านี้มีปัญหาหรือเป็นคู่กรณีกับชาวบ้าน หัวหน้าพนักงานสอบสวนก็จะเข้าข้างคนกลุ่มดังกล่าวเพราะเคยมีบุญคุณกับสถานีตำรวจหรือให้การสนับสนุนเงินกับตำรวจ

1.10 ปัญหาของพนักงานสอบสวนจากคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559

จากการที่ คสช.มีคำสั่ง 7/2559 โดยมีสาระสำคัญคือการยกเลิกตำแหน่ง พนักงาน ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ อดีต พนักงานสอบสวน จำนวน 5 นาย ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าจากการยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 มีปัญหาเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนดังต่อไปนี้คือ

1.10.1 ทำให้พนักงานสอบสวนดี ๆ นายหนึ่งต้องตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อให้ผู้มีอำนาจทบทวนคำสั่ง

1.10.2 จะเกิดปัญหาพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่มีอาชีพ

เพราะหลังจากยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนตำรวจสายงานอื่นจะย้ายมาเป็นหรือย้ายออกไปเป็นสายงานอื่นก็ได้

1.10.3 จะเกิดปัญหาพนักงานสอบสวนสมองไหลและขาดแคลน

เนื่องจากขอย้ายสายงาน ไปอยู่สายงานอื่นจำนวนมาก เหมือนสมัยก่อนเมื่อ 20 ปีที่แล้ว

1.10.4 ส่งผลให้สถานีตำรวจขนาดใหญ่ที่มีคดีจำนวนมาก

ขาดพนักงานสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถให้การปรึกษา ควบคุมดูแล

1.10.5 พนักงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจทำงาน

เนื่องจาก คำสั่งดังกล่าวมีผลการประเมินเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนเป็นอันดับยกเลิกไปและเงินประจำตำแหน่งระดับพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญถูกตัดไปเนื่องจากไม่มีตำแหน่งดังกล่าวแล้ว

ทั้ง 5 ข้อของปัญหาที่เชื่อว่ามาจากคำสั่งของ คสช.ที่ 7/2559 ที่ผู้ศึกษาได้สรุปมาจากการสัมภาษณ์ พนักงานสอบสวนในปัจจุบันและอดีตพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งพอสะท้อนให้เห็นมุมมองของผู้ปฏิบัติงานจริงๆ ปัญหาจากคำสั่ง คสช.ที่ 7/2559 ถ้าจะกล่าวว่ามีที่มาอย่างไรผู้บังคับบัญชาจึงเสนอให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นตำแหน่งวิชาชีพตามกฎหมายไปทั้งหมด และก็ไม่แน่ว่าจะได้เงินประจำตำแหน่งระดับรองผู้บังคับการ (สอบสวน) อีกหรือไม่ เมื่อใด การออกกฎหมายตัดและยกเลิกความเป็นวิชาชีพในขณะที่พนักงานสอบสวนเหล่านั้นยังมีตัวตนและยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อชาติบ้านเมืองตามปกติตามอำนาจหน้าที่ ย่อมแสดงให้เห็นต่อการใช้อำนาจทางกฎหมายของผู้ใช้อำนาจในครั้งนี่เป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายโดยขาดหลักนิติธรรม คุณธรรม และเมโนธรรม เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการทำร้ายพนักงานสอบสวนผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมือง เพื่อประชาชน

ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมาอย่างแท้จริง เมื่อกลางเดือน มิถุนายน 2559 ที่ผ่านมาได้มี
 ปรมาจารย์ทางด้านกฎหมายมีอรรถรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งได้กล่าวที่งานสัมมนาแห่งหนึ่ง ต่อหน้า
 ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่า น่าเสียดายที่ พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.
 2547 สร้างความเป็นวิชาชีพให้กับพนักงานสอบสวนมาโดยตลอด แต่ผู้บังคับบัญชาสำนักงาน
 ตำรวจแห่งชาติ ยุคนี้กลับชักบันไดหนี ก็คือเสนอให้ยุบตำแหน่ง พนักงานสอบสวนไป บัดนี้
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมาแต่งตั้งใครมาเป็นพนักงานสอบสวนก็ได้ ไม่ต้องมีวุฒิทางกฎหมาย
 ก็ได้ ไม่ต้องมีใบวิชาชีพ ไม่ต้องสอบประเมิน ไม่ต้องอบรม ตำรวจทุกคนสามารถย้ายมาเป็น
 พนักงานสอบสวนได้ ความเป็นวิชาชีพเฉพาะ มันสิ้นสุดลงแล้ว.แล้วต่อไป ประชาชน ขึ้นไป
 โรงพัก เพื่อแจ้งความกับพนักงานสอบสวน ที่ไม่ได้มีความรู้ความสามารถในการทำสำนวนการ
 สอบสวน เป็นผู้ทำสำนวนให้ หรือหากเป็นผู้ต้องหา แล้วเจอแจ้งข้อหาที่ไม่ถูกต้องจากพนักงาน
 สอบสวน เป็นกรรมของประชาชนจริงๆ เป็นคำพูดกล่าวปิดท้าย

ผู้ศึกษามองว่า หน่วยงานข้าราชการอื่น ไม่ว่าจะเป็นครูบาอาจารย์ หมอ
 วิศวกร อัยการ ศาล ป.ป.ช. ป.ป.ง. เขาพยายามสร้างความเป็นวิชาชีพเฉพาะแต่ละสายงาน แต่ตำรวจ
 กลับทำตรงข้าม เหตุใดตำรวจไม่สร้างวิชาชีพเฉพาะ โดยเฉพาะงานสอบสวนที่ถือได้ว่าเป็นต้นธาร
 ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งสายงานสอบสวน ปราบปราม สืบสวน จราจร
 อำนาจการ การเงิน ให้เขามีความเชี่ยวชาญในสายงานเป็นตำรวจมืออาชีพไม่ใช่คิดแต่ว่า ตำรวจไทย
 ต้องทำได้ทุกหน้าที่ เอาสืบสวนไปอยู่ จราจร เอาจราจรไปอยู่พิสูจน์หลักฐาน เอาสอบสวนไปอยู่
 นวการ เอาปราบปรามมาอยู่สอบสวน ซึ่งตำรวจทุกนายก็อาจจะทำได้ แต่ทำได้เหมือนเป็ด ที่
 บินได้ เดินได้ ว่ายน้ำได้ แต่เอาดีไม่ได้ซักอย่าง แล้วผลเสียก็จะตกแก่ประชาชนผู้เสียหาย นั้นเอง

สรุป จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา โดยเริ่มต้น จากความเป็นมาของตำรวจ
 ความเป็นมาของพนักงานสอบสวนคดีอาญา ตลอดมาจนถึง อำนาจการสอบสวนตำรวจ แล้วได้
 แยกแยะปัญหาที่เกิดจากการที่ งานสอบสวนคดีอาญาที่อยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจน
 ปัญหาที่เกิดจากคำสั่ง คสช.ที่ 7/25559 ที่สั่งยกเลิกตำแหน่งพนักงานสอบสวนผู้วิจัย ขอสรุปว่า งาน
 สอบสวน ที่อยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีปัญหามากมาย เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็น
 องค์กรใหญ่มีสายงานบังคับบัญชาหลายชั้น และแต่ละชั้นมีอำนาจให้คุณให้โทษกับพนักงาน
 สอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ในแต่ละสถานี ก็จะมีเจ้าหน้าที่หลายด้าน คือ งานสอบสวน ,งาน
 ปราบปราม ,งานธุรการ ,งานสืบสวน ,งานจราจร โดยแต่ละด้านก็จะขึ้นตรงต่อหัวหน้าสถานี ซึ่ง
 เป็นตำแหน่งเดียวกันกับหัวหน้าพนักงานสอบสวน จึงทำให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และใน
 สถานีตำรวจมีทั้งภารกิจป้องกันและปราบปรามควบคู่กับงานสอบสวนไปด้วย หากแต่งาน
 สอบสวนกับงานปราบปรามภารกิจคนละอย่างกัน คืองานสอบสวนนั้นเป็นงานหลังเกิดเหตุ ส่วน

งานปราบปรามเป็นงานป้องกันไม่ให้เหตุเกิด พนักงานสอบสวนก็เป็นตำรวจโรงพักเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามและสืบสวน ทำให้การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนอีกทั้งหัวหน้าพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่เจริญเติบโตมาจากสายสืบสวน ปราบปราม จราจร ไม่มีความรู้ด้านงานสอบสวน ประกอบกับปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการค้นการจับกุม สิทธิผู้ต้องหา เปลี่ยนแปลงใหม่แต่หัวหน้างานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาที่จะมากำกับควบคุมและตรวจสอบสั่งการ ไม่มีความรู้ความชำนาญ ด้านดังกล่าว

งานของพนักงานสอบสวนเป็นงานที่ต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า กับเรื่องที่เกิดขึ้นปัจจุบัน ไม่มีใครจัดทำเอกสารให้ดูก่อน ว่าจะมีเรื่องอย่างนั้นอย่างนี้เข้ามาแจ้งความ และต้องทำงาน โดยลำพัง หากคดีใดไม่สำคัญหรือสื่อมวลชนไม่ให้ความสนใจ ก็ไม่มีผู้ใดช่วยทำงาน แม้แต่ผู้บังคับบัญชาก็ไม่ให้ความสนใจหรือให้การสนับสนุน พนักงานสอบสวนจะต้องทำงานด้วยตนเองทั้งกระบวนการ การทำงานของพนักงานสอบสวน ก็เป็นภาระเวร ที่ถือเป็นงานในหน้าที่ ไม่มีค่าเวรหรือค่าตอบแทนจากการทำงานพิเศษนอกจากเงินเดือนปกติ ซึ่งต่างจากศาลหรืออัยการในหน่วยงานยุติธรรมด้วยกันที่เขามีค่าเวร หรือหonorarium ก็มีค่าเวร ฯลฯ งานพนักงานสอบสวน จะมีการบ้านตลอดเวลา งานสะสมต่อเนื่อง ไม่ว่าจะนัดคู่กรณีตกลง สอบสวน ปากคำพยาน ฝากขัง เป็นพยานศาล ฯลฯ หากพนักงานสอบสวนไม่ขยันขันแข็ง อดทน ไม่จัดตารางเวลาให้ทำงานให้ดี เช่น ปล่อยให้ผู้ต้องหาหลุดฝากขังหรือขาดผิดฟ้อง พนักงานสอบสวนก็อาจจะต้องถูกขังเอง และพื้นที่ราชการโดยง่าย อาชีพพนักงานสอบสวนจึงมาพร้อมกับความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องตลอดเวลา และ ปัจจุบัน มีคดีเกิดในประเทศไทยประมาณ 600,000 คดีต่อปี และที่ไม่เป็นคดีอื่นอีกมากมาย เช่น อุบัติเหตุการจราจร ทะเลาะวิวาท คดีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการไม่ให้รับเป็นเลขคดี (โดยเฉพาะคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด) ฯลฯ หากแต่มีพนักงานสอบสวน ผู้ปฏิบัติหน้าที่จริงประมาณ 10,000 คน ตามสถานีตำรวจต่างๆ ในประเทศประมาณ 1,450 สถานี เมื่อเฉลี่ยแต่ละสถานี จะมีพนักงานสอบสวนเพียงไม่กี่คน จึงทำให้คนเหล่านี้ ไม่ได้พักผ่อนอย่างพอเพียง เสียสุขภาพ และแก่เร็วกว่าปกติ พนักงานสอบสวน ไม่ใช่เพียงการรวมเอกสาร อย่างที่หัวหน้าสถานี(หัวหน้าพนักงานสอบสวนในสถานี) หรือผู้บังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เคย กล่าวปรามาศไว้ แต่งานสอบสวนเป็นงานที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นทั้งหมด จะต้องประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนถึงจะต้องเจรจาไกล่เกลี่ย ฯลฯ และสืบสวนรวบรวมข้อมูล ต่าง ๆ ในการทำงาน of ตำรวจ ไม่ว่าจะคดี เซอร์ไอแวน ฯ คดีทนายสมชายฯ คดี ฆ่าตัดตอน หรือแม้แต่คดี หญิงไฮโซ ที่แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับคนรับใช้กรณีลักทรัพย์ คดีฝรั่งถูกข่มขืนที่เกาะเต่า หรือคดีที่เผาห้างเทศโก้โลตัสที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยเห็นว่า เกิดปัญหาจากหัวหน้าพนักงานสอบสวนและผู้บังคับบัญชาเหนือพนักงานสอบสวน

ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กัดัน สั่งการ บังคับทางวาจาให้ปฏิบัติไปตามแนวทางของตนที่ขัดกับความเป็นจริง สิ่งถูกต้อง และกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งข้อเท็จจริงแล้วพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด ต้องการจะกระทำหน้าที่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างตรงไปตรงมา หรือทำแบบอย่างนานาอารยะประเทศที่เจริญแล้วเขาทำกัน หากแต่กระทำไม่ได้เนื่องจากผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ หรือ ผู้ที่เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนเจริญเติบโตมาจากงานปราบปราม งานสืบสวน ไม่เคยผ่านงานสอบสวน ไม่ทราบถึงกฎหมายบ้านเมืองที่แก้ไขใหม่โดยตลอด รวมถึงไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและ พิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

งานศึกษาค้นคว้าของข้าพเจ้าในครั้งนี้ หากประเทศไทยต้องการให้พนักงานสอบสวนทำงานในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดของผู้ที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและ พิสูจน์ให้เห็นความผิดในการกระทำดังกล่าว หรือเพื่อต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่ได้กระทำความผิดตามข้อที่กล่าวหา อย่างตรงไปตรงมาโดย โปร่งใส ต่อเนื่องและเป็นธรรม ปราศจากอคติทางการเมือง และยึดหลักความถูกต้องทางกฎหมาย และจริยธรรมแห่งความเป็นธรรม

ผู้ศึกษาเสนอแนะ ให้ตั้ง “กรมสอบสวนและสืบสวนคดีอาญา” สังกัดกระทรวงยุติธรรมและแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้สอดคล้องกับการตั้งกรมสอบสวนและสืบสวนคดีอาญา ดังต่อไปนี้

มาตรา 2 (6) พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนแก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 2 (6) พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน และให้หมายความรวมถึง พนักงานสอบสวนของกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญา ซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ ทำการสอบสวน

มาตรา 2(10) “สืบสวน” หมายถึง “การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 2(10) “สืบสวน” หมายถึง “การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและให้หมายความรวมถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของพนักงานสืบสวน ของกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญา เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด และหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

มาตรา 2(11) “สอบสวน” หมายถึง “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ” แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 2(11) “สอบสวน” หมายถึง “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานสอบสวนกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญา ได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

มาตรา 16 อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการ และอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุนุ อำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ ให้เพิ่มเติม ว่า

มาตรา 16/1 อำนาจพนักงานสอบสวนในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญานั้น ๆ

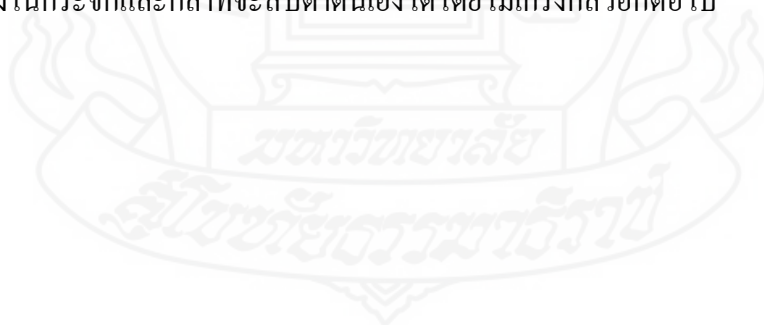
มาตรา 18 ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้ แก้ไขเพิ่มเติมเป็น

มาตรา 18 ในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวนกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญา มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

การแยกอำนาจการสอบสวนและงานสืบสวน(หลังเกิดเหตุ)ออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เบื้องต้นอาจมีปัญหาบ้าง และต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายจำนวนมาก หากแต่รัฐบาลมองเห็นปัญหา และต้องการแก้ปัญหา โดยการออกคำสั่งแก้ไขกฎหมายดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นหัวใจหลักของการสอบสวนและสืบสวนคดีอาญา เนื่องจากงานสอบสวนถือเป็นหัวใจหลักอันเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และผลประโยชน์ในการออกคำสั่งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสุจริตชน ตลอดไป

แต่สิ่งที่จะยากลำบากในชีวิตของปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนของตำรวจในปัจจุบันคือ การดำรงตนด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เทียงตรง ปราศจากอคติทั้งปวง และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสำนึกในเงินภาษีประชาชน เนื่องด้วยถูกผู้บังคับบัญชาครอบงำและสั่งการในทางที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างไรถูกต้อง ผู้ศึกษาเชื่อเหลือเกินว่าหลังจากเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วพนักงานสอบสวนเป็นอิสระแยกออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นพนักงานสอบสวนของกรมสอบสวนสืบสวนคดีอาญา สังกัดกระทรวงยุติธรรม การทำงานจะเป็นอิสระ พนักงานสอบสวนจะได้ทำงานได้อย่างถูกต้อง เทียงตรง ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส เป็นรูปธรรม โดยปราศจากการกีดกัน และเมื่อเขาเหล่านั้นเลิกงานกลับบ้านก็คงจะนอนหลับโดยไม่วิตกกังวล และเมื่อตื่นเช้าขึ้นมา ส่องกระจก ก็กล้าที่จะมองหน้าตนเองในกระจกและกล้าที่จะสบตาตนเองได้โดยไม่เกรงกลัวอีกต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานสอบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน . “เอกสารประกอบการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน เรื่อง ปัญหาของพนักงานสอบสวน” วันที่ 12 พฤษภาคม 2558: ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน
- กองบัญชาตำรวจภูธรภาค 5. “เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนตรวจค้น จับกุม ปัญหาและแนวทางปฏิบัติ.” วันที่ 24-25 กุมภาพันธ์ 2555: โรงแรมกัชชันมารี นำอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- ก่อพงษ์ ชัยครุณ.(2539).พนักงานปกครองกับการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณิต ฌ นคร.(2554).กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- คณิต ฌ นคร. (2556).กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม
- คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556
- คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 7/2559
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช.(2553).กลยุทธ์ศึกษาและคู่มือปฏิบัติการสอบสวน. นนทบุรี:บริษัทอภิศราอินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช.(2553).หลักและทฤษฎีการสอบสวน. นนทบุรี:บริษัทอภิศราอินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์. “การสืบสวนสอบสวนหลักสูตรพนักงานสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิ รุ่นที่ 3.”ใน เอกสารประกอบคำบรรยาย. 26 -30 มิถุนายน 2554 : 4-12
- ณัฐวัฒน์ สุทธโยธิน บรรณาธิการ.(2555).การบริหารยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง. นนทบุรี:, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บัญชา ไพรินทร์.(2536).ปัญหางานสอบสวน ศึกษาของสถานีตำรวจภูธรตำบลที่มีอำนาจการสอบสวน (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ประมวลกฎหมายอาญา
- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557

- วรพงศ์ คำลือ.(2542).ปัจจัยที่มีผลต่อการสอบสวนคดีอาญา ศึกษาของพนักงานสอบสวนจังหวัด
เชียงใหม่.(วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ศาลจังหวัดลำพูน “เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ปัญหาทางสอบสวนคดีอาญา.” วันที่ 22
พฤษภาคม 2556: ศาลจังหวัดลำพูน
- ศิระ บุญภินนท์. (2555). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น” ในการบริหาร
ยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง, เล่ม 2, หน่วยที่ 7, นนทบุรี:สาขานิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ.(2555). “เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นตำรวจของประเทศ
ต่างๆ” ใน การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง, เล่ม 3, หน่วยที่ 11, นนทบุรี:สาขานิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สนธยา บริแพง.(2543).ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ
- สัญญา บัวเจริญ.(2552). ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา และกฎกระทรวง
ที่สำคัญเกี่ยวกับการสอบสวน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร
- สาธิตา ไทยประดิษฐ์.(2554).จริยธรรมของตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ
- สุวัฒน์ มะลิทอง.(2537).ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อดุลย์ แสงสิงห์แก้ว.(2556) การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และ
มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์ตำรวจ
- อรรถพล ใหญ่สว่าง.(2558) “บทบาทพนักงานอัยการญี่ปุ่น กับการใช้ดุลยพินิจในการสอบสวน
และดำเนินคดีอาญา” กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน
- อุทัย อาทิวา.(2554). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.กรุงเทพมหานคร:ห้างหุ้นส่วนจำกัด
อี.เจ.พรินติ้ง.
- อุทัย อาทิวา.(2555). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส” ในการ
บริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง, เล่ม 1, หน่วยที่ 5, นนทบุรี:สาขานิติศาสตร์,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เอก อังสนานนท์.(2547) คำอธิบายพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ดวงกมล (2520) จำกัด

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	พันตำรวจโท จรัส สุทกุล
วัน เดือน ปีเกิด	24 มิถุนายน 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	กองบังคับการตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน
ตำแหน่ง	รองผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวนตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน

